

Mervi Sirén

VAPAAEHTOIS- JA
AVUSTUSTYÖNTEKIJÖIDEN
MOTIVAATIO
KOUVOLAN PELASTUSARMEIJASSA

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Helmikuu 2015

KUVAILULEHTI

 MAMK University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 9.2.2015
Tekijä(t) Sirén, Mervi		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö, yhteisöpedagogi
Nimeke Vapaaehtoistoiminnan ja avustustyöntekijöiden motivaatio Kouvolan Pelastusarmeijassa		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää mitkä motiivit saavat vapaaehtoistoimintaan vapaaehtoistyötä ja auttamaan muita ihmisiä. Opinnäytetyön kohdejoukko oli Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoistoiminnan ja avustustyöntekijät. Vapaaehtoistyö ja altruismi ovat laajasti tutkittuja aiheita. Kuitenkaan Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa ei ole aiemmin tutkittu. Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, joka pohjaa teoriassaan Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoisuuden motivaation timanttimalliin. Timanttimallin avulla Yeung on kuvannut erilaisia vapaaehtoistyöhön osallistumisen motiiveja. Opinnäytetyön teoriaan on sisällytetty myös altruismin lähempää tarkastelua. Aineistonkeruu toteutettiin tekemällä avoin teemahaastattelu Pelastusarmeijan viidelle vapaaehtoistoiminnan ja avustustyöntekijälle. Analyysitapana käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Haastattelujen perusteella löytyi laajasti erilaisia motiiveja. Tutkimuksen motiivit jaettiin neljän eri ulottuvuuden alle Yeungin timanttimallin mukaisesti. Sen lisäksi altruistisia motiiveja verrattiin siitä saatua aiempaan tutkimustietoon. Tuloksissa nousi voimakkaimmin esille uskonnon vaikutus toimintaan. Myös minän eheys ja emotionaaliset palkinnot osoittautuivat tärkeiksi motivaation lähteiksi ja altruistisiksi tekijöiksi.		
Asiasanat (avainsanat) Vapaaehtoistyö, avustustoiminta, motivaatio, altruismi		
Sivumäärä 80 + liite (5 sivua)	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Katri Schadowitz		Opinnäytetyön toimeksiantaja Pelastusarmeijan Kouvolan osasto

DESCRIPTION

		Date of the bachelor's thesis 9 February 2015
Author(s) Sirén, Mervi		Degree programme and option Civic Activities and Youth Work
Name of the bachelor's thesis Motivation of Voluntary and aid workers of The Salvation Army in Kouvola		
Abstract The purpose of this thesis was to examine what motivates voluntary and aid workers to do voluntary work and help other people. The target group of this thesis was voluntary and aid workers of The Salvation Army in Kouvola. Voluntary work and altruism are widely researched subjects. However, voluntary activity and aid work in The Salvation Army in Kouvola have not been studied before. A qualitative research method was used in this thesis. It is based on Anne Birgitta Yeung's theory "The Octagon Model of volunteer Motivation". With the Octagon Model Yeung has described various participation motives of voluntary activity. A closer examination of altruism is also included in the theory of the thesis. The material for the thesis was collected by having an open theme interview with five voluntary and aid workers of The Salvation Army in Kouvola. The method of the analysis was a theory oriented content analysis. The interviews revealed many different motives for volunteer work. The motives found were divided into four categories according to Yeung's Octagon Model. In addition, altruistic motives were compared to previous research results. The results of the research showed, that religion has the strongest effect on voluntary activity. But also emotional rewards and emotional integrity were important sources of motivation and altruistic factors.		
Subject headings, (keywords) voluntary activity, aid work, motivation, altruism		
Pages 80 + 1 attachment (5 pages)	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Katri Schadewitz		Bachelor's thesis assigned by The Salvation Army of Kouvola

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	VAPAAEHTOISTYÖ JA AVUSTUSTOIMINTA.....	3
2.1	Mitä vapaaehtoistyö on?	3
2.2	Vapaaehtoistyön tämä päivä	5
2.3	Vapaaehtoistyön motiivit.....	7
2.3.1	Johdattelu Anne Birgitta Yeungin Vapaaehtoismotivaation timanttimaliin.....	7
2.3.2	Altruismi vapaaehtoistyössä	12
2.4	Kristillinen avustustoiminta.....	16
2.5	Vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden luonne Pelastusarmeijassa	18
3	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	19
4	PELASTUSARMEIJA.....	21
4.1	Pelastusarmeijan synty ja historia.....	21
4.2	Pelastusarmeija järjestönä.....	24
4.3	Köyhyyden määritelmiä ja syitä	25
4.4	Soppaa, saippuaa ja sielunhoitoa	26
4.5	Pelastusarmeijan sosiaalinen työ Suomessa	27
4.6	Pelastusarmeijan asiakkaat, sosiaalinen työ ja toiminnan rahoitus Kouvolassa	28
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON ANALYYSI.....	30
5.1	Tutkimuksen toteutus.....	30
5.2	Teoriaohjaava analyysi	34
6	HAASTATELTAVIEN TAUSTATIEDOT JA VAPAAEHTOISUUTTA EDELTVÄT TEKIJÄT	36
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	39
7.1	Saaminen-antaminen -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa.....	39
7.2	Ajattelutapa-toiminta -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa.....	47

7.3	Jatkuvuus-uutuus -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa.....	51
7.4	Etäisyys-läheisyys -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa.....	54
7.5	Altruismi Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaationa.....	57
8	KOKEMUKSET VAPAAEHTOIS- JA AVUSTUSTYÖSTÄ JA TULEVAISUUDEN NÄKEMYKSET.....	61
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	63
9.1	Timanttimallin anti Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyössä.....	63
9.2	Altruismi Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyön motivaatiotekijänä.....	64
9.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	66
9.4	Pelastusarmeijan sekä sen vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan haasteet..	68
9.5	Jatkotutkimusaiheita	70
	LÄHTEET.....	72
	LIITE	
	1 Haastattelukysymykset	

1 JOHDANTO

Pelastusarmeija on kristillinen avustusjärjestö. Kouvolan osasto on seurakunta, jonka tilaisuuksiin osallistuu kymmeniä eri-ikäisiä ihmisiä viikoittain. Toiminnan päämääränä on ihmisten kokonaisvaltainen ja hengellinen hyvinvointi ja apu fyysisissä tarpeissa mahdollisuuksien mukaan. Ihmiset kohdataan ilman erottelua, Jumalan luomana ja rakastamana yksilönä. (Pelastusarmeija 2014.)

Toimin vuonna 2012 Kouvolan Pelastusarmeijassa vartijana avustusten jaossa sekä vuosina 2012 - 2013 lastenhoitajana ja lasten pyhäkoulukouluttajana sunnuntaisin aikuisten jumalanpalveluksen aikana. Kun kohtasin avustusten tarpeessa olevia ihmisiä ja heidän auttajiaan sekä keskustelin heidän kanssaan, heräsi minulla syvempi kiinnostus vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa kohtaan. Kristittynä Pelastusarmeija oli minulle luonteva taho tehdä opinnäytetyö. Näin myös opinnäytetyöni kohdentumisen kolmannen sektorin toimintaan syventävän parhaiten kansalaistoiminnan osaamistani. Aiheen valinnalla halusin ruokkia omaa henkilökohtaista uteliaisuuttani. Minua ovat aina kiehtoneet tutkimusaloina etiikka, psykologia, sosiaalipsykologia, sosiologia sekä biologia, jotka määrittävät ihmisten käyttäytymistä.

Psykologian mukaan motiivit ovat tekijöitä, jotka saavat ihmisen toimimaan. Motivaatio on vapaaehtoistyön perusta. (Yeung 2005a, 84.) Opinnäytetyöni teoreettiseksi viitekehikseksi muotoutuikin vapaaehtoistyö ja avustustoiminta ja siihen ryhtymisen motiivit Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyötekijöiden näkökulmasta. Ja tutkimuskysymyksiksi: Mitkä motiivit saavat vapaaehtois- ja avustustyöntekijän toteuttamaan vapaaehtoistyötä ja auttamaan muita ihmisiä? Halusin tutkia näitä kysymyksiä, koska halusin selvittää, mitkä tekijät juuri Kouvolan pelastusarmeijalaisissa ovat johtaneet vapaaehtois- ja auttamishaluun. Olen sisällyttänyt opinnäytetyöhöni myös altruismin lähempää tarkastelua. Altruismi on laaja käsite. Se tarkoittaa toisen hyvinvoinnin huomioon ottavaa toimintaa ja on olennainen osa inhimillisyyttä. Aiheen sisällyttämisellä opinnäytetyöhöni halusin tutkia kuinka paljon altruismi selittää Kouvolan Pelastusarmeijan avustus- ja vapaaehtoismotivaatiota. Opinnäytetyöni käsitteiksi muotoutuikin vapaaehtoistyö, avustustoiminta, motivaatio ja altruismi. Halusin tutkimuksellani tuoda esille asioita, joiden avulla Pelastusarmeija ja ihmisten auttamiseen liittyvät muut toimijat voisivat kehittää toimintaansa.

Opinnäytetyöni on laadullinen perustutkimus. Opinnäytetyössäni kerron Pelastusarmeijan historiasta, siitä millainen järjestö Pelastusarmeija on ja mitä se tekee. Avaan toiminnan rahoitusta sekä avustusten jakoa Kouvolan toimipisteen osalta. Jotta lukija voisi saada kokonaiskäsityksen vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan tarpeellisuudesta Pelastusarmeijan näkökulmasta, sivuan hieman avustustoiminnan tarpeen syntyä ja kuvaan Pelastusarmeijan asiakkaita, rahoitusta ja sosiaalista työtä. Varsinaisen tutkimusosuuden toteutin tekemällä syksyllä 2014 avoimen teemahaastattelun Pelastusarmeijan viidelle vapaaehtoistyöntekijälle. Tutkimustuloksiani peilasin Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoismotivaation timanttimaliin, jonka avulla Yeung on kuvannut erilaisia vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiiveja.

Vapaaehtoistyö ja avustustoiminta sekä siihen johtavat altruistiset eli pyyteettömät piirteet ihmisen käyttäytymisessä ovat aiheena yhteiskunnallisesti erittäin ajankohtaisia. Siitä oppiminen on välttämätöntä yhteiskunnassa, jossa tuloerot ovat jatkaneet kasvuaan. Lapsiperheiden köyhyys on kolminkertaistunut vuodesta 1995. Yksinhuoltajien lasten lapsiköyhyys on kolminkertainen muihin lapsiperheisiin nähden. (Paatero 2013.) Vuonna 1996 eläkkeisiin käyttöön otettu taitettu indeksi, joka ulotettiin vuonna 2005 koskemaan myös alle 65-vuotiaiden eläkkeitä eli siis työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä, on pienentänyt yksityisen eläkeläisen eläketulotasoa ja on syönyt heidän ostovoimaansa (Eläketurvakeskus 2014). Hallitus on pyrkinyt parantamaan kansalaisten sosiaaliturvaa. Etuudet laahaavat edelleen jäljessä, jos tasoa verrataan palkkojen ja hintojen nousuun. Ongelmana on edelleen ensisijaisten etuuksien, kuten eläkkeiden, työttömyysturvan, sairauspäivärahan, lasten kotihoidon tuen, lapsilisän ja opintotuen liian matala taso. (Hynynen 2013.)

Vapaaehtoistyö on sosiaalisyhteiskunnallista toimintaa (Eskola & Kurki 2001, 16). Se on osallistumista yksin tai ryhmissä tapahtuvaan organisoituun vapaaehtoiseen auttamis- tai tukitoimintaan, jonka tarkoituksena on henkisen ahdingon lievittäminen tai elinoloissa esiintyvän puutteen korjaaminen. (Lehtinen 1997, 20.) Avuntarve Pelastusarmeijan avustustoiminnassa ja vapaaehtoistyössä näkyy eriasteisena ja eri taustoista tulevien ihmisten tarvitsemana. Pelastusarmeija ja sen vapaaehtois- ja avustustyöntekijät tarjoavat vapaaehtoistyöllään ja avustustoiminnallaan apua juuri näille ihmisille.

Köyhyyttä ja avuntarvetta on aina ollut ja tulee olemaan tulevaisuudessakin. Varmaa on ainoastaan se, että vaikka vapaaehtoistyöllä ja avustustoiminnalla ei pystytäkään poistamaan yhteiskunnallisia haasteita, voidaan sillä helpottaa heikommassa asemassa olevien ahdinkoa. Sen avulla voidaan tuoda yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia esille ja varmistaa, ettei heikompiosaisten ahdinko unohdu tai jää piiloon. Aihetta on syytä tuoda esille myös siksi, ettei auttamisen tarpeellisuus unohdu, eivätkä ne ihmiset, jotka pyyteettömästi sitä työtä tekevät.

2 VAPAAEHTOISTYÖ JA AVUSTUSTOIMINTA

2.1 Mitä vapaaehtoistyö on?

Vapaaehtoistyö on sosiaalisyhteiskunnallista toimintaa (Eskola & Kurki 2001, 16). Se on osallistumista yksin tai ryhmissä tapahtuvaan organisoituun vapaaehtoiseen auttamis- tai tukitoimintaan, jonka tarkoituksena on henkisen ahdingon lievittäminen tai elinoloissa esiintyvän puutteen korjaaminen. Jotta vapaaehtoisuuden määritelmä toteutuu, itsemääräämisen periaatteen tulee toteutua niin autettavassa, auttajassa kuin palveluja tuottaessa. (Lehtinen 1997, 20.)

Vapaaehtoistyössä tekijät käyttävät omia henkilökohtaisia resurssejaan toisten ja samalla omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Vapaaehtoistyö toimiikin tärkeänä yksilöllisenä ja yhteiskunnallisena voimavarana. (Yeung 2002, 24.) Vapaaehtoistyötä ei tehdä yritystoimintana, eikä harjoitteluna. Yhdistykset ja järjestöt, joiden puitteissa vapaaehtoistyötä tehdään voivat kuitenkin hankkia varoja. Yleensä niissä on myös toimintaa organisoivia palkattuja henkilöitä. Vapaaehtoistoiminnalle ne ovat kuitenkin vain puitteita. Vapaaehtoistyö ei ole ratkaisu työttömyyteen. Ainoastaan työ, josta saa palkan, auttaa rahan puutteeseen, vaikkakin työtön voi vapaaehtoistyöllä korjata oman toiminnan puutteensa. (Eskola & Kurki 2001, 10-11, 16-17.)

Vapaaehtoistyössä tulisi korostaa ihmisten vastuuta itsestään ja muista sekä keskittyä ennaltaehkäisevyyteen ja jättää vastuu korjaavasta työstä ammattilaisille. Vapaaehtoistyö ei siis voi, eikä saa korvata ammattityöntekijöiden työtä. Sen tulisi olla yhteistä

tekemistä ja osallistumista, ei vain palvelujen tuottamista ja taloudellisten- ja työntekijäresurssien osoittamista. Sen tehtävä ei saa olla sosiaali- ja terveystalouden korvaaminen, eikä sitä tule laskea mukaan resursseihin julkisen avun tarpeen vähentäjänä. Se kuitenkin voi antaa laadullisen lisänsä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. (Lehtinen 1997, 18-21.)

Vaikka vapaaehtoistyön ei tulisi korvata ammattilaisten tekemää työtä, on silti julkisuudessa esitetty, että ihmisten tulisi osallistua enemmän kolmannen sektorin toimintaan ja huolehtia lähimmäisistään. Tutkimustulosten mukaan he, jotka eniten kaipaavat erilaisten verkostojen tukea, saavat sitä vähiten. Siksi kolmannen sektorin ja läheisten antama tuki ei todennäköisesti paikkaisi hyvinvointiyhteiskunnan instituutioiden heikkenemistä. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 111.) Kortteinen ja Tuomikoski (1998, 178) ovat työttömiä tutkiessaan havainneet, että taloudellisen ahdingon jatkuessa pitkään ja ollessa riittävän suuri, yhteisöllinen tuki ei enää riitä. Joten hyvinvointipalveluiden saannista on huolehdittava. Vapaaehtoistyötä kuitenkin tarvitaan ammatityön tukena.

Vapaaehtoistoiminnan ideologia on: olla taustalla, mutta tarvittaessa saatavilla. Vapaaehtoistyö kuuluu käsitteen kansalaisyhteiskunta alle. Käsite on syntynyt vastakohtaksi julkiselle sektorille ja taloudellisuuteen perustuvalle toiminnalle. Kansalaisyhteiskunta on yhteisöllinen alue, jossa yksilöt, kansalaiset, toimivat epävirallisesti. (Eskola & Kurki 2001, 17.)

Vapaaehtoistyö ja kansalaistoiminta sijoittuvat kolmanteen sektoriin ensimmäisen: markkinat ja työelämä sekä toisen: valtio ja julkinen sektori, jälkeen. Termi kolmas sektori viittaa kansalaisyhteiskunnan järjestöihin ja säätiöihin. Sen erityislaatua kuvaavat määreet voittoa tavoittelematon kansalaistoiminta ja vapaaehtoisuus. Ajatellaan, että järjestäytynyt kansalaistoiminta määräytyy aatteelliselta, arvo- ja intressiperustalta kansalaisten omaehtoisten yhteenliittymisen tuloksena. Kolmannen sektorin organisaatioihin luetaan muun muassa virkistysyhdistykset, avustusjärjestöt, kirkot, avustussäätiöt ja erilaiset hyvinvointiorganisaatiot. Kolmannen sektorin läheistermejä ovat epävirallinen sektori, autonominen sektori ja pehmeä sektori. Laajimmillaan sillä on viitattu ei-kulutuskeskeiseen elämäntapaan ja -asenteeseen. Sen piiriin on myös

luettu yhteiskunnalliset liikkeet, joista jotkin ovat muodollisesti järjestyneitä, toiset taas epämuodollisia verkostoja. (Konttinen 2014.)

Kolmas sektori on lähellä kansalaisyhteiskunnan käsitettä. Kolmannen sektorin käsite on peräisin 1960-luvun Yhdysvalloista. Amitai Etzionia pidetään sen alkuperäisenä esittäjänä. Käsite kulkeutui laajemmin Eurooppaan viimeistään 1970-luvulla muun muassa OECD:n kautta. Sen myötä huomion kohteeksi tuli 1980-luvulla vapaaehtoisjärjestökentän merkitys sosiaalisten palvelujen tuottajana. Vapaaehtoisjärjestöt edustivat inhimillistä ja pehmeää vaihtoehtoa. Ajateltiin kolmannen sektorin voivan toimia mahdollisena palveluiden tuottajana ja julkisten palveluiden osittaisena korvaajana valtiontalouden ajautuessa rahoituskriisiin, ja että paikalliset yhdistykset kykenisivät julkissektoria paremmin huomioimaan palveluita tarvitsevien tarpeet. Kolmannen sektorin taloudelliset ja palvelunäkökohdat vahvistuivatkin yhteiskuntapolitiikassa 1990-luvun laman aikana. Hyvinvointivaltion rahoituspohjan kriisiytyessä 1990-luvun lama-aikana järjestöjen merkitys palveluiden tuottamisessa nousi vilkkaan huomion kohteeksi. (Konttinen 2014.)

Kun amerikkalaisessa mallissa tunnistettiin keskeiseksi muiden hyväksi tehty vapaaehtoistyö (hyväntekeväisyys), niin kansainvälinen vertailu osoitti keskeiseksi toiminnan muiden kanssa. Keskuskäsitteeksi ehdotettiin yhteisön (community) käsitettä. Muutos liittyi kommunitarismien nousuun, joka haluaa suojata kansalaisten vapaaehtoisten yhteisöjen ja kansalaisyhteiskunnan pehmeää erityislaatua kovaa kapitalismia ja valtio-asiakkuutta vastaan. (Konttinen 2014.)

Kolmannen sektorin jälkeen tulee neljäs sektori: perhe ja lähiyhteisöt. Ne voivat toteuttaa vapaaehtoistyön kaltaista toimintaa, mutta vapaaehtoistyöstä sen erottaa toiminnan organisoimattomuus. (Konttinen 2014.) Vapaaehtoistyö voi kohdistua niin vapaa-aikaan, koulutukseen, asumiseen, ympäristöön tai työelämään (Eskola & Kurki 2001, 16-17).

2.2 Vapaaehtoistyön tämä päivä

Sini-Tuulia Lehtisen (1997, 18) mukaan jo 1980-luvulla kokemukset Vantaalla osoittivat ihmisten haluavan luultua enemmän osallistua vapaaehtoistyöhön. Järjestöt olivat

kuitenkin toimintamalleissaan keskusjohtoisia. Keskusjohdossa päätettiin millaista vapaaehtoistoimintaa järjestössä on. Muutamilla kokeilupaikkakunnilla saatettiin toteuttaa projekti, ja jos se osoittautuu toimivaksi, kyseistä toimintaa laajennetaan muille paikkakunnille. Paikallisia tarpeita ja tekijöitä ei ollut huomioitu, ainoastaan muutamissa järjestöissä oli pystytty kehittämään toimintoja paikallistarpeisiin. Vapaaehtoisia oli haettu aina jo valmiina olevaan toimintaan. 1990-luvulla tällainen toimintamalli vanhentui. Ymmärrettiin, että ihmisiä on vaikea motivoida toimintaan, jos he eivät toimi subjekteina tai kykene vaikuttamaan toimintaan. He eivät kuitenkaan halunneet alistua käskytettäväksi. Ihmiset siis haluavat vaikuttaa toimintaan. Se ei kuitenkaan sinällään riitä yksinään toimintaan lähtemisen motiiviksi. Motiiviksi se muuttuu ainoastaan silloin, kun mukaan lähdetään muuttaakseen toiminnan luonnetta.

Vapaaehtoistoiminta on monelle luonnollinen arkinen asia ja osa hyvän elämän, vapaantahdon, itsensä toteuttamisen ja yhteisöllisyyden kokemusta. Se voi olla vastaus eri elämän nivelvaiheisiin ja antaa mahdollisuuden suunnata elämää uusille urille. Useat tutkimukset osoittavat ihmisten osallistumisen kansalaistoimintaan lisäävän kansalaisten tietoisuutta ja sitä kautta innostavat heitä muuttamaan vallitsevia käytäntöjä sekä vaatimaan oikeuksiaan. (Nylund & Yeung 2005, 15-24.)

Siisiäinen & Kankainen (2009, 110) teoksessa *Suomalaiset osallistujina* kirjoittavat Anne Birgitta Yeungin mukaan suomalaisten sijoittuneen vapaaehtoistyön tekemisessä vuonna 2000 eurooppalaiseen kärkeen. Suomalaisista yli 10-vuotiaista 29 prosenttia osallistuu vähintään kerran kuussa vapaaehtoistyöhön. Määrä on suhteellisen korkea. Neljä prosenttia osallistuu uskonnollisten yhdistysten ja seurakuntien vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoisuus näyttäisi lisääntyneen 1980-luvun jälkeen. Naiset osallistuvat miehiä enemmän uskonnollisten yhdistysten vapaaehtoistyöhön. Yleisesti ottaen vapaaehtoistyössä toimimisen voidaan sanoa olevan yhteydessä korkeaan sosioekonomiseen asemaan ja koulutukseen. Taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma näyttäisi kasautuvan tietyille ihmisryhmille Suomessa. Pienten lasten vanhemmat saattavat osallistua vähemmän vapaaehtoistyöhön, koska haluavat käyttää aikaansa perheensä hyväksi. Vapaaehtoistyöhön mukaan lähteminen voi olla todennäköisempää, jos ihminen tuntee toiminnassa mukana olevia jäseniä tai menee toimintaan mukaan yhdessä tuttavansa kanssa. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 110-111.)

Anne Birgitta Yeungin (1999, 8) mukaan vapaaehtoistyössä osallistumisen ja sen jatkumisen riskitekijöitä ovatkin vapaaehtoisuuden, vaihtoehtoisuuden ja omaehtoisuuden toteutuminen. Toiminnan jatkuvuuden voi taata ainoastaan ihmisten aito innostus. Siksi kokemuksellinen tutkimustieto on tärkeää, jotta toimintaa voidaan suunnitella. Vapaaehtoistyöntekijöiden motiivien tuntemusta tarvitaan uusien vapaaehtoistyöntekijöiden mukaan saamisessa, toiminnan kehittämisessä ja vapaaehtoistyöntekijöiden tukemisessa.

2.3 Vapaaehtoistyön motiivit

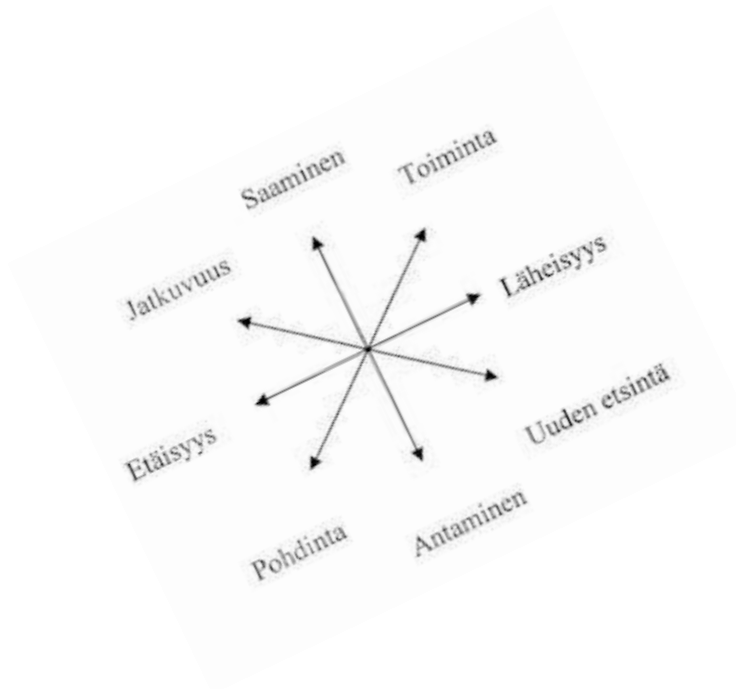
Motivaatio on vapaaehtoistyön kivijalka. Psykologian mukaan motiivit ovat tekijöitä, jotka saavat ihmisen toimimaan. Nykyiset motivaation teoreettisen näkemyksen pääkomponentit ovat: suunta, energian saaminen ja käyttäytymisen säätely. 1980 - 1990-luvuilla psykologian motivaatiokirjallisuus keskittyi prosesseihin ja toiminnan tavoitteellisuuteen, henkilökohtaisiin uskomuksiin ja käsityksiin suhteessa omaan toimintaan ja mahdollisuuksiin. Vaikka viime vuosina laajan huomion ovat tutkimuksissa saaneet tiedolliset ja tiedon prosessointiin liittyvät prosessit, on psykologiassa alettu painottaa emotioita, tunteita, arvoja, jaettuja tavoitteita ja sosiaalisia siteitä vapaaehtoistyössä. Useat päämäärät siis ohjaavat ihmisen käyttäytymistä samanaikaisesti ja motivaatio kasvaa, kun toimintaan on useampia syitä. Motivaatiota määrittää ympäristö ja yksilön suhde ympäristöönsä. Motivaatio on tulevaisuusorientoitunutta, mutta samalla siihen vaikuttaa myös menneisyys ja nykyisyys. Siksi kysymyksen; Miksi aloitin vapaaehtoistyön? lisäksi motivaatio sisältää kysymyksen: Miksi jatkan vapaaehtoistyötä? Eri yksilöillä eri motiivit vaikuttavat toimintaan ryhtymiseen. (Yeung 2005a, 84-87, 98.)

2.3.1 Johdattelu Anne Birgitta Yeungin Vapaaehtoismotivaation timanttimaliin

Anne Birgitta Yeungin (2005b) timanttimali auttaa ymmärtämään vapaaehtoistoimijoiden yksilötason kokemuksen ja toiminnan merkityksiä. Se on syntynyt Yeungin teemahaastattelujen pohjalta. 18 haastateltavaa olivat Suomen evankelisluterilaisen kirkon tai sen kirkollisten yhdistysten vapaaehtoisia. Haastattelujen pääteemoja olivat toiminnan tausta ja aloittaminen, nykyinen vapaaehtoistoiminta, aikaisemmat kokemukset, vapaaehtoistoiminnan kiinnostavuus, sitoutuminen ja jatkuvuus. Pääteemoja

olivat myös sosiaaliset suhteet, suhteet ammattilaisiin, koulutukset ja kurssit, uskonnollisuuden rooli ja oma kuva vapaaehtoistoimijana. Pääteemat käsittelivät lisäksi vapaaehtoistyön tuomia iloja, hyötyjä ja vaatimuksia, toiminnan hyviä ja huonoja puolia sekä näkemyksiä omasta tulevaisuudesta vapaaehtoisena. Aineistosta Yeung löysi 767 motivaation merkitysyksikköä. Niistä muodostettiin neliulotteinen, kahdeksankulmainen malli. Tutkimus kohdistui kirkon vapaaehtoistyöhön, jotta voitiin painottaa tutkimusta koskemaan arvoja ja uskonnollisuutta vapaaehtoisuudessa. (Yeung 2005b, 104-106.)

KUVIO 1. Vapaaehtoisuuden motivaation timanttimalli

(Yeung 2005b).

Tuloksista saadut 767 motivaation eri elementtiä jakautuvat kuvion eri kohtien alle. Lisäksi neljä eri ulottuvuutta johtavat joko itseä kohti tai itsestä poispäin. Oikealle osoittavat neljä motivaationuolta suuntautuvat vapaaehtoistoimijasta ulospäin: toimintaan, läheisyyteen, uutuuteen ja antamiseen. Vasemmalle osoittavat neljä motivaationuolta kuvaavat vapaaehtoistoimijan sisäänpäin suuntautuneisuutta: ajattelutapaa, etäisyyttä, jatkuvuutta ja saamista. Ulottuvuudet ovat keskenään sisäkkäisiä ja vuorovaikuttavia, eikä toinen ulottuvuus ole toista parempi. Kuvio kuvaa vapaaehtoisuuden motivaation ilmiötä, ei yksittäisiä haastateltavia. (Yeung 2005b, 107-108.)

Timanttimallin ensimmäinen ulottuvuus saaminen-antaminen vastaa muun muassa kysymykseen: ”Mitä vapaaehtoinen saa vapaaehtoistyöstä?” ja ”Antaminen ja auttaminen vapaaehtoistoiminnan motiiveina: mitä niillä tarkoitetaan?”. Yeung erottaa erikseen esiintyvistä saamisesta ja antamisesta erilleen vielä saamisen ja antamisen esiintyvyyden yhdessä, jossa saaminen tapahtuu antamisen kautta. Mallin toinen ulottuvuus uutuus-jatkuvuus vastaa muun muassa kysymykseen: ”Millä tavalla tuttuus, jatkuvuus tai uusien urien tavoittelu liittyy vapaaehtoistyön motivaatioon?”. Uutuus ja jatkuvuus -ulottuvuudet eivät ole keskenään vuorovaikutuksessa, kuten muut ulottuvuudet. Kolmas mallin ulottuvuus läheisyys-etäisyys vastaa muun muassa kysymykseen: ”Miten sosiaaliset kontaktit motivoivat vapaaehtoistyötekijää?” ja neljäs mallin ulottuvuus toiminta-ajattelutapa vastaa muun muassa kysymykseen: ”Vapaaehtoistointa: Onko se vain tekoja?”. (Yeung 2005b, 107-108.)

Saaminen-antaminen

Yeungin haastattelussa saamisen ja antamisen ulottuvuus kattoi aineistosta lähes kolmanneksen. Itselle saamisen antoisuus oli vapaaehtoistyöhön lähtemisen motivaatiotekijä. *Itsensä toteuttaminen* ilmeni itseilmaisun toteutumisena, henkilökohtaisena kiinnostuksena (joskus hengellisenä), lahjakkuutena, kyvykkyytenä tai luovuutena. Haastatellut kokivat saaneensa *henkilökohtaista hyvinvointia*, kuten ilon kokemuksia, positiivista mielialaa, rohkeuden tunnetta sekä mielenrauhaa lohdutuksen ja tuen saamisella, tyytyväisyydellä sekä mukavalla ololla. Vapaaehtoisten mukaan toiminta tarjosi heille liikkumisen kautta energisyyttä ja vireyttä. He kokivat, että vapaaehtoistointa auttoi muutenkin jaksamaan. Vapaaehtoiset pitivät *palkitsevina* mielekkäitä, merkityksellisiä, konkreettisia sekä osallistavia *toimintamuotoja*. Toiminnasta he olivat saaneet ”*emotionaalisia palkintoja*” ja turvallisuuden tunnetta. Näitä olivat onnistumisen kokemukset, tarpeellisuuden tunne, yhteiskuntaan kuulumisen tunne, yhteiskunnallisen tarpeellisuuden tunne, tyhjyyden tunteen poistuminen, kiitollisuuden saaminen autettaviltaan, *ryhdin* saaminen *ajankäyttöön* tai *työkokemuksen* saaminen. (Yeung 2005b, 109-110.)

Antaminen taas ilmeni toisten *erityistarpeiden* täyttämisenä, *haluna auttaa* ja taisteluna sosiaalista syrjäytymistä vastaan. Toisten hyvinvoinnin edistämisessä ja heille hyödyllisenä olemisessa tuli Yeungin tutkimuksessa arvot ja *altruistiset luonteenpiirteet*

selvimmin esille. Yeungin aineistosta nousi esiin halu *levittää auttamishalua* ja auttamistoimintaa olemalla esimerkkinä toisille. Vapaaehtoistoimijat kokivat voivansa tarjota sosiaalista, kohtaavaa *vastavuoroista tukea* antamalla aikaa ja empatiaa toisille. Se saattoi olla myös hengellistä ja henkistä. Osa vapaaehtoistyöntekijöistä oli mukana henkilökohtaisten *elämäkokemusten* motivoivana, kuten hyödyntääkseen omasta kriisistä toipumista toisten hyväksi. Vuorovaikutus näkyi kokemuksissa *keskinäisestä avusta*, kuten *hyvän mielen* saamisessa. Vapaaehtoistoiminta nähtiin myös osana *henkilökohtaista* psykologista humaania *kasvua* ja oman tietoisuuden ja itsetuntemuksen väylää, mahdollisuutena epäitsekkyuden ja lähimmäisenrakkauden harjoittamiseen. (Yeung 2005b, 110-112.)

Jatkuvuus-uuden etsintä

Yeungin (2005b) haastattelussa jatkuvuus ja uuden etsintä -ulottuvuus kattoi haastattelujen tuloksista yhden kymmenysosan motivaation elementeistä. *Positiiviset kokemukset* aiemmasta vapaaehtoistoiminnasta kannustivat ihmisiä osallistumaan tai sitoutumaan pidemmäksi aikaa. Henkilökohtainen *elämäntapa*, kuten kasvatukselliset tekijät olivat motivaatiotekijöitä. Yeungin tutkimuksessa vapaaehtoisuutta saattoi perustua *identiteetin* ja luonteenpiirteiden toteuttamiselle, kuten aktiivisuuteen tai empaattisuuteen ja näiden piirteiden esiintuomiseen. Tällöin joissakin tapauksissa vapaaehtoistoiminnan koettiin olevan elämäntapa. Vapaaehtoistyö nähtiin myös *palkkatyön jatkeena* tai sen korvikkeena. Sen nähtiin *ylläpitävän omaa jaksamista*, hyvinvointia ja aktiivisuutta. (Yeung 2005b, 112-113.)

Uutuuden etsinnästä ja viehätyksestä Yeungin tutkimuksessa löytyi viisi teemaa. Osalla haastatelluista oli jo aiemmin positiivinen mielikuva tietystä työmuodosta tai toiminnasta ja he olivat hakeutuneet mukaan *uuden asian kiinnostavuuden* takia. Vapaaehtoistoiminta koettiin monien mukaan *vastapainona* henkilökohtaisiin kriiseihin, stressaavaan elämänvaiheeseen tai hektiseen arkeen. Vapaaehtoistyöllä haluttiin *laajentaa omaa elinpiiriä*: saada uusia harrastuksia, kokemuksia tai elämänlaatua. Sen koettiin mahdollistavan *uuden oppimista*, uusien tietojen ja taitojen saamista ja mahdollisuutta *henkilökohtaiseen muutokseen*, kuten ihmisenä kasvamiseen tai rohkeuden saamiseen. (Yeung 2005b, 113.)

Etäisyys-läheisyys

Etäisyys ja läheisyys -ulottuvuus kattoi Yeungin (2005b) haastattelussa yksi kuudesosaa motivaationelementeistä ja ne painottuivat läheisyyden puolelle. Vapaaehtoiset kokivat toiminnan *joustavuuden* ja sen, että he voivat asettaa rajoja toiminnalleen sekä strukturoimattoman ja *epäbyrokraattisen* ilmapiirin olevan tärkeää heille. Osa haastelluista halusi osallistua yhteistoimintaan ja auttamiseen samalla turvaten tietynlaisen *etäisyyden*. (Yeung 2005b, 113-114.)

Toisessa ääripäässä läheisyydessä sosiaalinen läheisyys esiintyi motivoivana tekijänä. Yeung tutkimuksessaan löysi kuusi teemaa sosiaalisen läheisyyden saralla. Vapaaehtoiset kokivat haluavansa *kuulua ryhmään* tai *tavata uusia ihmisiä*. *Yhteishengen* kokemista pidettiin tärkeänä. Myös *sanallinen vuorovaikutus* sekä *toiminnan sosiaalisuus* olivat joillekin tärkeitä. Vapaaehtoistyötä pidettiin *kanavana sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämiseen*. (Yeung 2005b, 114-115.)

Pohdinta-toiminta

Pohdinta ja toiminta -ulottuvuus kattoi kymmenesosan motivaation elementeistä Yeungin (2005b) haastatteluvastauksista. Pohdinta ilmaisee vapaaehtoistoiminnan *taustaan* liittyviä *arvoja* ja aatoksia. Ne olivat usein Yeungin aineistossa uskonnollisia. Myös uskonnolliset *roolimallit* olivat saattaneet motivoida toimintaan. Vapaaehtoistoiminta voi olla joillekin osa *henkistä* tai hengellistä *kasvua* ja vapaaehtoisuus voi tarjota vapaaehtoisille paikan *henkilökohtaisten asioiden*, haasteiden tai kriisien *läpikäymiseen*. Se ei kuitenkaan tarkoita, että vapaaehtoinen hoidattaisi vapaaehtoistyössä itseään, vaan kyse on vastavuoroisuudesta: samalla kun itseä hoidetaan, annetaan muillekin hyvinvointia. (Yeung 2005b, 116.)

Yeungin tutkimuksessa toimintaulottuvuudessa toiminnalla haluttiin *täyttää vapaata aikaa* sekä *toiminnallisuus* koettiin innostavaksi. Vapaaehtoiset olivat iloisia ja tyytyväisiä toimintamuotojen *organisointitapaan*. Kokemukset vaihtelivat spontaaniudesta ja vaihtelevaisuudesta säännönmukaisuuteen. (Yeung 2005b, 116-117.)

Pohdinta-toiminta –akselin esiintyessä yhdessä vapaaehtoistoiminnan koettiin mahdollistavan *henkilökohtaisten arvojen toteutumisen toiminnassa*. Näitä arvoja olivat mahdollisuus *evankelioimiseen*, vapaaehtoistyön toimiminen *hengellisenä välikappaleena* sekä työn itseisarvon toteuttaminen. Myös *hengellisyttä* toimintamuotoihin toivottiin. Yeungin tutkimuksessa osa vapaaehtoisista painotti saavansa voimaa avustustyöhön juuri uskon kautta ja ettei se onnistuisi ilman sitä tukevia puitteita heidän kohdallaan. (Yeung 2005b, 116-117.)

2.3.2 Altruismi vapaaehtoistyössä

Altruismin käsitteen loi sosiaalitieteisiin sosiologi Auguste Comte 1800-luvun puolivälissä. Hänen mukaansa altruismi on sosiologisista ongelmista tärkein. Altruismi on laaja käsite. Se tarkoittaa toisen hyvinvoinnin huomioon ottavaa toimintaa ja on olennainen osa inhimillisyyttä. Sitä löytyy kaikista tähän saakka tutkituista yhteiskunnista. Eri altruismin muotojen määrä vaihtelee merkittävästi yhteiskuntien sisällä, välillä ja eri ajanjaksoina. (Saari ym. 2005, 11, 31.) Historiallisesti tarkasteltuna vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä rikkaiden köyhien auttamisena oman aatteensa tai vakaumuksensa pohjalta (Nylund & Yeung 2005, 23-24). Niin voidaan osittain olettaa olevan myös tänä päivänä. Puohiniemi (2002, 67) kirjoittaakin hyväntahtoisuuden olevan tämän päivän suomalaisten keskeisimpiä arvoja. Anne Birgitta Yeungin (2005b, 120) mukaan kuitenkin juuri toiminta erottaa vapaaehtoisuuden esimerkiksi hyväntekeväisyydestä. Näin ollen vapaaehtoistyön motiivien täytyy olla toisenlaisia, ne eivät keskity pelkkiin arvoihin.

Sukulaisten suosimiseen, vastavuoroisuuteen sekä pitkän aikavälin hyötyihin kohdistuvaa altruismia kutsutaan ”itsekkääksi tai biologiseksi” altruismiksi (Saari ym. 2005, 11-12). Biologiassa pyyteetön auttaminen on Darwinin luonnonvalintateorian vastaista ja luonnonvalinta suosii niitä, jotka käyttäytyvät itsekkäästi. Sukulaisvalinnan teorian mukaan jokainen yksilö pyrkii maksimoimaan jälkeläistensä määrän. Teoria ei kuitenkaan kykene selittämään pyyteettömyyden mittavaa vaihtelua eri kulttuureiden välillä. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 18-19.) Darwinin teoriaa onkin jalostanut Richard Dawkins (1993, 48, 210), joka esittää, että syynä olisivat kulttuuriset ”meemit”. Meemit ovat esimerkiksi kykyjä, moraalia ja esteettisiä arvoja, jotka voidaan oppia muilta

ihmisiltä. Dawkins esitti, että meemit yleistyisivät ympäristön muutosten perusteella. Teoria ei kuitenkaan pysty selittämään, että miten ”altruistinen meemi” olisi syntynyt.

Biologit ovat laajentaneet teoriaa käsitteellä keinotekoinen sukulaisuus ja se on liitetty muun muassa uskontoihin. Väitettä perustellaan sillä, että uskonnot käyttävät keinotekoisista sukulaisuutta hyväkseen saadakseen luotua ei-sukulaisten välistä altruismia. Sosiobiologian näkökulmasta altruismia voidaan selittää ryhmävalinnalla. Oletetaan, että altruismia harjoittaneissa ryhmissä olisi lisääntynyt nopeammin kuin muissa ryhmissä, koska yhteisö tuki parinmuodostusta ja lisääntymistä. Ja ettei yhteisö voinut selviytyä ilman altruismia esimerkiksi puolustautuessaan luonnon vaaroja vastaan. Vastavuoroinen altruismi laajentaa pyyteettömyyden sukulaisen ja ryhmien ulkopuolelle. Siinä yksilö auttaa sitä, joka vastavuoroisesti auttaa häntä. Hyöty ilmenee myöhemmissä tilanteissa. Vastavuoroista altruismia esiintyy esimerkiksi ihmisten välisessä ystävyydessä ja sen väitetään selittävän muun muassa vaihdantatalouden ja markkinoiden syntymisen. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 19-21.)

Hiilamo & Hiilamo kirjoittaa teoksessaan *Apua? Lähimmäisyyden perusteet* (2007, 22-23), että Elias Khalil on selittänyt auttamista kuudella eri teorialla: itsekäs, itsekeskeinen ja monenkeskinen teoria sekä kantilainen velvollisuusetiikka, sosialisatioteoria ja ”lämpimän hehkun” teoria. Itsekkään teoriassa ihmiset käyttäytyvät pyyteettömästi, koska se voi tuottaa heille tulevaisuudessa etuja. Teoria muistuttaa vastavuoroisuutta. Apua annetaan puolin ja toisin ja vaihdetaan pitkän aikavälin kuluessa. Vastavuoroisuudessa luotettavuus on tärkeää ja itsekkäästi käytetyt tilapäiset mahdollisuudet sulkevat vastavuoroisen saamisen pois.

Itsekeskeisen teoriassa ihminen kokee avustettavan osaksi omaa hyötyään. Hän voi kuvitella asettuvansa avustaessaan avun saajan asemaan. Teoriaa puoltaa se, että osa vapaaehtoistyöntekijöistä on ollut itse vastaavassa asemassa. Oma hyöty ei ole ristiriidassa pyyteettömyyden kanssa, sillä itsekeskeinen altruisti ei tavoittele itselleen välitöntä tai välillistä hyötyä. Itsekeskeinen altruismi ei kuitenkaan selitä pyyteettömyyttä, jossa avunantaja ei kykene asettumaan avunsaajan asemaan. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 23-25.)

Monenkeskisessä teoriassa pyyteettömästi käyttäytyvällä on sosiaalinen piirre, eräänlainen moraalinen geeni. Tämä geeni selittäisi joissakin ihmisissä esiintyvää sosiaalista piirrettä pyyteettömästä käyttäytymisestä ja sitä miksi osa ihmisistä auttaa ja osa ei. Geeni on yleistynyt populaatiossa, kun muita auttaneet ryhmät ovat selviytyneet paremmin ja vähemmän altruistiset ryhmät menehtyneet. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 25-27.) Hiilamon & Hiilamon (2007, 26-27) mukaan empiiriset tutkimukset osoittavat, että ryhmävalinta suosii yhteistoimintaa, muttei pyyteettömyyttä. Pyyteettömistä ihmisistä pidetään, mutta he eivät lisäännä yhtä nopeasti kuin yhteistoimintaa suosivat ja ei-pyyteettömät ihmiset.

Sosialisaatioteoriassa ihmisten käyttäytymistä selittää muiden hyväksynnän tavoittelu, kunnioitus, ihailu ja arvostus. Tietyissä kulttuureissa suositaan pyyteettömyyttä. Kulttuurin sisällä voi vaikuttaa jokin instituutio, kuten kirkko. Esimerkiksi lahjoittajia arvostetaan seurakunnissa. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 28.) Kirkkokunnat edistävätkin altruistisia näkemyksiä sekä organisoivat toisen hyvinvointia lisäävää tai hyväntekeväisyystoimintaa. Suuri osa altruismista on organisoitua järjestöpohjaista toimintaa, joka niin sanotusti houkuttelee esiin kansalaisten altruismia. (Saari ym. 2005, 11, 16-17). Instituutiot voivat vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen, mutta eivät pohjimmiltaan selitä yksilöiden käyttäytymistä (Hiilamo & Hiilamo 2007, 28).

”Lämpimän hehkun” –teoriassa kurjuuden näkeminen herättää tuskallisen aistimuksen. Se motivoi hyväntahtoista ihmistä auttamaan ja auttaa häntä keventämään omaa sydäntään. Auttamisen perusteena on hyvän mielen tai ylpeyden kokemus tai pahan mielen poistuminen. ”Lämmin hehku” kuitenkin on teon seuraus, ei sen motiivi. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 28-29.)

Hiilamon & Hiilamon (2007, 31) mukaan kyselyissä ja haastatteluissa auttajat itse ovat perustelleet auttamista huolella avunsaajien asemasta. Sitä tukee sosiaalipsykologian malli, jonka motiivina on halu kohentaa toisen ihmisen hyvinvointia.

Hiilamo & Hiilamo kirjoittaa teoksessaan *Apua? Lähimmäisyyden perusteet* (2007, 31-32), että Elias Khalilin mukaan pyyteettömyyden taustalla voisikin olla ”minän eheyden” vaaliminen. Miten ihmiset muodostavat sen moraalin, joka on minän eheyden taustalla? –kysymys on tärkeä pyyteettömyyden muodostumisen ja säilymisen

kannalta. Syynä voi olla kasvatus, joka opettaa ihmisiä lapsista alkaen samaistumaan. Siinä asenteet, arvot ja moraali siirtyvät sosiaalisesti vanhemmilta lapsille, pohjana voi olla vertaisoppiminen. Sosiaalistavana siirtymänä taas toiminta yleistyy erilaisten rituaalien, kuten ja uskonnollisten seremonioiden ja opetusten välityksellä. Kun ihmisiä opetetaan lapsesta alkaen samaistumaan köyhien ja onnettomien ihmisten elämäntilanteisiin, synnyttää se tuskallisia ajatuksia ja opettaa ihmisiä pyyteettömyyteen.

Kristillisessä etiikassa tehdään ero psykologisen ja eettisen altruismin välille. Psykologisen altruismin näkemys on täysin päinvastainen kuin biologian ja taloustieteen näkemys. Sen mukaan ihminen on luonnostaan epäitsekäs. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 32.) Eettinen altruismi toimii arvopohjalta, ihmisellä on velvollisuus auttaa muita, toinen ihminen on auttamisen päämäärä, ei oman edun tavoittelun väline. Kristinuskon toi toisista huolehtimisen länsimaisen etiikan tradition kulmakiveksi ja vastapainoksi filosofialle, joka ei tuntenut pyyteettömyyttä, vaikkakin useimmat antiikin hyveet liittyivät toisten huomioon ottamiseen. Kristillinen etiikka ei siis filosofisessa merkityksessä ole etiikkaa, vaikkakin sillä on ja on ollut suuri merkitys niiden moraalin, arvojen ja asenteiden edistämisessä, jotka painottavat lähimmäisen apua. Näin siksi, että kristilliseen etiikkaan kuuluu kaiken hyvän vastaanottaminen Jumalalta ja sen eteenpäin välittäminen. Kristitty ei siis ole tekojen subjekti. Silti kristilliseen etiikkaan voidaan liittää ajatus luonnollisesta moraalilaista. Tällöin kristillinen sanoma ei tuo mitään uutta luonnollisiin eettisiin periaatteisiin. Kristityltä ja ei-kristityltä pohjalta toimivien välillä on kuitenkin ero rakkauden motivaatiossa. Kristillinen usko ja etiikka motivoi rakkauden eri tavalla kuin muu yleisinhimillinen etiikka. Luonnollisen moraalilain puolesta puhuu se, että ihminen kykenee asettumaan toisen ihmisen asemaan. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 32-34.)

Toinen vaihtoehto kristilliselle etiikalle on Raamatun käskyjen ja ohjeiden noudattaminen, joka muistuttaa kantilaista velvollisuusetiikkaa. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 32-35.) Kantilainen velvollisuusetiikka on nimetty filosofi Immanuel Kantin mukaan ja sen mukaan tulisi toimia vain sellaisen säännön mukaisesti, jonka haluaisi tulevan yleiseksi laiksi, ihmisyyttä tulisi kunnioittaa sekä pitää päämääränä, eikä ihmistä tulisi välineistää (Johdatus etiikkaan 2015).

Kolmas mahdollisuus kristillisessä etiikassa on yhdistelmä luonnollista moraalilakia ja kristillistä etiikkaa. Sen tulisi täyttää luonnollisen moraalilain tietyt vaatimukset, kuten lähimmäisen hyvän edistäminen ja hänen tarpeidensa huomioiminen. Tämä vaihtoehto kiteytyy rakkauden kaksoiskäskyssä, jossa kehoitetaan kristittyä rakastamaan Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä kuin itseä. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 35.)

Raamattu velvoittaa kristittyä auttamaan. Saaren ym. (2005, 24) mukaan ei kuitenkaan ole syytä olettaa joidenkin ihmisten olevan toisia itsekkäämpiä. Erot itsekkyydessä selittyvät esimerkiksi seuraavilla tekijöillä: rakenteelliset tekijät: elinkeinorakenne, työttömyys ja kirkon taloudellinen tilanne; institutionaaliset tekijät: vakiintunut toiminta ja perinteet; organisatoriset tekijät: herätysliikkeiden asema, keräyksen organisointi, kirkossa käynnin määrä ja kirkon jäsenyys. Myös geneettiset tekijät selittävät osaltaan itsekkyyttä. Hiilamon & Hiilamon (2007, 47-48) mukaan ei ole mahdollista löytää vain yhtä ja yleistä altruismin teoriaa. Altruismiin liittyy kiinteästi myös muita ilmiöitä. Ne ovat läsnä kaikkien yhteisöjen ja yksilöiden elämässä. Pyyteettömyyden motiivit ovat vaihtelevia, eikä pyyteettömällä käyttäytymisellä ole vain yhtä motiivia. Toiset auttavat, koska saavat auttamisesta mielihyvää, toiset taas opitulta arvopohjalta. Yhteistä lähimmäisyydelle näyttäisi kuitenkin olevan se, että ihmiset osaavat asettua toisten asemaan. Altruismin perusta on myötätunto ja sen pohja luodaan jo varhaisessa lapsuudessa.

2.4 Kristillinen avustustoiminta

Tarkennan opinnäytetyöni käsitettä avustustoiminta koskettamaan kristillistä avustustoimintaa. Avustusten jakaminen on kreikaksi sana diakonia. Diakonian juuret ovat Raamatussa. Apostolien tekojen luvussa kuusi, Luukkaan evankeliumin luvussa 22 ja Johanneksen evankeliumin luvussa 13 on kuvausta Jerusalemin alkuseurakunnan avustusten jaosta sekä ateriyhteyden ja toisten palvelemisen esiintyvyydestä yhdessä. (Veijola 2002, 13-14.)

Kristillissosiaalinen työ syntyi 1800-luvulla, jolloin sääty-yhteiskunnan rakenteita purettiin ja kansalaisyhteiskuntaa rakennettiin. Kristillisissä yhdistyksissä ja herätyshenkisissä kokouksissa opetettiin auttamisen olevan velvollisuus ja korostettiin lähimmäisen rakkautta käytännön tekoina Raamatun esimerkin mukaisesti. Osa lähetys-

kutsun saaneista lähti ulkomaille, toiset päätyivät sisälähetyksen palvelukseen joko työntekijöinä tai vapaaehtoisina auttajia tai toiminnan tukijoina. ”Langenneiden” kanssa rukoiltiin, luettiin Raamattua, heitä kuunneltiin ja heidän kanssa keskusteltiin. Aluksi perustettiin yksityisiä hyväntekeväisyyslaitoksia, joiden tarkoituksena oli nostaa langenneita. Kristillinen usko nähtiin avaimena parempaan yhteiskuntaan, sillä hyväntekeväisyyden tarkoituksena oli muun muassa prostituution poistaminen ja kansalaisten raittius. (Markkola 2005, 47-53.)

Myöhemmin alettiin perustaa erilaisia järjestöjä. Sekä järjestöt että laitokset puuttuivat erilaisiin yhteiskunnallisiin epäkohtiin ja kristityn kutsumus velvoitti kohtaamaan hankalina ja mahdottomina pidettyjä ongelmaryhmiä. Kristillissosiaaliset järjestöt toimivat siis merkittävinä kansalaisyhteiskunnan rakentajina ja toimijoina. (Markkola 2005, 52-53.) Diakoniatyö annettiinkin lakisääteiseksi tehtäväksi kirkolle vuonna 1944 (Yeung 1999, 9). 1960-luvulla yhteiskunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittyminen aiheutti sen, ettei vapaaehtoistyölle nähty tarvetta ja diakonia jätettiin huomiotta tai rinnastettiin järjestötoimintaan. Joissakin seurakunnissa diakonia nähtiin vain koulutettujen tehtävänä. Kirkko halusi kuitenkin tarjota vaihtoehtoja moniarvoisessa yhteiskunnassa ja diakonia muotoutui kriitikon, pioneerin ja edistävän avustajan rooliin yhteiskunnassa. Vähitellen huomattiin, että myös tavallisilla seurakuntalaisilla voisi olla annettavaa vapaaehtoistoiminnan kautta. Pidettiin kuitenkin välttämättömänä, että työn organisoijana toimii palkattu työntekijä ja kouluttamisen ja sopivien ihmisten valintaa vapaaehtoistyöntekijöinä korostettiin. (Yeung 1999, 8-10.)

Olemme tottuneet siihen, että hyvinvointivaltio huolehtii kaikkien kansalaisten tarpeista. Kuitenkin uusliberalismin vallattua jalansijaa hyvinvointivaltiota on ajettu alas ja osa kansalaisista on jälleen joutunut turvautumaan vapaaehtoisten tarjoamaan apuun. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 49.) 1990-luvun lama korosti jälleen kirkon sosiaalisen työn merkitystä (Yeung 1999, 10).

Pelastusarmeija on tehnyt yhteistyötä muiden kirkkojen kanssa. Sen on mahdollistanut järjestön opillinen väljyys. Järjestöä arvostetaan ja se tunnetaan tiedotusvälineiden kautta harjoittamansa sosiaalisen työnsä, erityisesti Joulupata -keräystensä kautta. Pelastusarmeijan suosio on vaihdellut. Sota-aikana ja sen jälkimainingeissa arvostus oli korkealla, 60-luvulla taas matalalla. 1990-luvun lama-aikana arvostus jälleen nousi,

kun sosiaalinen työ tuli voimakkaammin ihmisten tietoon leipäjonoista uutisoitaessa. (Yeung 1999, 12.) Anne Birgitta Yeungin (1999) mukaan Pelastusarmeijan suosio on kirjoittamishetkestä taaksepäin viime vuosien aikana kasvanut voimakkaammin kuin luterilaisen kirkon ja on ohittanut ortodoksisen kirkon. Hänen mukaansa Pelastusarmeija on ainoa uskontokunta, johon ateistitkin suhtautuvat myönteisesti. Vuonna 1996 suomalaisista 63 %:a suhtautui myönteisesti Pelastusarmeijaan, mutta laman hellittyä luku laski 56 %:iin. Pelastusarmeijan koetaan ymmärtävän kansalaisten hätää ja olevan kiinnostuneita heistä. Pelastusarmeijan sosiaalinen työ on ruohonjuuritason toimintaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten hyväksi. Auttaminen on osa Pelastusarmeijan identiteettiä, joten se eroaa muista seurakunnista siinä, että sillä ei ole tarvetta siirtää vastuuta yhteiskunnalle. (Yeung 1999, 12-13.)

2.5 Vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden luonne Pelastusarmeijassa

Anne Birgitta Yeung (1999, 12) mukaan herätyskokouksissa vierailevista suurin osa, lähes kaikki (98 %) ovat evankelisluterilaisen seurakunnan jäseniä, ja että tämä hyväksytään täysin. Pelastusarmeijaan jäseneksi liittyminen on kuitenkin toiminnan kannalta suotavaa. Siviilijäseneksi voi liittyä 14-vuotiaana. Liittyminen edellyttää henkilökohtaista uskoa Herraan Jeesukseen Kristukseen. Aikuisjäsenen odotetaan osallistuvan jäsenkoulutukseen, käyvän Pelastusarmeijan kokouksissa mahdollisimman usein, antavan säännöllistä taloudellista tukea työlle sekä osallistuvan toimintaan. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.) Nuoreksi sotilaaksi Pelastusarmeijaan voi liittyä 7-16-vuotiaana. 14-vuotiaana nuori voi liittyä halutessaan sotilaaksi, aikuisjäseneksi. (Sinustako nuori sotilas? 2014.) Sotilas välttää päihteitä, tupakkaa, eikä pelaa uhkapelejä. Hänen tulee välttää työtä, joka on suorassa yhteydessä niiden tuotantoon, jossa hän hyötyy niiden myynnistä tai työskentelemästä tiloissa, joiden myynti painottuu näiden tuotteiden myyntiin. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.) Pelastussotilas tekee siviilityönsä ohessa vapaaehtoistyötä esimerkiksi sosiaalisessa työssä, varojen keruussa ja todistuspuhujina kokouksissa. (Yeung 1999, 13). Sotilaan tunnistaa univormusta. Sotilaalla on oikeus käyttää univormua, mutta ei velvollisuutta pitää sitä. Sotilaasta voi yletä eteenpäin aina komentajaksi saakka. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.)

Pelastusarmeijan jäsenistä suurin osa on sotilaita. He ovat tavallisia ihmisiä. Heillä voi olla erilaisia vastuu- ja palvelutehtäviä Pelastusarmeijan osastossa. Sotilas on hyväksynyt Pelastusarmeijan uskonkäsityksen ja elämänohjeet. (Sotilas 2015.) Pelastusarmeijan sotilailta odotetaan seuraavanlaista käyttäytymistä ja ymmärrystä. Sotilaan ei tule tuomita toisia, eikä suhtautua ankarasti heihin. Hänen tulee suhtautua toisiin, kuten kristitty ja siten auttaa heitä. Sotilas ymmärtää, että ihmiset, jotka ovat vaikeita, ovat usein onnettomia. Ehkä he eivät ole koskaan saaneet ystävällisyyttä ja rakkautta tai ovat joutuneet kärsimään nöyryytystä, kovuutta ja tahallista vääryyttä kriittisessä kehitysvaiheessaan. Hän ymmärtää, että ystävällisyys ja rakkaus yhdessä lujuuden kanssa saavat aikaan parannusta. Hän on aidon kiinnostunut autettavastaan. Hän mieluummin rohkaisee autettavaansa, kuin ojentaa tai arvostelee. Näin myös epäluuloiset ja arat voivat saada apua. Pelastussotilaan tulee kaikessa tekemisissä ihmisten kanssa soveltaa Mestarin sanaa: ”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat”. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014; Raamattu 1992, Matt. 7:12.)

Pelastusarmeijalainen palvelee lähimmäistään, hävittää epäoikeudenmukaisuutta ja epäinhimillisyyttä. Jumalan on kaiken luoja ja hänen huolenpitonsa kattaa koko maailman. Pelastusarmeijalainen toimii rotujen välisen sopusoinnun aikaansaamiseksi, halveksii syrjintää ja pyrkii sen poistamiseen. Hän ymmärtää, että rotujen ja kulttuurien väliset erot ovat aikaansaaneet epäluuloja, pelkoja ja vihamielisyyttä. Ne ovat pahoja, eivät eroavaisuudet itsessään. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.) ”Yhden tekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Jeesuksessa Kristuksessa te kaikki olette yksi” (Raamattu 1992, Gal. 3:28). Pelastusarmeijalaisen arvoja ovat siis huolenpito, yhteisö, muutos, toivo ja usko, ihmisen kunnioittaminen, luottamus ja ammatillisuus. Pelastusarmeijalainen tekee työtä toisten ihmisten pelastumiseksi, palvelee Jumalaa ja lähimmäistään. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.)

3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Anne Birgitta Yeung on haastatellut vuonna 1999 Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamaa 16 vapaaehtoistyöntekijää tutkimuksessaan Valmius vapaaehtoistyöhön.

Tutkimuksen tehtävänä on ollut selvittää Pelastusarmeijan tammikuussa 1998 Helsingin Sanomissa julkaiseman mainoksen kautta vapaaehtoistyöstä kiinnostuneiden ihmisten motiiveja vapaaehtoistyöhön lähtemiselle. Julkaistessaan tutkimuksen, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry toivoi tutkimuksen antavan hyödyllisiä virikkeitä erilaisille vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille tahoille. (Yeung 1999.)

Anne Birgitta Yeung on tutkinut vuonna 2004 vapaaehtoistyön motivaatiota tehden siitä timanttimallin. Vapaaehtoismotivaation timanttimalli selittää motivaatiota neljällä ulottuvuudella: saaminen-antaminen, jatkuvuus-uuden etsintä, etäisyys-läheisyys sekä pohdinta-toiminta. Yeung on löytänyt aineistostaan 767 motivaation elementtiä, jotka hän sijoitti kahdeksankulmaiseen malliin. (Yeung 2005b.)

Kirsti Tala (2005) on tehnyt pro gradu –tutkielman Altruismia vai sisällön etsimistä elämään? Haastattelututkimuksen kohteena oli kunnallisen organisaation järjestämän vapaaehtoistoiminnan seitsemän vapaaehtoista. Tutkimuksen näkökulmana oli vapaaehtoistyöntekijöiden näkemys toiminnastaan ja sen tarkoituksena oli selvittää vapaaehtoistyön merkitystä vapaaehtoisten elämän sisältönä.

Heikki ja Kirsi Hiilamo ovat tarkastelleet Apua?: Lähimmäisyyden perusteet -teoksessaan (2007) lähimmäisyyden ydinkysymyksistä muun muassa sitä, miksi autamme.

Anne Birgitta Pessi ja Juho Saari ovat tutkineet teoksessaan Hyvä tahto (2008) kuka auttaa ketä, missä määrin ja miksi. He ovat tarkastelleet tilanteita: vastuullisuus, vastavuoroisuus, muukalaisuus ja sivullisuus sekä arvojen taustatekijöitä: sukupuolisuus, oikeudenmukaisuus, uskonnollisuus ja onnellisuus.

Leena Koivusaari (2013) on Humanistisen ammattikorkeakoulun Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opinnäytetyössä haastatellut kuutta aktiivista kansalaistoimijaa. Hän on selvittänyt heidän kokemuksiaan: Löytyykö ikäryhmittäin eroja siitä, miksi he toimivat kansalaistoiminnassa? Tuloksien tarkoituksena oli kehittää yhteisöklubi Sillan toimintaa.

Iida Kukkonen (2013) on Humanistisen ammattikorkeakoulun Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opinnäytetyössä haastatellut Youth Against Drugs ry:n oppisopimustyöntekijää, Youth Against Drugs Street Team –hankkeen työntekijää, Mannerheimin lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piirin perhe- ja vapaaehtoiskoordinaattoria ja Jyväskylän Nuoret ry:n nuoriso- ja tukipartiotoiminnan koordinaattoria. Hänen tavoitteenaan oli selvittää vapaaehtoistyöntekijöiden näkökulmia vapaaehtoisuudesta, osallisuudesta sekä tulevaisuuden näkymistä.

4 PELASTUSARMEIJA

4.1 Pelastusarmeijan synty ja historia

Pelastusarmeijan synty Englannissa

1800-luvulla suurteollisuus ja paremmat ansaintamahdollisuudet saivat maaseudun väestön muuttamaan joukoittain kaupunkeihin. Kaupungeissa ei ollut riittävästi asuntoja ja sinne muuttajat joutuivat esikaupunkien kurjiin taloihin, jotka muodostautuivat pian slummikortteleiksi. Työttömyyden uhka oli alinomainen. Työhön palkattiin halpaa työvoimaa: naisia ja lapsia. Minkäänlaista huoltolainsäädäntöä ei ollut olemassa. Yhteiskunnassa syntyi kaksi vastakkaista ryhmää: suunnattoman rikas omistajien luokka kapitalistit sekä äärimmäisessä köyhyydessä elävä työväenluokka. Kirkko pysyi konservatiivisena, eikä se yhteiskunnallisten epäkohtien takia muuttanut ohjelmaansa. (Könönen 1964, 1-5.)

William Booth, Pelastusarmeijan perustaja, syntyi 1829 melko rikkaaseen perheeseen. Taloudellisen laman seurauksena hänen isänsä menetti omaisuuttaan, William joutui lopettamaan kalliin koulutuksensa ja menemään ansiotyöhön. Isä vei hänet panttilainaamoon harjoittelijaksi, josta saatu ammatti voisi tuottaa suuria tuloja tulevaisuudessa. Perhe kävi kirkossa, mutta ei ollut kovin uskonnollinen. Sen sijaan vanha pariskunta, joka koki Williamin muistuttavan poikaansa, saattoi Williamin metodistikirkon yhteyteen. Hänen äitinsä Mary oli jaloluontoinen, hyvä ja uhrautuvainen. Hänen äitinsä uskotaan vaikuttaneen suuresti Williamin elämään. Kun Williamin isä kuoli, jäi hänen äitinsä kamppailemaan yksin lasten kanssa vararikon raunioilla. William kärsi,

ettei kyennyt harjoittelijan palkallaan huolehtimaan äitinsä ja sisarensa toimeentulosta. Työnsä kautta panttilainaamossa William oppi tuntemaan inhimillisen hädän, surun ja synnin niin läheltä, että hänen ajattelutapansa ja elämäkatsomuksensa muuttuivat. (Könönen 1964, 1-5.)

Metodistikirkon jäsenenä William nimitettiin kirkkonsa paikallissaarnaajaksi. Vuonna 1851 William erotettiin vanhoillisesta metodistikirkosta, koska häntä epäiltiin uudistusmieliseksi. Hän joutui liittymään uudistajien The Reformers'ien muodostamaan metodistiryhmään. Uudistusliikkeen laki- ja liikemies E.J. Rabbits mieltyi Williamin saarnaan ja kehotti Williamia jättämään ansiotyönsä ja ryhtymään evankelistaksi. Samoihin aikoihin William rakastui tulevaan vaimoonsa Catherineen. Catherine toimi pyhäkouluopettajana ja hänen korkeimpana tavoitteena oli sielujen pelastus. Catherineen isä oli juoppo, mutta äiti syvästi uskonnollinen. Isä kuitenkin luopui myöhemmin alkoholinkäytöstään. (Könönen 1964, 1-7.) Catherineen uskovaaisessa lapsuudenkodissa toimikin raittiusliikkeitä (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014). Vuonna 1854 William nimitettiin metodistikirkosta lohjenneen uuden Metodistiyhdyskunnan papiksi. Mentyyään naimisiin Catherineen kanssa William toimi muutaman vuoden matkustavana herätyssaarnaajana. Ennen pitkää konferenssi siirsi hänet takaisin seurakuntatyöhön ja hän vieraili kaksi kertaa viikossa köyhimmissä kodeissa. Sääntöjen sitoma seurakuntapapin toimi ei kuitenkaan tyydyttänyt Williamia, eikä hänen pyyntöihin paluusta evankelioimistyyöhön suostuttu. (Könönen 1964, 7-9.)

William Booth päätti luopua virastaan viedäkseen sanaa kaduille, jossa se saavuttaisi köyhät, kodittomat ja nälkäiset. Hänen alkuperäinen tavoitteensa oli lähettää käännynnäisiä jo olemassa oleviin kirkkoihin, mutta pian hän ymmärsi, että köyhät eivät tunneneet oloaan mukavaksi tai itseään tervetulleiksi Viktoriaanisen Englannin kirkkojen penkeille ja kappeleihin. Tavanomaiset kirkossa kävijät olivat kauhistuneita, kun nämä resuisesti pukeutuneet, pesemättömät ihmiset osallistuivat jumalanpalvelukseen. Booth päätti perustaa kirkon erityisesti köyhille – Itä-Lontoon Kristillisen lähetyksen. Lähetys kasvoi hitaasti, mutta Boothin usko Jumalaan pysyi. Toukokuussa 1878, Booth kutsui hänen poikansa, Bramwellin ja hänen hyvän ystävänsä George Railtonin lukemaan kristillisen lähetyksen vuosiraportin. Ja yllä luki: KRISTILLINEN LÄHETYS on VAPAAEHTOISTEN ARMEIJA. Bramwell vastusti voimakkaasti tätä sanamuotoa. Hän ei ollut vapaaehtoinen: hän oli pakotettu tekemään Jumalan työtä.

Niinpä, hetkellisenä oivalluksena, Booth yliviivaisi sanan ”VAPAAEHTOISTEN” ja kirjoitti ”PELASTUS”. Pelastusarmeija oli syntynyt. (The Salvation Army International 2013.) William Booth oli käytännön mies. William Booth perusti muun muassa tulitikkutehtaan, jotta sai narkomaanien perheiden äidit työhön. Hän myös perusti farmeja, jotka olivat kaukana kaikista houkutuksista. Kun hän tarjosi töitä työttömille, hän tätä kautta auttoi heitä pääsemään elämän syrjään kiinni. Myös Catherine Booth vaikutti suuresti Pelastusarmeijan teoriaan ja aatteeseen. (Pelastusarmeija tutuksi – koulutus 2014.)

Pelastusarmeijan tulo Suomeen

1830-luvulla Suomessa alkoi laaja herätysliikkeiden ajanjakso, joihin liittyivät pääasiassa kaupungissa asuneet käsityöläiset, pikkuporvarit ja työläiset. Johtajansa liikkeet saivat sivistyneistön, etupäässä ruotsinkielistä, maamme silloista ylintä yhteiskuntaluokkaa edustavan piirin keskuudesta. Tämän herätyksen vaikutuksen alaisiksi joutuivat monet maamme kulttuurikodit ja aatelisperheet. Tästä piiristä Pelastusarmeijakin sai kannattajansa ja uranuurtajansa. Ensimmäiset viisi Pelastusarmeijaa koskevaa kirjoitusta löytyy sanomalehdistä vuodelta 1883. Pelastusarmeija oli aloittanut toimintansa edellisen vuoden viimeisinä päivinä naapurimaassamme Ruotsissa ja siten tullut aimo askeleen lähemmäs Suomea. Vuonna 1888 Pelastusarmeijasta kirjoitettiin useita kymmeniä kertoja lehdistössämme ja armeijan väitettiin toimivan Suomessa. Todellisuudessa Pelastusarmeija perustettiin vuotta myöhemmin. (Könönen 1964, 25-33.) Suomesta matkustettiin Englantiin ottamaan selvää Pelastusarmeijan toiminnasta (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014).

Pelastusarmeijan tulo Kouvolaan

Ensaini Frans Hellgren ja Luutnantti Isak Kaasinen saapuivat Kouvolankylään vuonna 1911 ”avaamaan tulta”, aikomuksenaan perustaa uusi Pelastusarmeijan osasto. Tuolloin Kouvola oli osa Valkealan pitäjää. Pelastusarmeija kohtasi runsaasti ennakkoluuloja, jopa vihaa ja väkivaltaa, mutta tämä vain nosti Pelastusarmeijan kokousten osallistujamäärää entisestään. Pelastusarmeijalla oli osastot Kuusankoskella vuodesta 1902 sekä Voikkaalla vuodesta 1909. (Ruohonen 2011.) Kokoukset ja hartaustilaisuudet pidettiin vaatimattomissa vuokratiloissa ja evankelioimismatkoja tehtiin myös

Kouvolan ympäristöön (Talvi 1984, 451). Vuosien kuluessa henkilökohtaiset todistukset Jumalan sanasta ja voimasta mursivat vastustuksen. Parannusta tehtiin, ihmisiä tuli uskoon ja seurakunta kasvoi. Ennen II maailmansotaa Kouvolan osasto oli noin viisi vuotta suljettuna, mutta se perustettiin uudestaan vuonna 1934 (Ruohonen 2011; Talvi 1984, 451). Talven (1984, 451) mukaan kouvolaalaiset antoivat auliisti tukea Pelastusarmeijan hyväntekeväisyystoiminnalle. Ennen Kouvolassa oli pyhityskokous jo uskossa oleville ja Pelastuskokous muille, nykyisin ne ovat yhdessä (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014).

4.2 Pelastusarmeija järjestönä

Pelastusarmeija on kansainvälinen ja evankelinen yhteisö maailmanlaajuisessa kirkossa sekä kristillinen avustusjärjestö. Pelastusarmeijan toimintaperiaatteeseen kuuluu, että kaikki voivat julistaa omasta uskostaan. Pelastusarmeijan julistus pohjautuu Raamattuun ja pelastusarmeijalaisten palvelu on lähtöisin rakkaudesta Jumalaan. Pelastusarmeijan tehtävänä on julistaa evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta. Ihmiset kohdataan tarpeineen ilman erottelua, Jumalan luomana ja rakastamana yksilönä. (Pelastusarmeija 2014.)

Pelastusarmeija toimii yli 126 maassa, 175 kielellä. Sillä on sotilaita 1,5 miljoonaa ja upseereita 17 000. Pelastusarmeijaa johtaa korkean neuvoston valitsema kenraali André Cox, jonka kansainvälinen päämaja sijaitsee Lontoossa. Korkeaan neuvostoon kuuluvat kaikki aktiivipalveluksessa olevat komentajat ja kaikkien territorioden johtajat, jotka ovat olleet everstejä vähintään kaksi vuotta. Kenraali on kansainvälinen johtaja ja hänellä on ylin määräysvalta. Kenraali määrää itselleen esikuntapäällikön ja sihteerit sekä territorioden johtajat. Suomen Pelastusarmeijan päämaja toimii Helsingissä. Siellä on Suomen ja Viron territorio, territorion johtaja sekä ohjelmatoiminnan sektori. Kenraalin alaisia ovat upseerit, komentajat, everstit, everstiluutnantit, majurit, kapteenit, luutnantit ja sotilaat. Upseerit johtavat osastoja, jotka ovat evankelioimistyön perusyksiköitä. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.)

Kouvolan osasto on seurakunta, jonka tilaisuuksiin osallistuu kymmeniä eri-ikäisiä ihmisiä viikoittain. Pelastusarmeijan Kouvolan osaston toimintaa johtavat palkatut työntekijät kadetit Kaisu ja Riku Leino. He ovat pariskunta. Vapaaehtois pohjalta toi-

mivat henkilöt, ovat vaihtelevasti joko ei-jäseniä, jäseniä tai vihittyjä aina sotilaista kersanttimajureihin. Kaikki ovat tervetulleita osallistumaan Pelastusarmeijan toimintaan, kuten jumalanpalvelukseen, miesten- ja raamattupiiriin, avoimiin oviin, Rukouksen ja hiljentymisen iltaan, Anna palaa –ylistysjameihin, aamurukouspiireihin ja leivontatalkoisiin. Satunnaisesti osasto järjestää erilaisia retkiä ja esimerkiksi rukouskävelyjä. Sen lisäksi osasto organisoii erilaisia keräysaktioita ja osaston vapaaehtoistyöntekijät myyvät Sotahuuto –lehteä. Pelastusarmeija ottaa osaa erilaisiin tapahtumiin ja tuo itseään esille muun muassa esittämällä Pelastusarmeijan omia hengellisiä lauluja. Toiminnan päämääränä on ihmisten kokonaisvaltainen ja hengellinen hyvinvointi ja apu fyysisissä tarpeissa mahdollisuuksien mukaan.

4.3 Köyhyyden määritelmiä ja syitä

Absoluuttista köyhyyttä esiintyy lähinnä kehitysmaissa ja sillä tarkoitetaan biologisten perustarpeiden puutetta, aliravitsemusta ja nälkää. Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiossa köyhyys käsitetään suhteellisen köyhyytenä. Suhteellinen köyhyys on kykenemättömyyttä saavuttaa yhteiskunnassa yleisesti odotettua, minimiksi katsottua yhteiskunnan keskimääräistä elintasoa tai säädyllystä elämää taloudellisten resurssien puutteen vuoksi (Moisio 2006, 639). Suhteellisen köyhyyden määritelmässä otetaan huomioon tuloerot. Raja määritellään Suomessa yksilön tai kotitalouden käytettävissä olevien tulojen suhteesta suomalaisten keskimääräisiin tuloihin. Köyhyysrajana pidetään 60 prosenttia suomalaisten keskimääräisistä tuloista. (Junnila 2004.) Tilastokeskuksen (2014) mukaan vuonna 2012 alle 13 990 euroa vuodessa saaneet luettiin pienituloisuusrajan alapuolella eläviksi.

Viime vuosina Euroopan Unioni on alkanut uudistaa köyhyyden mittaamista uudella aineellisen puutteen indikaattorilla, jonka avulla on tarkoitus kuvata köyhyyttä yhä monipuolisemmin. Tämä on tarpeen siksi, että köyhyyden kysymys liittyy enemmänkin vaurauden jakautumiseen väestön kesken kuin peruselintason puutteisiin. Uudenlainen mittaaminen on tärkeää siksi, että hyväksyttävä minimielintaso on maakohtainen ja kunkin maan sosiaalisten ja taloudellisten olosuhteiden määrittelemä asia. Koska tuloerot ovat kasvaneet Euroopan Unionin sisällä, on tuloperusteista köyhyysmittaamista alettu pitää riittämättömänä. Tuloperusteisesta köyhyysmittaamisesta ei kuitenkaan ole luovuttu, vaan aineellisen puutteen indikaattorilla pyritään täydentämään

köyhyyden ja syrjäytymisen kuvaa. Aineellisen puutteen indikaattorissa otetaan huomioon seuraavia asioita: Ei pysty suoriutumaan yllättävistä menoista, vaikeuksia maksaa ajallaan asuntolainaa, vuokraa tai laskuja, ei ole varaa lihaa, kalaa, kanaa tai vastaavaa kasvisvaihtoehtoa sisältävään ateriaan vähintään joka toinen päivä, ei ole varaa pitää asuntoa riittävän lämpimänä, ei ole varaa viikon lomaan joka vuosi kodin ulkopuolella, ei ole varaa autoon, ei ole varaa väritelevisioon, ei ole varaa pesukoneeseen, ei ole varaa puhelimeen, ei ole varaa ostaa huonekaluja kuluneiden tai rikki menneiden tilalle, ei ole varaa ostaa uusia joitakin uusia vaatteita kuluneiden tilalle, ei ole varaa kaksiin sopiviin kenkiin, ei ole varaa tavata ystäviä tai sukulaisia vähintään kerran kuukaudessa syömisen, kahvittelun tai vastaavan merkeissä, ei ole varaa säännölliseen vapaa-ajantoimintaan kodin ulkopuolella, ei ole varaa käyttää viikoittain jonkin verran rahaa omiin menoihin niin, ettei rahan käytöstä tarvitse sopia kenenkään kanssa, ei ole varaa Internetiin kotona. (Tilastokeskus 2013.)

Köyhyyden syitä voi olla monia. On vaikeaa määritellä, mitkä syyt kenenkin kohdalla ovat johtaneet köyhyyteen tai avuntarpeeseen. Köyhyyden syitä voidaan lähestyä seuraavista näkökulmista: 1. Yksilön käyttäytymisestä johtuvat ja yhteiskunnallisista syistä johtuvat syyt, kuten heikko koulutus tai matala palkka. Ensimmäinen näkökulma pitää sisällään käyttäytymisen ja ominaisuudet, kuten laiskuuden, saamattomuuden, moraalittomuuden, tyhmyyden, tummaihoisuuden tai vääräuskoisuuden. Jälkimmäiseen näkökulmaan liitetään yhteiskunnalliset rakenteet ja niiden muutokset, kuten globalisaatio. Globalisaatio luo rikkautta, mutta myös köyhyyttä. 2. Kohtalonuskosta johtuvat syyt: sairastuminen ja huono onni. 3. Köyhyys on välttämätön tapahtuma, eikä se ole kenenkään, ei yksilön, eikä yhteiskunnan syytä. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 59-60.) Tilastokeskuksen (2013) tulonjakotilaston raportin mukaan köyhyyden syitä ovat tuloerot ja epätasainen tulonjako. Sen lisäksi raportissa kerrotaan tietyillä ihmisryhmillä olevan suurempi riski köyhyyteen kuin muilla. Näitä ryhmiä ovat 1) työttömät 2) eläkeläiset 3) yksinhuoltajat ja yli kolmilapsiset perheet.

4.4 Soppaa, saippuaa ja sielunhoitoa

Pelastusarmeijan toiminnassa ja erityisesti sen avustustenjakelussa kohdataan köyhyyttä. Avuntarve näkyy eriasteisena ja eri taustoista tulevien ihmisten tarvitsemana. Sitä kuvaa ote Kenraali André Coxin haastattelusta 2013: ”Pelastusarmeijan kansain-

väliseen missioon liittyy runsaasti haasteita, kuten köyhyys, syrjäytyminen, yhteiskunnallinen epäoikeudenmukaisuus, rikkaiden ja köyhien välisen kuilun kasvaminen, seksuaalinen hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kunnioituksen puute Jumalaa kohtaan. Kun vastassamme on maallistuminen ja materialismi, meidän täytyy löytää uudelleen luottamuksemme jumalalliseen innoitukseen ja Jumalan sanan auktoriteettiin. Uskon, että Pelastusarmeijan on jatkettava köyhien ja marginalisoitujen vahvaa tukemista. Voimme tehdä paljon enemmän osastojemme saamiseksi liikekannalle. Olemme turvanneet liian kauan institutionaaliseen sosiaalihuoltoon. Monet nykypäivän ongelmista vaativat, että olemme täysillä mukana yhteisöissä, joita palvelemme, emmekä palvelemissa omalla mukavuusalueellamme. Meidän täytyy antaa muutakin kuin kauniita lupauksia asioista, joihin uskomme ja todella elää julistamiemme arvojen mukaan. Uskon ja tekojen tulee kulkea käsi kädessä. Näkyni on, että Armeijana olemme kokonaan valmiudessa ja sitoutuneita Jumalan meille antamaan kutsuun. Olemme sitoutuneita ihmisiä, olemme kaikki tehneet liiton, ja haluaisin nähdä meidän elävän sen mukaisesti.” (Kenraali Andre Coxin haastattelu 2013.)

4.5 Pelastusarmeijan sosiaalinen työ Suomessa

Pelastusarmeija on kansainvälinen liike ja evankelikaaninen yhteisö maailmanlaajuisessa kristillisessä kirkossa. Sen julistus perustuu Raamattuun. Pelastusarmeijan periaate on ”pelastettu pelastamaan ja palvelemaan”. Pelastusarmeijan mukaan Pyhä henki vaikuttaa kaikissa uskossa olevissa. Pelastusarmeijalaiselta odotetaan, että hän huomaa haasteita lähellä ja kaukana. Pelastusarmeija tekee sosiaalista työtä Raamatun ja Jeesuksen esimerkin mukaisesti ja ilman mitään erottelua kohtaa ihmisten tarpeet. Pelastusarmeija harjoittaa myös evankelioimista, joka tarkoittaa Jeesuksen Kristuksen sanoman viemistä eteenpäin ja ihmisten vastaanottavaiseksi tekemistä. Siksi Pelastusarmeija vastaa Maslow’n tarvehierarkian hengelliseen tarpeeseen. Muun sosiaalisen työn lisäksi Pelastusarmeija harjoittaa muun muassa sielunhoitoa. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.)

Pelastusarmeija on Suomessa vuodesta 1907 tarjonnut asumispalveluja asunnottomille helsinkiläisille. Tällä hetkellä Pelastusarmeijalla on kolme asumispalveluyksikköä sekä kaksi asuntolaa. Asumispalveluyksiköissä sovelletaan Asunto ensin –periaatetta.

Asunnottomuuteen liittyvien ongelmien ratkaisu alkaa asumisen turvaamisesta. Siksi Pelastusarmeija ei edellytä asukkailta päihitteettömyyttä. Asumispalveluyksiköissä on yksiköstä riippuen eri määrä ammattitaitoista sosiaali- ja terveysalan henkilökuntaa ja asukkailla mahdollisuus osallistua työtoimintaan. Niissä sovelletaan yhteisökasvatuksen menetelmiä ja matalan kynnyksen toimintaa. Toiminta-ajatuksena on tarjota asukkailla ihmisarvoisen elämän edellytykset: asunto, kokemus osallisuudesta omaan elämään, yhteisöön ja yhteiskuntaan. Pelastusarmeijalla on palvelukeskus Turussa, joka jakaa EU-ruokakasseja, kaupasta lahjoituksena saatuja elintarvikkeita ja leipää, auttaa vaatteiden tarpeessa sekä keskustelee ja kahvittaa. Pelastusarmeijan avustustoimistoista toinen sijaitsee Helsingissä ja toinen Tampereella. Pelastusarmeijan kirpputoreja löytyy 25 eri paikkakunnilta. Pelastusarmeija ylläpitää vanhainkoti Onnelaa Turussa ja hoitokoti Iittalaa Espoossa sekä perhetukikeskusta (Pelastusarmeija 2014.) Lisäksi sosiaalinen perhetyö toimii lähiympäristössä: koti, työpaikka, yhteiskunta sekä sosiaalisessa mediassa (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014). Pelastusarmeijalla on neljä päiväkotia (Pelastusarmeija 2014). Vihdin Nummelassa Pelastusarmeijalla on lasten lomakoti, jossa pidetään leirejä ja muita tapahtumia (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014). Pelastusarmeija tekee vapaaehtoistyönä opiskelijatyötä. Opiskelijoita autetaan antamalla ruokaa ja keskustelua. Helsingissä 50-100 opiskelijaa haki apua vuonna 2013 viikoittain. Opiskelijatyötä pidetään suurella laajuudella myös yliopistokaupungeissa Jyväskylässä, Mikkelissä ja Rovaniemellä. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.)

4.6 Pelastusarmeijan asiakkaat, sosiaalinen työ ja toiminnan rahoitus

Kouvolassa

Keskusteltuani Kouvolan Pelastusarmeijan johtajien Kaisu ja Riku Leinon kanssa kuvasivat he Kouvolan Pelastusarmeijan avustustenhakijoita seuraavasti: Pelastusarmeijan avustusasiakkaisiin kuuluu muun muassa sosiaaliturvan varassa eläviä, työttömiä, eläkeläisiä, yksinhuoltajia, leskiä, suurperheiden huoltajia, sairaita, alkoholisteja, huumeidenkäyttäjiä, asunnottomia (vuonna 2013 Kouvolassa oli 56 asunnottomia) sekä erinäisistä muista syistä, kuten velkojen takia, rahapulaan joutuneita ihmisiä. (Leino & Leino 2014).

Kouvolan Pelastusarmeijasta saa keskusteluapua ja tukea asiointiin tukiviidakossa sekä taloudellista apua. Taloudellinen apu voi olla esimerkiksi ruokakaupan lahjakortti, ruokaa, tavaroita pääasiassa kirpputorilta tai yksittäiseen menoeraan, kuten laskuun tai välttämättömään hankintaan osallistuminen. Rahallista apua tarjotaan harkinnanmukaisesti ympäri vuoden. (Leino & Leino 2014.)

Tunnetuimpia Pelastusarmeijan rahankeräyksistä ja avustuksista ovat Joulupata -keräys ja jouluavustukset. Joulupata -keräys tuotti Kouvolassa 26 000 euroa vuonna 2013. Joulupata-rahast menevät kokonaisuudessaan avustuksiin. Ne ovat lähes koko Kouvolan Pelastusarmeijan avustustoiminnan budjetti. Tällä summalla Kouvolan Pelastusarmeija kykenee auttamaan noin 700 taloutta. (Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014.) Sen lisäksi Pelastusarmeijalla on muun muassa kevätkeräys, Lasten lomakoti-keräys ja Auta ihmistä -keräys. Tuloja saadaan lisäksi jumalanpalvelusten kolehdeista, yritys-, yksityis- ja testamenttilahjoituksista sekä kirpputori- ja Sotahuuto –lehden myyntituotoista. Pelastusarmeijaan voi ryhtyä myös kuukausilahjoittajaksi. (Leino & Leino 2014.)

Vuoden 2013 jouluavustuksista tiedon avustettavat saivat ilmaisjakelulehti Vartista, jossa oli uutinen aiheesta, yksi maksettu mainos sekä lehdessä julkaistavassa Pelastusarmeijan viikkoilmoituksessa oli tiedote kaksi kertaa. Jos joku avustustenhakijoista oli käynyt syksyllä hakemassa avustusta ja avustustarve oli silloin havaittu, hänet kutsuttiin automaattisesti jouluavustusten hakijaksi. Avustuksia avustettavat hakivat henkilökohtaisella käynnillä Pelastusarmeijassa, jossa Pelastusarmeijan johtajat tekivät kartoituksen avustustarpeesta. Avustuksentarvetta katsotaan tilannekohtaisesti, sillä Pelastusarmeijan kriteerit eivät ole samanlaiset, kuin viranomaisten kriteerit. Pelastusarmeijassa ollaan joustavampia. Kouvolan Pelastusarmeijan antama avustus on määrältään vaatimaton, joten se ei voi olla kenenkään perustoimeentulon edellytys. Avustusten tarpeen on tarkoitus olla kriisiluonteista, ei pysyvää. (Leino & Leino 2014.)

Olin mukana havainnoimassa jouluavustusten jakoa talvella 2013. Ennen avustusten jakamista avustettaville pidettiin jumalanpalvelus, jossa oli tarjolla lämmintä juotavaa ja pientä purtavaa. Tämän jälkeen avustettaville jaettiin raha-avustukset Kouvolan Pelastusarmeijan armeijan johtajan Riku Leinon johdolla. Koska avustettavien avustustarve oli kartoitettu jo etukäteen, itse avustustapahtumassa tarkastettiin enää vain

henkilöllisyys. Takahuone oli täynnä valmiiksi pakattuja ruokakasseja. Ruokakassit oli pakattu vapaaehtoisvoimin ja osa niiden sisällöstä oli paikallisten yritysten lahjoituksia, osa patavaroilla hankittu. Itse olin ojentamassa ruoka-avustuskasseja avustettaville henkilöille, jotka ojennettiin heille raha-avustuksen saamisen jälkeen. Vuoden 2013 jouluavustusten ruokakassin sisältö oli seuraavanlainen: peruselintarvikkeita, Kouvolan lakritsia, piparkakkuja, maalaispasteijaa ja kahvia. Ruoka-avustusten antamisen yhteydessä niiden saajille toivotettiin hyvää joulua. Avustusten saamisen jälkeen pois lähdön yhteydessä avustettaville annettiin vielä ovella puuropaketteja perhekoon mukaan.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON ANALYYSI

5.1 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön kohdejoukko on Pelastusarmeijan Kouvolan osaston vapaaehtois- ja avustustyöntekijät ja tutkimuskysymykset: Mitkä motiivit saavat vapaaehtois- ja avustustyöntekijän toteuttamaan vapaaehtoistyötoimintaa ja auttamaan muita ihmisiä? Tutkimukseni ilmiö on siis vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan motiivit Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden näkökulmasta.

Keväällä 2013 tein tutkimussuunnitelman ja tutkimuksen lähtökohtien tarkemman kartoituksen. Sen jälkeen etsin oikean aineiston, jonka pohjalta saatoin luoda opinnäytetyöni teoriapohjan ja muodostaa oikeat kysymykset, joihin halusin löytää vastauksen. Aineistonkeruuprosessi ja sen läpikäyminen ajoittui keväälle, kesälle ja syksylle 2013 ja sitä täydensin koko opinnäytetyöprosessin ajan. Aineistoa hankin kirjaston kirjavaliikoimista, aiemmista tutkimuksista, Internet-sivuilta sekä Pelastusarmeijan omasta kirjallisuudesta, julkaisuista ja koulutuksista. Kirjallisuuden perusteella muodostin esiyymmärryksen tutkittavasta aiheesta. Käsitteiden määrittelyn ja täsmentämisen apuna käytin kirjastosta löytyvää kirjallisuutta. Tutkimuskysymystä tutkin tutustumalla vapaaehtoistyötä, avustustoimintaa, auttamista, altruismia ja Pelastusarmeijaa käsittelevään kirjallisuuteen, tutkimuksiin, Internet-sivuihin ja julkaisuihin vuosien 2013 - 2014 välisenä aikana. Keväällä 2014 osallistuin Pelastusarmeijan sotilaskoulutukseen, josta sain hyödyllistä informaatiota opinnäytetyötäni varten. Opinnäytetyöka-

luina käytin muistiinpanoja sekä kirjallisuuden ja Internetin tarjoamia opinnäytetyönteon ohjeita. Opinnäytetyön teoriaosuuden kirjoitin vuosien 2013-2014 välisenä aikana sitä mukaa, kun tutustuin kirjallisuuteen ja sain lisäinformaatiota aiheesta. Talvella 2013 tein avustustoiminnan havainnoinnin ottamalla osaa jouluavustusten jakoon Kouvolan Pelastusarmeijan toimitiloissa.

Opinnäytetyössäni päädyin käyttämään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää sekä avointa teemahaastattelua, jotta välttyisin rajaamasta haastateltavan kokemuksia ennalta määritellyillä kysymyksillä. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa tutkittavasta aiheesta (Eskola & Suoranta 1998). Sillä ei pyritä ensisijaisesti käytännöllisiin tavoitteisiin, vaan se johtaa tarvittaessa käytäntöjen muuttamiseen. Opinnäytetyöni ilmiötä, altruismia ja Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatioita, voidaan kuvata ominaisuutena. Tällöin laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaan tutkimuksessa ei ole kiinnostuttu ominaisuuksien määrästä, vaan laadusta. Eli en tutki kuinka moni vapaaehtoistyöntekijöistä osallistuu sen ja sen syyn takia, vaan tutkimustuloksissani analysoin tutkittavien kokemuksia ja niiden tulkintoja sekä niiden laatua. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on siis nostaa esille tutkittavan omia tulkintoja (Hakala 2001, 17). Tutkittavien omien tulkintojen esille nostaminen olikin opinnäytetyöni tärkein tavoite.

Pirkko Anttilan (2014) mukaan tulkinnallisessa tutkimuksessa tulkitaan sellaista ilmiötä, jolla reflektoidaan eli pyritään selvittämään yksilön kokemuksia tavoitteena uuden tiedon rakentaminen toisen päälle tai löytämään uusia näkökulmia. Vaikka vapaaehtoistyötä, avustustoimintaa ja altruismia on tutkittu laajasti, tutkimuskohteena oli ihmisryhmä, jonka kokemuksia näistä aiheista ei ollut vielä tuotu esille. Vaikka odotin, että aineistoni analyysi antaisi samankaltaisia tuloksia, kuin aiemmissa tutkimuksissa, toivoin sen tuovan myös ennen tutkimatonta lisää niihin. Anttilan (2014) mukaan tulkinnallista tutkimusta toteutetaan vuorovaikutteisuuudella, joka yleensä liittyy psyykkisiin, sosiaalisiin tai kulttuurisiin yhteyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohde sijoitetaan yhteiskunnallisiin yhteyksiin ja siitä pyritään antaman selkeä kuva. (Eskola & Suoranta 1998). Kokonaiskuvan avaamiseksi toin opinnäytetyössäni esille Pelastusarmeijan syntyyn johtaneita tekijöitä yhteiskunnassa sekä Pelastusarmeijan kytkeytymisen yhteiskunnan nykytilaan. Vapaaehtoistyöhön ja avustustoimin-

taan ryhtymisen motiivit ja vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan tarve ovat vahvasti kytköksissä yhteiskunnan sen hetkiseen tilaan.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan usein pientä joukkoa ja heitä pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Tämän takia aineistossa korostuu määrän sijasta laatu. Laadullisen tutkimuksen yksi tunnusmerkki onkin hypoteesittomuus eli tutkija ei ole muodostanut varmaa ennakko-olettamusta kohteesta tai tuloksesta. (Eskola & Suoranta 1998.) Opinnäytetyöni lähtökohtana oli tutkia määrällisesti pientä joukkoa, Pelastusarmeijan viittä vapaaehtoistyöntekijää. Tutkimuksessani keskityin siis vapaaehtoistyöntekijöihin ja heidän kokemuksiinsa. Omassa työssäni tiedostin hypoteesittomuuden tärkeyden ja pyrin välttämään ennakko-olettamuksia vastauksien tuloksissa mahdollisimman pitkään. Aiempien tutkimustulosten ja aiheesta kirjoitetun kirjallisuuden lukemisella minun oli kuitenkin välttämätöntä muodostaa esiyymmärrys tutkitavasta aiheesta, jotta saatoin ymmärtää aiheen kattavasti ja luoda opinnäytetyöni teoriapohjan muodostaakseni oikeat kysymykset, joihin halusin löytää vastauksen. Minun oli siis välttämätöntä pohtia millaisia vastauksia mahdollisesti haastattelun tuloksina saisin, jotta voisin muodostaa kysymykset, joita haastattelussa aion käyttää. Koska peilasin tutkimustani aiempaan teoriaan, tiedostin sen vaikuttavan luoden tietynlaisia ennakko-olettamuksia tutkittavasta aiheesta.

Koska laadullinen tutkimus tunnustaa tutkijan oman persoonan vaikutuksen tutkittavaan asiaan, liikkuu tutkimus leveästi subjektiivisuuden ja objektiivisuuden välimaastossa (Anttila 2014). Tiedostin, että minun tärkeää nähdä tämä opinnäytetyöni aihevalinnassa oman taustani liittyessä kristillisyyteen, Pelastusarmeijaan, vapaaehtois- ja auttamistyöhön sekä omasta persoonastani löytyviin samoihin tekijöihin, jotka myös omalla kohdallani ovat johtaneet vapaaehtois- ja auttamistyöhön.

Talven 2013–2014 aikana tein kysymyksiä haastatteluun. Haastattelun kysymykset suunnittelin vapaaehtoistyöstä, avustustoiminnasta, auttamisesta, altruismista kertovasta kirjallisuudesta ja aiemmista tutkimuksista. Niitä tarkensin keväällä 2014 luomalla Anne Birgitta Yeungin (2005b) timanttimalin pohjalta kahdeksan yläkysymystä, joiden alle jaoin alakysymykset. Lisäsin kohdan velvollisuus vielä omaksi yläkysymyksekseen, koska mielestäni se näytteli aiemmassa tutkimustiedossa merkittävää roolia vapaaehtoistyömotivaatiotekijänä. (Liite 1.)

Kesän 2014 aikana tein hyvin vapaamuotoisen haastattelun Pelastusarmeijan viidelle vapaaehtois- ja avustustyöntekijälle. Haastattelut tein joko haastateltavien kotona, Kouvolan pääkirjaston kaupunkitoimisto Urban Officessa tai Pelastusarmeijan toimitiloissa. Haastattelun alussa täytimme haastateltavien kanssa taustatietolomakkeen, jonka jälkeen avasin opinnäytetyöni aiheen haastateltaville. Kerroin heille mitä tutkin, miksi ja mihin tutkimuskysymyksiin opinnäytetyöni antaa vastauksia. Kerroin haastateltaville, että kaikki kerrottu on luottamuksellista ja anonymiä sekä että haastattelu saattaa nostaa esiin tunteita, joita ei tarvitse pelätä. Nauhoitin haastattelut. Haastattelumenetelmänä käytin avointa teemahaastattelua. Haastattelun alussa kartoitin vapaaehtoisuutta edeltäviä tekijöitä, jotka koskivat haastateltavan elämäntilannetta ja menneisyyttä, omaa luonnetta, kiinnostuksen kohteita ja aiempia vapaaehtoiskokemuksia. Tämän jälkeen siirryin alustaviin kysymyksiin, jotka käsittelivät Pelastusarmeijassa käynnin aloittamista, vapaaehtoistyömuotoja, joihin osallistuu ja niihin ryhtymistä ja sitoutumista, aiempaa vapaaehtoistyötä, jonka on lopettanut ja sen syitä, vapaaehtoistyön jatkamista ja sen lopettamisen harkitsemista, uskonnollisuuden roolia vapaaehtoistyössä sekä vapaaehtoistyöstä itselle saatuja hyötyjä ja sen huonoja puolia. Tämän jälkeen kävimme haastateltavan kanssa keskustellen läpi varsinaiset haastattelukysymykset. Haastattelu ei edennyt loogisessa järjestyksessä, vaan etenin kysymyksestä seuraavaan siinä järjestyksessä, joka haastateltavan kertomuksessa tuli esille. Vapaamuotoisuuden tarkoituksena oli välttää määrittelemästä etukäteen, mikä on oleellista ja keskeistä haastattelussa ja jättää haastateltavien omille tulkinnoille runsaasti tilaa. Siksi käytin alakysymyksiä vain ohjaamaan haastateltavaa löytämään omasta kokemusmaailmastaan kumpuavia vastauksia silloin, kun hänellä oli vaikeuksia siinä. Varsinaisten haastattelukysymysten läpikäynnin jälkeen kävin läpi vielä täydentäviä kysymyksiä, jotka koskivat suhdetta toiminnan järjestäjiin, Pelastusarmeijassa käytyjä koulutuksia ja kursseja, omaa kuvaa vapaaehtoistyöntekijänä, vapaaehtoistyön hyötyjä ja huonoja puolia yleisesti, tulevaisuuden tavoitteita, toiveita, odotuksia ja tarpeita. Haastattelu siis eteni haastateltavan historiasta tähän päivään ja tulevaisuuden näkemysmiin. Haastattelut kestivät noin tunnista kahteen tuntiin ja niiden keskipituus oli noin puolitoista tuntia. Aineiston keruun tarkoituksena oli pyrkiä ymmärtää yksilöiden kokemuksia ja merkityksiä Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden osalta.

Litteroin nauhoittamani haastatteluvastaukset. Litteroinnin jälkeen analysoin saamaani materiaalia, tein yhteenvedon ja kirjasin tulokset. Sen jälkeen tulkitsin omia tuloksiani ja vertasin omia tutkimustuloksiani Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoismotivaation timanttimaliin ja erilaisiin altruismiteorioihin ja etsin niistä tukea omien tutkimustulosteni reliabiliteetille ja kirjasin havaintoni. Koko prosessin ajan pidin vapaamuotoista tutkimuspäiväkirjaa ja tein analyysia käsittelemistäni asioista.

Tutkimustulosteni tarkoituksena on antaa vastauksia tutkimuksen tilaajalle Kouvolan Pelastusarmeijalle, jotta he voisivat havaita niitä tekijöitä, joilla saada ihmisiä kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä, osallistumaan ja jatkamaan sitä sekä mihin asioihin tulisi vedota ihmisessä saadakseen heidät antamaan apua ja aikaansa muiden hyväksi. Lisäksi tulokseni voivat auttaa vapaaehtoistyöntekijöiden tukemisessa ja vapaaehtoistyön kehittämisessä. Näen, että muutkin vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa harjoittavat järjestöt ja kristilliset yhteisöt voivat hyödyntää tutkimustuloksiani omassa toiminnassaan. Mikseipä siitä voisi olla hyötyä kaikille niille ammattikunnillekin, joiden työ on ihmisten auttamista.

5.2 Teoriaohjaava analyysi

Tein kvalitatiivisen aineiston analysoinnin teoriaohjaavalla analyysillä. Analyysissä erottelin raakadatasta tutkimusongelman kannalta olennaisen aineksen, josta sitten tein tulkintoja. Aluksi purin aineiston tekstiksi Word -tekstinkäsittelyohjelman avulla eli puhtaaksikirjoitin nauhoittamani haastattelut ja valmistelin ne teknisesti käsiteltävään muotoon. Seuraavaksi järjestin aineiston teemakortiston avulla, jonka jälkeen tein tutkimustulosten raportoinnin ja analyysin. Koska aineiston järjestäminen ja tulkinta tapahtuvat useassa vaiheessa, luin, järjestelin ja tulkitsin aineistoa useaan kertaan.

Koska aineistoni oli tehty teemahaastattelulla, käytin teemahaastattelurunkoa aineiston koodauksen apuvälineenä. Tein teemakortiston Word -tekstinkäsittelyohjelman avulla, jossa leikkaisin ja liitin vastauksia aiheittain. Kortiston vastaukset koodasin yläotsikoihin A, B, C..., jotka vielä jaoin alaotsikoiden 1, 2, 3... alle. Runko sisälsi sekä niin tutkimuksessa esille nousseita uusia asioita kuin operationalisointia teoriasta. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä ilmiö tulee niin sanotusti ”tiedettynä” etukäteen eli käsitteistö tulee valmiina. (Hiltunen 2009.) Siksi luokittelin teemahaastattelurungolla

tekemäni aineiston vielä sekä Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoisмотиваation timanttimallin että altruismista kirjoittamieni käsitteistöjen mukaan systemaattisesti. Vaikka analyysirunko pohjautuikin aiempaan käsitteistöön, pyrin siihen, etteivät ennakkoolettamukset ohjanneen omaa koodaustani, vaan pyrin löytämään juuri tälle tutkimukselle yksilölliset tulokset. Tiedostin sen, että koodausta saattaa vaikeuttaa tutkijan oman mielentilan muuttuminen ja sitä kautta näkemykset tutkittavasta aiheesta voivat muuttua. Siksi pyrinkin käsittelemään aineistoa oman mieleni ollessa mahdollisimman tyyni.

Etenin analyysissä asteittain. Tiedostin sen, että omat haasteensa tutkimuksen analysoinnille toivat jatkuvasti uusien asioiden esiin nouseminen, ja että ensimmäinen jäsenitys ei tulisi olemaan lainkaan samanlainen kuin viimeinen. Pyrin kuitenkin siihen, että ensimmäinen jäsenitys tulisi olemaan mahdollisimman lähellä sellaista käsitteellistä tasoa, jonka sekä minä haastattelijana että haastateltavat ymmärsivät suunnilleen samalla tavalla.

Opinnäytetyöni alkoi hermeneuttisen spiraalin mukaan kuvailulla, jatkui luokittelulla, sen jälkeen yhdistelyllä ja päättyi yhteenvetoon jatkuvasti syventyen. Vaelsin edestakaisin datan ja teorian välillä saavuttaakseni hyvän tutkimustuloksen. Lähdin tietystä lähtökohdasta ja palasin takaisin aiheen ja syiden oivaltamiseen ja ymmärtämiseen. Koko ajan pääsin lähemmäs tutkimuskohdettani syventäen omaa itseymmärrystäni. Erityisesti aihe, onko täysin puhdasta altruismia lainkaan olemassa, asetti haasteita oman ajatusmaailmani joustavuudelle. Kun olin sisäistänyt tämänkin selitysmallin olemassa olon mahdollisuuden, minun tuli kyetä erottamaan kohteen omat näkemykset aiheesta ja sisäistämään ne, jotta kykenin objektiiviseen tutkimustulosten tulkitseen. Pikku hiljaa oma lähestymistapani alkoi erottua kohteen omasta olemuksesta.

Laadullisen tutkimuksen vaikein vaihe on tulkintojen tekeminen. Tulkintojen tekemistä vaikeuttaa tutkijan ja tulkittavien vaikeus ymmärtää toistensa kieltä. (Eskola & Suoranta 1998.) Siksi pyrin selittämään asiat haastateltaville mahdollisimman selkeästi ja kysymään heiltä, josko jokin asia jäi epäselväksi tai tarkentamaan, jos en itse ymmärtänyt. Tulkintojen varmistaminen tutkittavilta on tärkeää (Eskola & Suoranta 1998). Aineistojen laajuus saattaa koitua tutkijan ongelmaksi (Eskola & Suoranta 1998). Sik-

si pyrin pitämään haastateltavien määrän mahdollisimman sopivana ja opinnäytetyöni viitekehyksen rajattuna.

Tutkittavien tulkinnat ilmiöstä edustavat ensimmäisen ja tutkijan toisen asteen tulkintaa. Tieteelliseen ajatteluun kuuluu refleктоiva ja teoreettinen ajattelu, joka erottaa sen arkiymmärryksestä. Tutkija jatkaa ensiasteisten tulkintojen tulkintoja ja antaa niille uusia merkityksiä. (Eskola & Suoranta 1998.) Analyysimenetelmäni olikin kuvaukseen pyrkivää, tulkinnallista, ymmärtämiseen pyrkivää, merkityksen antoa paljastavaa sekä ilmiön kriittiseen analyysiin pyrkivää. Pyrin tulkitsemaan tutkimustulokset säilyttäen kohteen ainutkertaisuuden ja yksittäisyyden. Tuloksilla pyrin hakemaan laatua, joka tekisi altruismista ja Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja auttamistyön motiiveista merkityksellisiä. Tarkoitukseni ei ollut yleistää tutkimustuloksia koskemaan kaikkea vapaaehtois- ja auttamistyötä ja siihen ryhtymisen motiiveja, vaan kertoa siitä yksittäisen ilmiön Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja auttamistyöntekijöiden ainutkertaisen kokemuksellisuuden osalta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei olekaan selvittää ilmiötä, vaan antaa siitä tiivis kuvaus ja kiinnostava käsitteellisyys. On hyvä muistaa, että ihmisen käyttäytyminen ei aina ole ennustettavissa tai ohjailtavissa. (Eskola & Suoranta 1998.) Siksi vaikka altruismia ja motiiveja vapaaehtoistyössä onkin tutkittu paljon, samasta aiheesta voidaan saada täysin erilaisia tutkimustuloksia niiden sijoittuessa eri ympäristöihin.

6 HAASTATELTAVIEN TAUSTATIEDOT JA VAPAAEHTOISUUTTA EDELTÄVÄT TEKIJÄT

Haastateltavista miehiä oli kolme ja naisia kaksi. Haastateltavien keski-ikä oli 50 vuotta. Sosioekonomiselta asemaltaan suurin osa heistä oli poissa työelämästä. Yksineläviä haastatelluista oli kolme. Kolmella haastatelluista oli lapsia. Pelastusarmeijan jäseniä heistä oli neljä.

Kahden haastatellun Pelastusarmeijan toimintaan tulossa näkyi aatteellisena vakaumuksena kyllästyminen evankelisluterilaisen kirkon liian liberaaliin linjaan tai muiden tahojen liian tuomitsevaan asenteeseen ja he kokivat Pelastusarmeijan antavan vastapainon näille linjoille. Ensimmäisinä osallistumisina toimintaan haastatelluista

yksi mainitsi miestenpiiriin osallistumisen mainoksen innoittamana, josta seurasi rukouspiiriin ja sieltä jumalanpalvelukseen osallistuminen. Toinen haastatelluista oli tullut Pelastusarmeijan toimintaan mukaan rukouspiiriin osallistumisen kautta. Kolmella haastatelluista vaikutti Pelastusarmeijan toimintaan mukaan lähtemiseen ystävän tai läheisen ehdotus tai hänen kanssaan siellä ensimmäistä kertaa vierailu. Kaksi haastatelluista kertoi Pelastusarmeijassa aiemmin toimineen äiti-lapsi -kerhon vaikuttaneen Pelastusarmeijan toiminnassa jatkamiseen. Kaksi haastatelluista kertoi etsineensä hengellistä kotia itselleen. Yksi haastatelluista kertoi lähteneensä mukaan tava- takseen uusia ihmisiä ja saadakseen ihmiskontakteja, koska asuu yksin. Haastatellut kuvasivat Pelastusarmeijan toimintaan hakeutumista ja siellä mukana olemista muun muassa yksinäisyyden lievittymisellä, mukavalla ololla, tasa-arvolla, hengellisyydellä ja uusien asioiden oppimisella.

”Sitten minut rakastettiin Pelastusarmeijaan sisään. Et siel oli niin ihania ihmisiä ja sit ei oo enää ole ollut sellaista yksinäisyyden tunnetta kuin silloin oli.”

”Päätin alkaa käymään Pelastusarmeijassa, koska ilmapiiri oli niin hyvä, että se miellytti minua.”

”Se on kodikkaan tuntuinen pieni piiri.”

”Siellä tuntuu hyvältä olla. Sitä oikein odottaa, että tulee sunnuntai ja pääsee Pelastusarmeijaan.”

”Tykästyin Pelastusarmeijaan ja koin sen olevan uusi hengellinen kotini.”

”Heillä ei ole kiusaamista, vaan he katsovat ihmistä ihmisenä. Pelastusarmeija on Jumalan kuva.”

Suurin osa haastatelluista oli vieraillut satunnaisesti myös muissa Kouvolan alueen seurakunnissa, koska he kokivat, että eri seurakunnilla on erilaista annettavaa, ja että niissä vierailu oli virkistävää vaihtelua.

Haastatelluista kolme oli osallistunut aiemmin evankelisluterilaisen seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Yksi oli ollut vapaaehtoistyössä katulähetyksessä ja toinen Suomen Punaisen Ristin ystävärenkaassa. Kaksi haastatelluista oli toiminut vanhusten palvelukodissa vapaaehtoistyöntekijänä. Yksi oli toiminut armeijan musiikkifestivaalien vesipisteessä vapaaehtoistyöntekijänä ja yhdellä haastatelluista ei ollut lainkaan aiempaa

vapaaehtoistyökokemusta. Haastatellut olivat osallistuneet seuraaviin Pelastusarmeijan vapaaehtoistyötehtäviin: kahvitarjoilu, kolehdin kerääminen, siivoaminen, raamattu- tai rukouspiirin vetäminen, Sotahuuto –lehden myyminen, joulupatavahtina oleminen, kahvitarjottavien leipominen, rukouskävelyn tai kokousten vetäminen, sosiaalinen kanssakäyminen avustusasiakkaiden kanssa, pienpiireistä, toiminnasta tai jumalanpalvelusten johtamisesta vastaaminen silloin, kun johtajat olivat poissa sekä avustustenjakelussa toimiminen. Vapaaehtoistyöhön liittyvinä koulutuksina haastateltavat kertoivat käyneensä muun muassa seuraavanlaisia koulutuksia: sotilaskoulutus ja Pelastusarmeija tutuksi –koulutus, kersanttimajurin toimenkuvan läpikäyminen, miestenpäivillä sekä naistenpäivillä Pelastusarmeijan Nummelan lomakodilla ollut koulutus. Eräs haastatelluista kertoi, että rukouspiireissä voi saada oppia muilta ja esimerkiksi ideoita rukousten aiheiksi, ettei aina esiinny samat aiheet. Kaksi haastatelluista kertoi, ettei ei ollut käynyt mitään vapaaehtoistyöhön liittyvää koulutusta. Yksi haastatelluista kertoi käyneensä aiemmin Kouvolan vammaistyön järjestämän vapaaehtoistyön koulutuksen, josta oli saanut todistuksen. Toinen kertoi saaneensa kodinhoidon opetusta, josta oli ollut hyötyä vapaaehtoistyötä toteuttaessa. Koulutukset eivät kuitenkaan suoraan liittyneet Pelastusarmeijaan. Toinen haastatelluista kertoi saaneensa Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoistyön ohessa opastusta sen tekemiseen.

Neljällä haastatelluista oli muita harrastuksia. Heidän harrastuksensa olivat yksin suoritettavia. Ainoastaan yhdellä oli yhdessä suoritettavia harrastuksia. Yksi haastatelluista kertoi Pelastusarmeijan toimintaan mukaan hakeutumisen syyksi toiveen harrastuskavereiden löytämisestä. Kiinnostuksen kohteikseen useat mainitsivat halun auttaa syrjäytyneitä ja yksi mainitsi kiinnostuksen kohteekseen perheensä ja sen hyvinvoinnin. Kaikki haastatelluista kokivat olevansa oikeita ihmisiä auttamaan muita. Luonnetaan haastatellut kuvasivat muun muassa seuraavilla tavoilla: herkkä taiteilijaluonne, vähän pessimistinen, melankolinen, elämänhaluinen, huumorintajuinen, mukavuudentavoittelija, ulospäin suuntautunut, rehellinen, luotettava, tunnollinen, Raamatun mukainen luonne, kristilliset arvot omaava, epäitsekäs, ei-hyödyntavoittelija, itsepäinen, sitkeä, hyvät voimavarat omaava, pitkäjänteinen, miellyttävä, ulospäin suuntautunut, avoimen mielen omaava, vaikea, empaattinen, sympaattinen, kyvykäs eläytymään toisen asemaan, kuuntelu- ja keskustelukykyinen sekä haluinen, hyvä itsetunto, selkeä identiteetti, kyvykäs uuden oppimiseen ja elämänymmärrystä omaava. Miten näkisit oman kuvasi vapaaehtoistyöntekijänä? -kysymykseen haastatellut vastasivat:

”Olen oikealla paikalla vapaaehtoistyössä.”

”Mä oon omalla paikallani tärkeä, en korvaamaton, vaan tärkeä.”

”Oon aika hidas verrattuna muihin. Ja sitten on saanut palautetta muilta ihmisiltä, että oon tärkeä, kun on ollut poissa. Rohkaisee, kun sai kuulla olevansa tarpeellinen.”

”Aikaansaava, tuottava, eteenpäin pyrkivä ja miellyttävä.”

Viimeisimmässä vastauksessa esiintyy haastatellun ymmärrys vapaaehtoisuuden tuottavuuden tärkeydestä ja oman persoonan vaikutuksesta sen aikaansaamiseksi.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksessani olen käyttänyt teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoria pohjautuu Anne Birgitta Yeungin (2005b) vapaaehtoisuuden motivaation timanttimaliin. Timanttimalilla Yeung kuvaa vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiiveja neljän eri ulottuvuuden avulla. Niitä ovat: saaminen-antaminen, ajattelutapa-toiminta, jatkuvuus-uutuus sekä etäisyys-läheisyys. Lisäksi olen sisällyttänyt opinnäytetyöni tutkimukseen hieman altruismin lähempää tarkastelua, jota peilaan sitä koskevaan aiempaan tutkimustietoon ja kirjallisuuteen.

7.1 Saaminen-antaminen -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa

Saaminen + saaminen-antaminen

Haastattelun tuloksista nousi esille, että kaikki Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöistä kokivat saavansa toiminnasta jotakin. Usein saaminen kytketty uskontoon *itsensä toteuttamisen* muodossa. Ensimmäinen haastatelluista halusi osallistua, koska piti Raamatun sanaa tärkeänä ja ylivertaisena kaikkiin muihin kirjoihin nähden.

”Minussa tapahtui yhteiskunnallinen herääminen, kun näin maailman pimeyden ja luin Raamattua. Ymmärsin, että Jeesuksen seuraajien tekoihin kuuluu auttaminen. Meidän täytyy ymmärtää se, että tämä armeijan toiminta ei ole ihmisten toimintaa, vaan se on Jumalan toimintaa, johon meidät on kutsuttu. Ne on Jumalan edeltäviä valmistavia tekoja. Uskovan ihmisen sisimmässä asuu Pyhä henki, joka kertoo mitä meidän tulee tehdä ja tämä Pyhä henki saa aikaan sen, että me aletaan toteuttamaan sitä kutsumusta, johon Jumala on meidät tarkoittanut ja tekemään ja toteuttamaan hänen tahtoaan ja mitä enemmän me toteutetaan hänen tahtoaan, niin sitä selvemmäksi meille käy se, että kaikki on loppujen lopuksi Jumalan tahdosta kiinni. Mutta se ei ole pakkoa, vaan se on sellaista Jumalan sanassa lepäämistä. Sellaista jollakin tavalla stressivapaata, joka ei aiheuta traumoja. Traumahan on kreikkaa ja tarkoittaa haavaa. Jumalan toiminta ei aiheuta haavaa.”

Kuten edellisessä näkemyksessä myös seuraavassa *itsensä toteuttaminen* näkyi aatteen toteuttamisen kautta.

”Ryhdyin vetovastuuseen, koska tiesin kuinka tärkeä voima rukouksella on.”

Toinen haastatelluista kuvasi vapaaehtoistyöstä saamista *henkilökohtaisella hyvinvoinnilla* sekä *emotionaalisilla palkinnoilla*. Hän koki saavansa mukana olemisesta yksinäisyyden lievittymistä, *hyvää mieltä*, iloa, ihania ystäviä ja hyvää oloa, kun nautitaan ja itketään muiden kanssa puhdistavaa itkua. Hyvää oloa hän sai myös siitä, että sai tuottaa toisille hyvää oloa, nähdä heidän hymyilevän, ja että muut saivat jotakin siitä mitä tekee. Hän osallistui vapaaehtoistyöhön, koska ei halunnut, että elämässä on niin tyhjää, tylsää ja hänen mielestään elämässä tulee olla tekemistä. Hän tykkäsi, että on tekemistä ja pitää toiminnasta. *Emotionaalisena palkintona* myös kolmas haastateltava koki saavansa auttamisesta itselleen mielihyvää sekä onnistumisen iloa.

”Se tuo hyvää mieltä, kun huomaa, että onnistuu. Minulle on sanottu, että osaan hoitaa työni itsenäisesti.”

Vapaaehtoistyö antoi seuraaville haastatelluille *hyvinvointia* elämänsisällön lisääjänä, tyhjyyden tunteen poistumisena tai lääkkeenä masentuneisuuteen:

”Elämä ei ole niin tyhjää ja ei ole niin masentunut.”

”Siinä on oma siunauksensa, että käy siellä. Elämä ei ole niin tyhjää, kun on se seurakuntayhteys ja työ.”

”Autan, koska saan auttamisesta sisältöä arkielämään.”

”Minulla on sekä henkistä että ajallista tyhjyyden tunnetta.”

Lääkitsevyyden lisäksi vapaaehtoistyö antoi ryhtiä elämään:

”Ettei ole niin masentunut. Se on tärkeää toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta, ettei pääse passivoitumaan.”

Lievittäessään muiden hätää, sai neljäs haastatelluista tunteen omasta tarpeellisuudesta ja siitä, että saa käyttää aikansa johonkin hyödylliseen. Kyseessä on *antamisen kautta saaminen*. Vastavuoroisuutta kuvasi taas saamisen kautta tullut halu antaa.

”Haluan antaa vastavuoroisuutta, koska koen, että Jumala on ollut minulle armollinen.”

Myös viides haastateltavista kertoi vapaaehtoistyön antavan hänelle sisältöä arkielämään. *Emotionaalisina palkintoina* hän sai lisäksi arvostuksen tunnetta, kun tekee jotakin sekä tunteen omasta tarpeellisuudesta yhteiskunnassa. Hän kertoi vapaaehtoistyön antavan hänelle *hyvää mieltä* ja intoa. Myös muut haastatellut saivat *emotionaalisina palkintoina* vapaaehtoistyössä toimimisesta kokemuksen tunteen siitä, että tekee jotakin ja on muiden silmissä arvostetumpi.

”Olen aina inhonnut tunnetta, että aika kuluu hukkaan, eikä tee mitään merkittävää. Sain samalla tarkoitusta omalle elämälle ja päivälle, että on tehnyt jotain merkittävää. Olen ollut sellaisessa työssä, jossa olen kokenut, etten tee mitään oikeesti merkittävää.”

”Koen, että ihmiset arvostavat Pelastusarmeijaa. Lähipiiri arvostaa minua, kun käyn Pelastusarmeijassa.”

”Koen olevani arvokkaampi, kun teen vapaaehtoistyötä.”

”Koen olevani hyvä tyyppi, kun autan. Se on itselle ja muille näyttämistä, että tekee jotain ihmisten silmissä tärkeää, arvostettavaa.”

Saamiseksi voisi luokitella myös haastatellun kokemuksen siitä, että Pelastusarmeijassa saa vain olla, saada itselle *henkilökohtaista hyvinvointia* levon kautta.

”Vaikka tekee töitä siellä, niin minusta se on vain olemista.”

Haastateltu kuvasi vapaaehtoistyön antavan hänelle lisäksi etäisyyttä kotiin. Kyseessä tällöin on etäisyys arkeen, ei etäisyys vapaaehtoistyöhön. Myös ensimmäinen haastatelluista kuvasi vapaaehtoistyötä samankaltaisesti:

”Työnä se on stressistä ja paineista vapaata, eikä se aiheuta unettomia öitä ja traumoja, koska Herra on antanut tehtävän.”

Kyseessä on saaminen *itsensä toteuttamisen* kautta, saada *toteuttaa itseään* toteuttamalla aatettaan. Siksi vapaaehtoistyöntekijä kokee työn olevan vapauttavaa, koska saa toteuttaa siinä sitä mikä hänelle itselleen on mieluista.

Kolmannen haastatellun vastauksessa esiintyi toive saamisesta, jonkin näköisen palkinnon odottamisesta:

”Ja siitä voi olla hyötyä tulevaisuudessa muita töitä silmällä pitäen. Ja sitten siitä voi ajatella, että mitä se Jumala antaa vastalahjaksi. Mun mielestä Jumala jollakin tavalla palkitsee sen.”

Myös viidennen haastateltavan vastauksissa esiintyy toive saamisesta: vapaaehtoistyön johtamisesta työhön esimerkiksi *työkokemuksen* saamisen kautta. Kolmas haastateltava taas pelkäsi *saavansa rangaistuksen*, jos haluaisi harkita vapaaehtoistyön lopettamista. Tässä *emotionaalinen palkinto* esiintyy vastakohtana positiiviselle saamiselle negatiivisen saamisen odottamisena:

”En lopettamista uskaltaisi Jumalankaan edessä tehdä. Uskoisin lopettamisesta koituvan muitakin ongelmia elämässä.” *”Mitä kylvää, sitä niittää.”*

Hän täydensi kuitenkin vastaustaan:

”Auttaminen ei ole pelastuskysymys. Pelastus tulee Jeesuksen vastaanottamisesta, ei tekemättä jättämisestä.”

Uskon kautta hän sai samalla poistumistien odottamastaan mahdollisesta negatiivisesta saatavasta. Myös viides haastateltava halusi saada kokemuksen syntien sovittamisesta auttamistyön avulla. Hänen vastauksessaan näkyi *emotionaalisen palkinnon* saaminen eli tässä tapauksessa syntien poistuminen. *Antamisen* kautta hän sai itselleen mielenrauhaa kokiessaan sovittavansa syntejään vapaaehtoistyön avulla.

Antaminen + saaminen-antaminen

Uskonto ohjeistaa ihmisiä toimimaan tietyllä tavalla. Siihen liittyvää haastatteluvastausta on yksinkertaisesti vaikeaa jakaa yhden motivaatioelementin alle, kuten saamiseksi, antamiseksi tai toiminnaksi. Koska uskonto itsessään pitää muun muassa nämä kaikki osa-alueet sisällään samanaikaisesti, uskonnon motivoiva ihminen vapaaehtoistyötä toteuttaessaan toteuttaa useita eri motivaation osa-alueita samanaikaisesti. Halua antaa uskonnon motivoivana kuvaa vastaukset:

”Koska olen saanut Jumalalta paljon, haluan antaa kirkolle.”

”Kun on itse saanut kokea Jumalan rakkautta elämässä, niin sitä haluaa välittää muille keskustelemalla ja kohtaamalla muita ihmisiä.”

”Kun on saanut paljon apua Jumalalta, niin haluaa jakaa sitä hyvää muillekin.”

Vastauksissa tulee esiin saamiskokemuksen synnyttämä halu antaa. Antaminen tapahtuu monesti toiminnan kautta. Myös toinen haastatelluista koki, että koska itse oli saanut paljon, niin hän *halusi auttaa* muita täyttämään fysiologisia tarpeitaan ja antaa muille. Joskus henkilökohtaiset *elämäkokemukset* olivat motivoineet haastateltuja ja he halusivat kääntää omat vaikeutensa muiden hyödyksi. Suurin osa heistä ei kuitenkaan halunnut erotella tarkemmin kokemiaan vaikeuksia. Neljännelle haastatelluista oli tärkeää auttaa muita avustusten tarpeessa olevia ihmisiä, koska tiesi millaista heillä on ja miltä heistä tuntuu ja olla heidän kanssaan samalla viivalla. Empatia ja kyky asettua toisen asemaan syvensivät vapaaehtoistyöntekijöiden altruistisia taipumuksia.

”Tee muille niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän.”

”On tärkeää nähdä miten toinen jaksaa.”

Viides haastatelluista kertoi haluavansa auttaa ja ymmärtävänsä muiden hätää, koska oli itse selviytynyt työpaikkakiusaamisesta sekä opiskellut monet tutkinnot. Hän koki Sotahuuto –lehden myynnin olevan, vanhojen vaatteiden antamisen lisäksi, ehkä ainoa keino, jonka avulla hän saattoi voida auttaa hädänalaisia täyttämään fysiologisia tarpeitaan. Hän halusi antaa apua heikommassa asemassa oleville ja näin tukea heidän

elämäänsä. Muiden ihmisten *erityistarpeet* ja *halu antaa auttamalla* toimivat siis motivaatiotekijöinä.

”Heikommassa asemassa olevien kansalaisten auttaminen on Pelastusarmeijan perusperiaate. Sen takia William Booth aloitti Pelastusarmeijan.”

Myös neljäs haastatelluista oli sitä mieltä, ettei valtio kykene riittävästi auttamaan kaikkia ihmisiä ja siksi muiden tämän ymmärtävän on autettava niitä, jotka eivät muualta apua saa. Kaikkeen tarpeeseen ei liitykään köyhyys, henkinen ravintokin on tärkeää. Tämän *erityistarpeen* ymmärsi kolmas haastateltavista:

”Pelastusarmeijassa näkemys Raamatusta on tullut vahvempana esiin. Köyhien auttaminen on tärkeää. Myös tasapuolisesti kohdella rikkaita ja köyhiä on tärkeää.”

Vapaaehtoistyönteolla voi myös antaa *keskinäistä apua* antamalla muille aikaa auttaa ja auttaa muita auttamaan:

”Haluan vapaaehtoistyölläni täydentää ammattilaisten tekemää työtä, jotta heille [johtajille] jää aikaa keskustella muiden kanssa.”

Neljäs ja viides haastatelluista *halusi antaa* muille sosiaalisuuden- ja läheisyydenkokemuksia sekä viides lisäksi *yhteishenkeä* ja *samanarvoisuutta*.

”En halua uusia ystäviä, mutta tilanteessa kyllä haluan tutustua uusiin ihmisiin ja tarjota sitä heille.”

”Saan vapaaehtoistyöstä hyvää mieltä, kun saa jutella. Saan antaa me-henkeä, jotta ei tunne olevansa asiakkaana, vaan tasavertaisena. Tärkeää minulle on tasa-arvoisuuden tarjoaminen ja vapaaehtoistyön kohderyhmän lähestyminen tasa-arvoisesti.”

Tärkeää haastatelluille oli olla hyödyksi muille. Halussa antaa muille ja auttaa muita tulivat selvimmin esille vapaaehtoistyöntekijöiden *altruistiset luonteenpiirteet*.

Altruistisia luonteenpiirteitä kuvasi neljäs haastateltavista sisäisen diakonissan ollessa ololla.

”Mul oli läpi elämän halu auttaa just syrjäytyneitä, köyhiä ja alkoholisteja. Mul on ollu se kutsumus jossain. Mie joskus ku kattelín telkkarist noit Hurstin juttuja ni mulle tuli: tollasee ku pääsis. Ja silloin kun olin Pelastusarmeijassa siinä

hommassa, ni mie vähä pääsin siihen. Kun siinä kävi niitä avustusten hakijoita, mie niitten kanssa join kahvia ikään kuin mie oisin yks avustustenhakija. Halusin jutella niitten kanssa ikään kuin me oltais kaikki samaa porukkaa. Nii mie pääsin vähän lähelle sitä kutsumusta.”

Toisen haastatellun mukaan auttaminen tulee sekä omasta luonteesta että uskosta. Omasta luonteesta siksi, että oli jo ennen uskoon tuloa toiminut vapaaehtoistyössä. Hän uskoi auttamisen olevan geeneissä.

Neljäs haastatelluista kertoi miettineensä miten saisi asiakkaita seurakunnan pariin tai seurakunnan heidän pariinsa, niin ettei heidän tarvitsisi tuntea olevansa autettavia, vaan tasa-arvoisia avunsaajia. Hän koki, että voisi auttaa ihmisiä, jos kykenisi ohjaamaan heidät sellaisen avun lähteelle, jossa heitä kohdeltaisiin samanarvoisesti. Samanarvoisuus takaisi sen, että haluaisivat osallistua toimintaan, joka auttaisi heitä pääsemään kiinni terveempiin elämäntapoihin, eivätkä he kävisi hakemassa vain pelkkää avustusta. Myös hän kuvasi saavansa *hyvän mielen* siitä, kun näki vastanneensa asiakkaan keskustelun tarpeeseen, asiakkaalle hyvän mielen ja tyytyväisyyden tuottamiseen, ja että toiminnalla oli saatu aikaan juuri sitä mitä oli haettukin. *Hyvän mielen* hän sai, kun huomasi, ettei päivä ollut ollut turha. Uskoon tulon myötä auttaminen voidaan kytkeä uskonnolliseen aatteeseen ja uskoon käännäyttämiseen.

”Mie muistan mul oli nuoren parikymppisenä sellain, et niiku just niiku köyhät ja kaikki. Et tota mie niiku hain, et onks se niiku kommunismi vai mikä se on tollain niiku köyhien puolel, ni mie niiku hain sitä. Et sellain köyhien puolel oleminen, et se on ollu aina. Ja sit tietenki, ku mie tulin uskoo ni se niiku valkeni, et se niiku liittyy tähän uskon elämäänkin. Mut et se ois ollu niiku valmiin. Sit siihen tuli vaan se, että sitä kautta vois viel jotenkin pelastaa uskonkin.”

Uskon välittämisen lisäksi *auttamishalua* haluttiin levittää sekä antaa muille voimaa osallistua:

”Haluan rohkaista muita tekemään ja auttamaan.”

Viidennellä haastatelluista esiintyi halu *henkiseen kasvuun*:

”Että oppisi olemaan aito oma itsensä ja kohtaamaan kaikki tasa-arvoisesti. Siinä on ollut kipuilua.”

Myös ensimmäisellä haastatelluista motivaatio näkyi haluna *hengelliseen kasvuun* ja haluna välittää *hengellisen kasvun* mahdollisuutta muillekin.

Vertailu Yeungin vapaaehtoismotivaation timanttimalliin

Tutkimuksessani haastateltavat kokivat antamisen vapaaehtoistyössä vahvistavan heidän uskoaan ja sen toteuttamista. *Vastavuoroisuus* näkyi siinä, että he kokivat saaneensa hyvän tulleen Jumalalta ja välittävänsä tätä hyvää muillekin antaessaan usein toiminnan kautta. Kuten Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoistyön motivaatiotutkimuksessa, myös omassa tutkimuksessani haastateltavien omat *elämän kokemukset* toimivat motivaatiotekijöinä ja johtivat *haluun auttaa* ja osallistua. Haastateltavat kokivat vapaaehtoistyötä tehdessään saavansa *emotionaalisia palkintoja* tarpeellisuuden ja hyödyllisyyden kokemuksen ja tyhjyyden tunteen poistumisen muodoissa. Haastateltavat osallistuivat, koska halusivat saada itselleen *henkilökohtaista hyvinvointia*. He halusivat *toteuttaa itseään* kykenemällä itsenäiseen asioiden hoitamiseen sekä onnistumalla toiminnassaan. Vapaaehtoistyön antama etäisyys arkeen ja siitä *saatu lepo* koettiin tärkeäksi *henkilökohtaisen hyvinvoinnin* lähteeksi. Kirkollinen toiminta ja vapaaehtoistyö toimivat heille eräänlaisena pakopaikkana arjesta. Omissa tutkimustuloksissani *toive palkinnon* saamisesta esiintyi Jumalan vastalahjan muodossa sekä vastakohtana tälle *rangaistuksen saamisen* pelkona lopettamisesta seuraavien ongelmien muodossa ja se motivoi haastateltuja vapaaehtoistyöhön. Kuten Yeungin tuloksissa myös omistani tuloksissani esiintyi *halu* saada *henkilökohtaista kasvua* vapaaehtoistyön kautta. Vaikka *itsensä ilmaiseminen* esiintyi sekä minun että Yeungin tutkimustuloksissa, omassa tutkimuksessani tulokset painottuivat pääasiassa uskonnollisuuden rooliin. Yeungin tuloksissa *itsensä ilmaiseminen* painottui taas niihin itsensä toteuttamisen osa-alueisiin, joilla voi toteuttaa itseilmaisua, henkilökohtaista kiinnostusta, lahjakkuutta, kyvykkyyttä ja luovuutta. Yeungin tuloksissa altruistiset taipumukset vapaaehtoistyössä tulivat selvimmin esille haluna antaa toisille hyvinvointia sekä antaa muille heille hyödyllisenä olemisen kautta. Omissa tuloksissani altruistiset taipumukset tulivat lisäksi esiin sisäisen diakonissan olemassa olossa, joka oli johtanut haluun toimia vapaaehtoisena ja auttaa. Muiden hädän lievittämisen antama tarpeellisuuden tunne ja hyvän mielen saaminen auttamalla täyttivät tuloksissani antamisen kautta saamisen kriteerit. Yeungin tuloksista löytyneet motivaatiotekijät työkokemuksen saamisesta,

toimintamuotojen palkitsevuudesta sekä vapaaehtoistoiminnan antamisesta ryhtiä ajankäyttöön eivät nousseet esille oman tutkimuksen tuloksista.

7.2 Ajattelutapa-toiminta -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa

Ajattelutapa

Tutkimuksestani nousi voimakkaasti esille kristillisyyden olevan osa haastateltujen ajattelutapaa, usean kohdalla se on elämäntapa ja osa omia arvoja sekä moraalia.

”Kristillisuus auttamistyössä on minulle tärkeää.”

”Kristillinen auttamistyö on ykkönen.”

”Kristillisuus on elämäntapa, jota voi harjoittaa täysipainoisesti Pelastusarmeijassa.”

”Auttaminen on osa kristillistä moraaliani.”

”Auttaminen on osa kristillistä että muuta moraaliani.”

”Kristilliset arvot ovat tärkeitä.”

Myös ne arvot, joita oletettiin muilla olevan, määrittivät motivaatiota.

”Koen, että ihmiset arvostavat Pelastusarmeijaa. Lähipiiri arvostaa minua, kun käyn Pelastusarmeijassa.”

”Koen olevani hyvä tyyppi, kun autan. Se on itselle ja muille näyttämistä, että tekee jotain ihmisten silmissä tärkeää, arvostettavaa.”

Henkilökohtaisten asioiden läpikäyminen näkyi viidennen haastateltavan vastauksessa, kun hän kertoi saavansa apua auttamisesta omaan elämäänsä nähdessään ihmisiä, joilla meni vielä huonommin kuin itsellä. Hän kertoi tämän pönkittävän itseä omassa elämässä eteenpäin. Myös neljäs haastatelluista kuvasi saavansa apua omaan elämäänsä siitä, että tiesi itse millaista autettavien elämä on ja saadessaan auttaa heitä. Itsensä hoidattaminen ja henkilökohtainen hyvinvointi ovat joskus sidoksissa toisten tilaan tai

siinä auttamiseen. Vapaaehtoistyö auttoi lisäksi masentuneisuuteen. Nämä tekijät olivat olleet syynä vapaaehtoistyössä jatkamiseen.

”Ettei ole niin masentunut. Se on tärkeää toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta, ettei pääse passivoitumaan.”

”Elämä ei ole niin tyhjää ja ei ole niin masentunut.”

Ensimmäisellä haastatelluista motivaatio näkyi haluna *hengelliseen kasvuun* ja haluna välittää sitä muillekin. Myös viidennen haastatelluista sai osallistumaan hänen kokemuksensa Raamatun sanan tärkeydestä ja sen ylivertaisuudesta kaikkiin muihin kirjoihin nähden.

”Siitä saa itselleen niin paljon ja mitä enemmän tajuaa Raamatun sisältöä ja syvyyttä, niin siitä syntyy sellainen palo ja pakko välittää sitä muille, että muutkin pääsevät siitä samasta ihanuudesta osalliseksi ja sitä haluaa jakaa muillekin.”

Muiden antama esimerkki eli *roolimallit* toimivat motivaatiotekijöinä:

”Mie joskus ku kattelini telkkarist noit Hurstin juttuja ni mulle tuli: tollasee ku pääsis. Ja silloin kun olin Pelastusarmeijassa siinä hommassa, ni mie vähä pääsin siihen.”

”Jeesus on meidän esikuva, jonka esimerkkiä tulee seurata, kuten auttaa. Jeesus tulee ottaa esimerkiksi kaikkeen elämään. Se on minulle tärkeä esimerkki vapaaehtoistyössä, Laupiaan Samarialaisen esimerkki ja rakastakaa toisianne, kuin itseänne.”

Neljäs haastatelluista halusi hyödyntää vapaaehtoistyössään omaa kokemustaan:

”Tunnen asiakaskuntaa ja haluan käyttää tätä hyödyksi.”

Toiminta

Kolme haastatelluista oli lähtenyt mukaan vapaaehtoistyöhön, koska he olivat olleet työttömänä ja heillä oli ollut aikaa antaa toisten hyödyksi. Vapaaehtoistyöllä he olivat täyttäneet vapaata aikaa.

”Elämä ei ole niin tyhjää ja ei ole niin masentunut.”

”Siinä on oma siunauksensa, että käy siellä. Elämä ei ole niin tyhjää, kun on se seurakuntayhteys ja työ.”

Toiminnasta, jota uskonto ohjaa, on mahdotonta erottaa irralliseksi osa-alueeksi kirkon vapaaehtoistyöntekijöiden näkemyksissä velvollisuutta, silloin kun uskovainen ihminen on sisäistänyt Raamatun opetuksen. Vapaaehtoistyö ja avustustoiminta voi toimia *välikkappaleena hengellisyyteen* tai ehkä paremminkin *hengellisyys* kanavana vapaaehtoistyöhön. Ensin tulee usko, jota seuraa sen toteuttaminen eli myös auttaminen. Näitä ajattelutapoja kuvaavat erinomaisesti eräiden haastateltujen vastaukset:

”Auttaa vaivainen ja orpo oikeuteensa. Pelastusarmeija on kutsuttu heikompisaisia auttamaan. Jos on pitkään, ettei jaa omastaan, ja eikä palvele toisia tulee lankeemus. Kristillinen oppi on, että tulee jakaa omastaan ja jakaa siitä mitä on saanut.”

”Auttaminen kuuluu kristilliseen elämäntapaan kuuluvaksi lähimmäisenvastuuksi Jeesuksen esimerkin mukaisesti.”

”Jeesuksen rakkaus vaatii meitä.”

”Jumala on pyytänyt minua auttamaan ihmisiä.”

Myös uskonnosta irrallaan olevia velvollisuudentunteita esiintyi:

”Muut saattavat olla surullisia, jos en ole paikalla.”

Uskonnollisuuden rooliksi vapaaehtoistyössä ensimmäinen ja kolmas haastateltavista mainitsi sen, että heidän mielestään nyky maailman *arvot* ovat muuttuneet. Heidän mielestään Pelastusarmeija uskoo oikeisiin arvoihin, eikä evankelisluterilainen kirkko noudata Raamatun oppia. Järjestön *arvojen* kohtaaminen oman *arvomaailman* kanssa oli johtanut haluun osallistua.

”Heikommassa asemassa olevien kansalaisten auttaminen on Pelastusarmeijan perusperiaate. Sen takia William Booth aloitti Pelastusarmeijan.”

Kokemus avun perille menosta vaikutti haluun auttaa ja osallistua:

”Koen Pelastusarmeijan pystyvän auttamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia paremmin kuin kirkon diakoniatyö.”

”Pelastusarmeija on yksi tärkeä taho kaikkein käytännönläheisimmän työn tekemisessä kaikista heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi. Sekä ev.lut. että Suomen yhteiskunta on hyvä, mutta ei riittävä ja Pelastusarmeija vastaa tähän puutteeseen.”

Neljannen haastatellun mielestä *halu auttaa* ja tehdä vapaaehtoistyötä tulee hänen omasta persoonastaan, mutta myöhemmin uskoon tulon jälkeen myös uskonnollisuuden vaikutuksesta. Kaikkien haastateltavien mielestä uskonnollisuuden rooli oli tärkeä motivaatiotekijä vapaaehtoistyössä, kolmannen ja neljännen haastatellun mielestä sitä ei tule kuitenkaan näyttää erityisesti, jottei hädä ihmisiä luotaan pois.

Raamattu siis velvoittaa ihmistä auttamaan. Kyse ei kuitenkaan ole puhtaasta velvollisuudesta, vaan halusta toteuttaa aatettaan. Uskonnollinen velvoite voi kuitenkin tukea toiminnan jatkuvuutta silloin, kun ei muuten jaksaisi. Tässä tilanteessa halu tehdä muuttuu velvollisuudeksi. Kolme haastatelluista kertoi, että heitä oli pyydetty tekemään vapaaehtoistyötä ja kaksi oli tarjoutunut itse. Yksi haastatelluista sanoi, ettei olisi ryhtynyt, ellei häntä oltaisi pyydetty. Kysyttäessä velvollisuudesta yksikään heistä ei kuitenkaan kokenut vapaaehtoistyön tekemisen olevan velvollisuus.

Vertailu Yeungin vapaaehtoismotivaation timanttimalliin

Niin *kristilliset* ja muut *arvot*, *roolimallit* sekä *henkinen* ja *hengellinen kasvu* näkyivät sekä Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoistyön motivaatiotuloksista että oman tutkimukseni tuloksista ajattelutavan ulottuvuuden motivaatiotekijöinä. Tutkimuksissa esiintyi vapaaehtoistyön käyttö *henkilökohtaisten asioiden*, kuten kriisien, *läpikäymisessä*, omalla tavallaan jopa itsensä hoitamisessa. Kun nähtiin muilla menevän vielä huonommin, kuin itsellä, saatiin siitä voimaa toimia omassa elämässä. Vapaaehtoistyö auttoi myös masentuneisuuteen. Toiminnan ulottuvuuden motivaatiotekijät *vapaan ajan täyttäminen*, *tyhjyyden tunteen poistuminen* sekä *toiminnallisuus* löytyivät niin ollen sekä Yeungin että omasta tutkimuksestani. Pohdinta-toiminnan esiintyessä yhdessä näkyivät siinä uskonnollisten *arvojen toteuttaminen toiminnassa* sekä vapaaehtoistyön kulminoituminen *välikappaleeksi hengellisyyteen*. Tutkimukseni haastatteluvastauksista kuitenkin ilmenee, että ensin tulee usko ja sitten vasta toiminnan toteuttaminen uskonnon motivoivana. Myös omien *arvojen* yhteneväisyydellä järjestön *ar-*

vojen kanssa oli merkitystä toimintaan lähtemiseen. Uskonto näytteli merkittävää roolia haastattelemini vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiotekijöissä. Sen sijaan toisin kuin Yeungin tutkimuksesta oman tutkimukseni tuloksista ei löytynyt motivaatiotekijänä *toiminnan organisointitavan tyytyväisyyteen* liittyviä tekijöitä lainkaan. Myöskään *evankelioiminen* ei noussut esille. Sen sijaan omasta tutkimuksestani esiintyi halu hyödyntää omaa kokemusta vapaaehtoistyössä, mitä Yeung ei erikseen ollut tuonut esille.

7.3 Jatkuvuus-uutuus -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa

Jatkuvuus

Kaikki haastatelluista halusivat vapaaehtoistyöllään turvata Pelastusarmeijan toiminnan jatkuvuutta ja työtä yhteiskunnan parissa.

”Koen, että toiminta on niin arvokasta, ettei se saa loppua. Se ei ole riippuvaisista siitä mitä me ihmiset ollaan, vaan siitä mitä Jeesus on.”

”Koen, että toiminta on arvokasta ja se ei saa loppua”

”Mielestäni on tärkeää, että Pelastusarmeijan osasto on Kouvolassa. Toiminta pyörii lähes kokonaan vapaaehtoisvoimin, joten vapaaehtoistoiminta on tärkeää toiminnan jatkumisen kannalta. Ilman osastoa ei voida antaa sosiaalista tukea.”

”Teen vapaaehtoistoimintaa turvatakseni Pelastusarmeijan työtä yhteiskunnan parissa.”

”Oma osuuteni on tärkeä, jotta kirkkoa voidaan pitää pystyssä ja sitä kautta auttaa avuntarpeessa olevia.”

Jatkuvuuden tärkeyden motiivit voidaan jakaa tässä tilanteessa kahteen eri kategoriaan: toisille haastatelluista on tärkeää, että toiminta säilyy Kouvolassa siksi, koska se on heille itselleen tärkeää. Toisille on taas tärkeää, että toiminnalla pyritään turvaamaan Pelastusarmeijan tekemää tärkeää sosiaalista ja/tai uskonnollista työtä. Osassa haastatteluista molemmat näkemykset tulivat esille asettamatta kumpakaan vaihtoehtoista painoarvoltaan tärkeämmäksi kuin toista.

Anne Birgitta Yeung (2005b, 112) vapaaehtoistyön motivaatiotuloksissaan ottaa haastateltujen *elämänsä* tuoman kasvatuksen esimerkin yhdeksi jatkuvuuden motivaatiotekijöistä. Kasvatuksen esimerkkiin tukeutui myös eräs Kouvolan Pelastusarmeijan haastateltava näkemyksessään:

”Perheessä on sopivassa suhteessa osoitettu rakkautta. Äiti on keskustellut ja isä antanut konkreettista apua. Uskon tämän vaikuttaneen haluuni auttaa.”

Tahtoa toteuttaa esimerkillistä voimaa tuki myös toisen haastatellun vastaus:

”Minulla on halu olla hyvänä esimerkkinä muille lasten kautta, vanhemman esimerkkinä.”

Niin ollen myös neljäs haastatelluista kertoi lapsuuden kodin ilmapiirin vaikuttaneen haluun alkaa auttamaan muita.

” - - mul oli se ihan sama kutsumus, et se on ollu ihan lapsesta asti johtuen kotioloista. Ja alko jo lapsena se sellain kaipuu. Mun vanhemmat oli oikeesti ihan tavallisii työläisii ja sit jostain syystä niil oli sellain outo, et myö ollaa kaikkii muita hienonpii ja parempii ja niiku ne veti jotain sellast roolii ja meil oli kuitenkin rakkaudeton ilmapiiri ja meil oli sellain ristiriita ja mulle tuli sellain, et must ei tuu ikinä ku noi et mie haluan tehdä kaiken päinvastoin ja kerran mun äitiki ni pöllytti pelastusarmeijalaisen lehdenmyyjän ulos meijän ovelta. Ni se oli ehkä semmoin hetki, mikä teki minus jotakin.”

Edellinen vastaus osoittaa, että myös huono esimerkki voi toimia hyvänä kasvattajana. Loppujen lopuksi kyse lienee toimijan persoonasta ja siitä minkä tien hän haluaa valita. Esimerkillisellä kasvatuksella ei voida täysin selittää altruististen piirteiden korostumista ihmisessä ja vapaaehtoistyöhön ryhtymistä jatkuvuuden kautta, kun myös huono esimerkki voi yksilöstä riippuen toimia kasvattajana.

Vapaaehtoistyö muotoutui kolmannelle haastatelluista *palkkatyön* luontevaksi jatkeeksi, kun hänen työsuhteensa päättyi:

”Minua pyydettiin myymään Sotahuutoja, kun yksi jäi eläkkeelle. Ajattelin, että se voisi olla sellainen palvelutehtävä, josta Pelastusarmeijalle voisi olla hyötyä. Kun työsuhde päättyi, niin silloin halusi tehdä.”

Vapaaehtoistyö motivoi osaa haastatelluista, koska se piti yllä heidän hyvinvoinnin ja jaksamisen jatkuvuutta.

”Ettei ole niin masentunut. Se on tärkeää toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta, ettei pääse passivoitumaan.”

”Elämä ei ole niin tyhjää ja ei ole niin masentunut.”

”Siinä on oma siunauksensa, että käy siellä. Elämä ei ole niin tyhjää, kun on se seurakuntayhteys ja työ. Sitä ei ole niin masentunut, kun on se työ.”

He ymmärsivät vapaaehtoistyön merkityksen oman jaksamisensa ylläpitäjänä.

Uutuus

Halu *oman elämänpiirin laajentamiseen* näkyi toiveena löytää uusia ihmissuhteita. Kolmas haastatelluista kertoi lähteneensä mukaan *tavataksaan uusia ihmisiä* ja saadaksaan ihmiskontakteja, koska asuu yksin. Viides haastateltavista toivoi vapaaehtoistyön antavan hänelle uusia ihmissuhteita, joiden hän toivoi kehittyvän jopa ystäväydeksi asti. Vapaaehtoistyön toivottiin johtavan lisäksi uusien harrastuskavereiden saamiseen. Lisäksi toiminnan nähtiin tarjoavan mahdollisuuksia *uuden oppimiseen*.

Vertailu Yeungin vapaaehtoisмотиваation timanttimaliin

Yeungin tuloksissa esiintyi jatkuvuuden motivaatiotekijöinä *aihepiirin tuttuus* ja *positiiviset kokemukset aiemmasta vapaaehtoistoiminnasta*. Näitä tekijöitä ei noussut esille omasta tutkimuksestani. Yeung näkee *identiteetin* ja *luonteenpiirteiden toteuttamisen* jatkuvuuden motivaatiotekijänä. Omasta tutkimuksestani ei noussut esille, että haastateltavat olisivat erityisesti kokeneet *toteuttavansa identiteettiään* tai *luonnettaan* vapaaehtoistyötä tehdessään. *Identiteetin* ja *luonteen toteuttaminen* on kuitenkin havaittavissa monien muiden vastausten sisällöstä. Yeungin tutkimuksessa ei myöskään esiinny *toiminnan turvaamista*, joka omassa tutkimuksessani nousee haastattelijoiden vastauksissa esille erittäin tärkeänä motivaatiotekijänä. Sen sijaan sekä *kasvatus* että vapaaehtoistyö *palkkatyön jatkeena* esiintyvät sekä Yeungin että omassa tuloksissa motivoivina tekijöinä. Uutuus -ulottuvuuden motivaatiotekijöistä sekä Yeungin tuloksissa että omassa tuloksissani löytyvät *elämänpiirin laajentaminen* että *uusien asioiden oppiminen*. Omista tuloksistani ei noussut esille Yeungin saamia tuloksia *uuden asian*,

kuten työmuodon, *kiinnostavuudesta*. Myöskään *vastapaino* omalle elämäntilanteelle jatkuvuuden osa-alueena ei esiintynyt tuloksissani siinä muodossa kuin Yeung oli sen timanttimallassaan esittänyt. Sen sijaan taas *laajennus omaan elämämpiiriin*, *uuden oppiminen* ja *henkilökohtainen muutos* motivaatiotekijöinä näkyi sekä Yeungin että omissa tuloksissa.

7.4 Etäisyys-läheisyys -ulottuvuus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaatiossa

Etäisyys

Vapaaehtoistyö mahdollistaa sen, että muille voidaan haluta tarjota läheisyyttä, samalla turvaten oma *etäisyys* muihin ihmisiin. Neljäs haastatelluista halusi antaa ja saada läheisyydenkokemuksia ilman uusia ystävyyssuhteita:

”En halua uusia ystäviä, mutta tilanteessa kyllä haluan tutustua uusiin ihmisiin ja tarjota sitä heille.”

Sitoutumattomuus vapaaehtoistyössä oli tärkeää haastatelluille. Neljännen haastatellun kanssa johtajat olivat sopineet, että hän tuli silloin, kun hänestä tuntui hyvältä tulla.

”Myö sovittii sillee, et mie tuun silloin, ku mul on se fiilis. Jos mul ei oo, mie voin yhtä hyvin olla tulematta. Et mun mielest se on just se vapaaehtoistyön se, mikä tekee siit vapaaehtoistyötä. Jos se ei o näin, ni se ei oo enää vapaaehtois-työtä. Elikkä se ei vaatinu mult itse asias mitää, koska mie tulin vapaaehtoisesti. Mie kerroin sen etukätee, et mie en sitoudu mihinkää, et mie tuun fiilis-pohjalta. Jos must tuntuu silloin tiistain, et mä lähen ni mä lähen. Jos must tuntuu, et mie en lähe ni mie en lähe ja mun ei tarvi selitellä mitää. Ja mie sanoin, et mie ootan niitä tiistaita, et mie pääsen sinne.”

Sitoutumattomuutta vapaaehtoistyössä kuvasi myös viides haastateltu vastauksessaan:

”Jotta ei ole pakko. Juuri se tekee siitä vapaaehtoistyötä.”

Kolmannelle haastatelluista vapaaehtoistyössä oli tärkeää ero ja etäisyys palkkatyöhön siinä, että työmäärä oli sopiva, ja että johtajat auttavat tarvittaessa, jos ei pääse tulemaan tai tulee myöhässä.

”Joustavuus ihmisten tasolta on hyvä. Jos on hyvä päivä, niin silloin tehdään. Sitoutumista pitää kuitenkin olla. Mutta on tärkeää, ettei se ole yhdestä päivästä kiinni.”

Hänelle oli tärkeää tunne siitä, että työ ei ole taakka. Hänen mukaansa hänen tekemänsä vapaaehtoistyönsä tuntuu siltä, ettei se ole liian rankkaa.

Läheisyys

Uusien ihmisten tapaaminen, toiminnan sosiaalisuus ja sanallinen vuorovaikutus koettiin tärkeäksi motivaatiotekijäksi. Toinen haastatelluista kertoi:

”Uusien ystävien ja sosiaalisten suhteiden löytäminen on tärkeää. Ihmisten kohtaaminen ja heidän kanssaan keskustelemien on ihanaa. Myös Pelastusarmeijan joulupadalla ja Sotahuuto-kaupalla on ihanaa ihmisten kohtaaminen ja heidän kanssaan jutteleminen maan ja taivaan välillä asioista.”

Myös viides haastateltavista toivoi vapaaehtoistyön antavan hänelle uusia ihmissuhteita, joiden hän toivoi kehittyvän jopa ystäväydeksi asti. Kolmannelle haastatelluista *sosiaalisuudella* oli tärkeä rooli Pelastusarmeijassa käynnissä ja vapaaehtoistyössä.

”Olen sosiaalinen ihminen. Sosiaaliset suhteet ja tapaamiset ihmisten kanssa ovat tärkeitä. Keskustelu johtajien kanssa on tärkeää, koska se tukee omaa elämää.”

Empatia ja tarve läheisyyden ja yhteishengen kokemuksiin ja ryhmään kuulumisen tarve huokui myös toisen haastatellun vastauksesta:

”Me kaikki ollaan Jumalan lapsia ja jollakin tavalla rikkinäisiä, elämän kolhimia. Minulle on tärkeää yhdessä tekeminen ja yhteistyö. Auttaminen antaa minulle vahvasti lähimmäisyyden kokemusta ja tunnen kuuluvani ryhmään vahvasti.”

Toinen haastatelluista koki rukouspiirin vetämisen olevan ihana asia, jossa saattoi rukoilla yhdessä uskovien ystävien kanssa ja kokea yhdistävänä tekijänä uskovaisuutta ja *samanhenkisyyttä*. Hän koki rukousavun olevan ihanaa ja tärkeää. Ystäväyteen ryhtytään ja siihen pyritään, jotta saataisiin läheisyyden kokemuksia. Haastatellut kokivat, että läheisyyden tunteita syntyi, kun sai muiden kanssa yhdessäolosta *hyvää mieltä*, iloa, hyvää oloa, yhdessä nauramista ja itkemistä. Niitä syntyi, kun sai tuottaa toi-

sille hyvää oloa, mieltä ja tyytyväisyyttä, näki heidän hymyilevän, oli muille hyödyksi omalla toiminnallaan ja tyydytti heidän tarpeitaan. Läheisyyteen voisi haastatteluvastausten luonteen huomioon ottaen liittää käsitteen: jumalayhteys. Vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan toteuttaminen uskovassa ihmisessä aikaan saa tunteen Jumalan, Jeesuksen ja Pyhän hengen läsnäolosta.

”Minussa tapahtui yhteiskunnallinen herääminen, kun näin maailman pimeyden ja luin Raamattua. Ymmärsin, että Jeesuksen seuraajien tekoihin kuuluu auttaminen. Meidän täytyy ymmärtää se, että tämä armeijan toiminta ei ole ihmisten toimintaa, vaan se on Jumalan toimintaa, johon meidän on kutsuttu. Ne on Jumalan edeltäviä valmistavia tekoja. Uskovan ihmisen sisimmässä asuu Pyhä henki, joka kertoo mitä meidän tulee tehdä ja tämä Pyhä henki saa aikaan sen, että me aletaan toteuttamaan sitä kutsumusta, johon Jumala on meidät tarkoittanut ja tekemään ja toteuttamaan hänen tahtoaan ja mitä enemmän me toteutetaan hänen tahtoaan, niin sitä selvemmäksi meille käy se, että kaikki on loppujen lopuksi Jumalan tahdosta kiinni. Mutta se ei ole pakkoa, vaan se on sellaista Jumalan sanassa lepäämistä. Sellaista jollakin tavalla stressivapaata, joka ei aiheuta traumoja. Traumahan on kreikkaa ja tarkoittaa haavaa. Jumalan toiminta ei aiheuta haavaa.”

Läheisyyden ulottuvuuden voisi siis tutkimustuloksissani karkeasti jakaa sosiaalisten suhteiden saamiseen, myötäelämisen tunteiden kokemiseen ja jumalayhteyteen.

Vertailu Yeungin vapaaehtoisмотиваation timanttimaliin

Sekä Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoistyön motivaatiotuloksissa että omissa tuloksissa vapaaehtoistyötekijöiden motiivit näkyivät haluna yhteistoimintaan ja auttamiseen samalla, kun haluttiin samalla kuitenkin *turvata* tarkkaan *etäisyytensä*. *Joustavuus*, sitoutumattomuus ja tunne siitä, ettei työ ole taakka tai pakko oli tärkeitä tekijöitä tutkimukseni haastateltaville kokemuksessa työn vapaaehtoisuudesta ja erona ja etäisyytenä palkkatyöhön. Myös Yeung tuloksissaan on painottanut *joustavuuden* tärkeyttä vapaaehtoistyötekijöille. Sen sijaan toisin kuin Yeungin tuloksissa omissa tuloksissani ei noussut esille *epäbyrokraattisen ilmapiirin* merkitystä. Läheisyysulottuvuudessa *ryhmään kuuluminen*, *yhteishenki*, *uusien ihmisten kohtaaminen*, *sanallinen vuorovaikutus* ja *toiminnan sosiaalisuus* nousivat esiin sekä Yeungin että omista tuloksista. Myös *yhteiset kokemukset* ja *jaettu huumori* olivat tärkeitä osallistumisen syitä sekä Yeungin että oman tutkimukseni haastateltaville. Sen sijaan omista tuloksistani löytyivät lisäksi *surujen jakamisen*, *tarpeellisuuden tunteiden* sekä *toisen tarpei-*

den tyydyttämisen ja huomioimisen tärkeys vapaaehtoistyöntekijöille, kuin myös jumalayhteyden kokeminen ja voimaantuminen yhdessä muiden kanssa uskon kautta. Vapaaehtoistyön käyttö kanavana sosiaalisten vuorovaikutusten edistämiseen löytyi Yeungin tutkimuksesta uusien ihmisten tapaamisen muodossa ja omastani lisäksi uusien ystävien löytymisen toiveena.

7.5 Altruismi Kouvola Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden motivaationa

”Itsekäs” tai ”biologinen” altruismi ei selitä Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja auttamistyötä. Se kohdistuu sukulaisten suosimiseen, jälkeläisten määrän maksimointiin ja siihen liittyvään vastavuoroisuuteen ja pitkän aikavälin hyötyihin. Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja auttamistyön motiivina ei voi olla geenien etu, sillä toiminta kohdistuu pääsääntöisesti muihin ihmisiin, ei omiin sukulaisiin. Sen sijaan toiminnan motiivina voisi olla keinotekoisien sukulaisten käsite, joka on liitetty muun muassa uskontoihin. Uskonnot käyttävät keinotekoisia sukulaisuutta hyväkseen saadakseen luotua ei-sukulaisten välistä altruismia. Tätä ajatusta puoltavat Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden kokemukset keinotekoisesta sukulaisuudesta, joka ilmenee vapaaehtoisten haastatteluvastauksissa muun muassa seuraavasti:

”Me kaikki ollaan Jumalan lapsia ja jollakin tavalla rikkinäisiä, elämän kolhimia. Minulle on tärkeää yhdessä tekeminen ja yhteistyö. Auttaminen antaa minulle vahvasti lähimmäisyyden kokemusta ja tunnen kuuluvani ryhmään vahvasti.”

Sosialisaatioteoriassa ihmisten käyttäytymistä selittää muiden hyväksynnän tavoittelu, kunnioitus, ihailu ja arvostus. Tietyissä kulttuureissa, kuten kirkoissa suositaan pyyteettömyyttä. (Hiilamo & Hiilamo 2007, 28.) Pelastusarmeija instituutiona vaikuttaa jäsentensä käyttäytymiseen. Pelastusarmeija on uskollinen instituutio, jossa uskonto pyrkii ohjaamaan ihmisten käyttäytymistä pyyteettömyydenkin suuntaan. Arvostuksentarvetta kuvaavat vastaukset:

”Koen, että ihmiset arvostavat Pelastusarmeijaa. Lähipiiri arvostaa minua, kun käyn Pelastusarmeijassa.”

”Koen olevani hyvä tyyppi, kun autan. Se on itselle ja muille näyttämistä, että tekee jotain ihmisten silmissä tärkeää, arvostettavaa.”

Näin ollen Pelastusarmeija mahdollisuudella vapaaehtoistyöhön organisoii ja lisää toisten hyvinvointia ja hyväntekeväisyystoimintaa sekä edistää ja houkuttelee esiin uskonnon avulla jäsenissään olevia altruistisia taipumuksia. Sitä tukevat Pelastusarmeijan jumalanpalvelukset, rukouspiirit ja muu uskonnollinen toiminta, jossa tuodaan esiin Raamatun sanaa, joka velvoittaa kristittyä auttamaan.

Voisiko teoria vastavuoroisuudesta selittää Pelastusarmeijan vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa? Sitä autetaan, joka vastavuoroisesti tulee auttamaan. Vastavuoroisuuden hyöty ei ole välitön, vaan ilmenee myöhemmissä tilanteissa. Tätä voisi tukea haastatteluvastaus:

”Tee toiselle niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän.”

Haastatteluvastaus tulee Raamatun ohjeistuksesta. Joten tässäkin tapauksessa vastavuoroisuus toteutuu uskonnon ohjeistuksen kautta. Saman vastauksen voisi liittää myös vastavuoroisuutta muistuttavaan itsekkään teoriaan. Siinä apua annetaan puolin ja toisin ja vaihdetaan pitkän aikavälin kuluessa.

Myös itsekeskeisen teoria selittää Pelastusarmeijan vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa. Siinä vapaaehtoistyöntekijä voi kuvitella asettuvansa avustaessaan avun saajan asemaan. Neljä viidestä vapaaehtoistyöntekijästä vastasi auttavansa, kun heiltä kysyttiin: ”Autatko, koska koet kuuluvasi autettavien kanssa samaan ryhmään, koska olet itsekkin kenties kokenut avuntarvetta, köyhyyttä, sairautta tai muuta sellaista?” tai ”Autatko, koska olet kiinnostunut kansalaisista ja koet ymmärtäväsi heidän hätäänsä?”.

Koska psykologisessa tai eettisessä eli ”epäitsekkäässä” altruismissa motiivina ei ole tekijän oma tyydytys, vaan moraalinen valinta, on todennäköistä, että Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden motiivina ovat usein moraaliset tekijät. He ovat uskavaisia ihmisiä, joiden toimintaa haastatteluvastauksien perusteella määrittävät kristilliset arvot. Kristillisessä etiikassa tehdään lisäksi ero psykologisen ja eettisen altruismin välille. Koska eettinen altruismi toimii arvopohjalta, ihmisellä on velvollisuus auttaa

muita. Kristinuskon painottaa velvollisuutta auttaa lähimmäistään. Toinen ihminen on auttamisen päämäärä, ei oman edun tavoittelun väline.

”Auttaminen on osa kristillistä moraaliani.”

”Auttaminen on osa kristillistä että muuta moraaliani.”

”Kristilliset arvot ovat tärkeitä.”

Kyseessä on siis myös velvollisuusetiikka, koska kristinuskon velvoittaa kristittyä toimimaan tietyllä tavalla. Tätä näkemystä tukevat haastatteluvastaukset:

”Pyhä henki velvoittaa kristittyä ihmistä toisten auttamiseen.”

”Kristillinen oppi on, että tulee jakaa omastaan ja jakaa siitä mitä on saanut.”

”Auttaminen kuuluu kristilliseen elämäntapaan kuuluvaksi lähimmäisenvastuuksi Jeesuksen esimerkin mukaisesti.”

”Jeesuksen rakkaus vaatii meitä.”

”Jumala on pyytänyt minua auttamaan ihmisiä.”

”Jeesus on meidän esikuva, jonka esimerkkiä tulee seurata, kuten auttaa. Jeesus tulee ottaa esimerkiksi kaikkeen elämään. Se on minulle tärkeä esimerkki vapaaehtoistyössä, Laupiaan Samarialaisen esimerkki ja Rakastakaa toisianne, kuin itseänne.”

Yhdistelmä luonnollista moraalilakia ja kristillistä etiikkaa kiteytyy rakkauden kaksikäskyssä, jossa kehoitetaan kristittyä rakastamaan Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä kuin itseä.

”Tee toiselle niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän.”

Psykologisen altruismin mukaan ihminen on luonnostaan epäitsekkäs. Pelastusarmeijan vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa ei haastatteluvastauksien mukaan kuitenkaan ohjaa epäitsekkyyden motiivit, sillä vastaukset täyttävät pääsääntöisesti muiden tiimantimallin motiivien kriteerit. Osa haastatteluvastauksista tukee kuitenkin sosiaalipsykologian mallia, jossa motiivina toimii halu kohentaa toisen ihmisen hyvinvointia.

”En halua uusia ystäviä, mutta tilanteessa kyllä haluan tutustua uusiin ihmisiin ja tarjota sitä heille.”

”Saan antaa me-henkeä, jotta ei tunne olevansa asiakkaana, vaan tasavertaisena. Tärkeää minulle on tasa-arvoisuuden tarjoaminen ja vapaaehtoistyön kohderyhmän lähestyminen tasa-arvoisesti.”

Motiiveja selittäisi myös niin sanottu ”lämpimän hehkun” teoria. Siinä kurjuuden näkeminen herättää tuskallisen aistimuksen. Tämän seurauksena hyväntahtoinen ihminen motivoituu auttamaan ja hänen ”sydämensä kevenee”. Auttamisen perusteena on hyvän mielen kokemus tai pahan mielen poistuminen. Jokaisella ihmisellä on tarve hyvän olon tunteisiin tai pahan olon poistumiseen. Eräs haastatelluista kertoi asuneensa talossa, johon oli sijoitettu asumaan tosi syrjäytyneitä. Hän olisi halunnut auttaa heitä, mutta ei siellä päässyt toteuttamaan auttamishaluaan. Kun hän osallistui Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöhön, hän koki pääsevänsä vähän toteuttamaan kutsumustaan.

Altruistisia taipumuksia Pelastusarmeijan vapaaehtoistyössä ja avustustoiminnassa voisi selittää Elias Khalilin (kts. Hiilamo & Hiilamo 2007, 31-32) väite minän eheyden vaalimisesta. Siinä asenteet, arvot ja moraali siirtyvät sosiaalisesti vanhemmilta lapsille, pohjana voi olla myös vertaisoppiminen. Sosiaalistavana siirtymänä taas toiminta yleistyy erilaisten rituaalien, kuten uskonnollisten seremonioiden ja opetusten välityksellä. Kun ihmisiä opetetaan lapsesta alkaen samaistumaan köyhien ja onnettomien ihmisten elämäntilanteisiin, synnyttää se tuskallisia ajatuksia ja opettaa ihmisiä pyyteettömyyteen. Pelastusarmeija instituutiona opettaa ihmisiä pyyteettömyyteen juuri uskonnollisten seremonioiden ja opetusten välityksellä. Se toteutuu myös vanhemman esimerkkinä kasvatuksen välityksellä, kun vanhemmat siirtävät Pelastusarmeijassa oppimaansa lapsilleen tai tuovat lapsensa mukanaan Pelastusarmeijan toimintaan. Pelastusarmeija organisoii lapsille tarkoitettua toimintaa esimerkiksi pyhäkoulun muodossa.

Hiilamon & Hiilamon (2007, 31) mukaan kyselyissä ja haastatteluissa auttajat itse ovat perustelleet auttamista huolella avunsaajien asemasta.

”Koen Sotahuuto –lehden myynnin olevan, vanhojen vaatteiden antamisen lisäksi, ehkä ainoa keino, jonka avulla voin auttaa hädänalaisia täyttämään fysiologisia tarpeitaan.”

”Valtio ei kykene riittävästi auttamaan kaikkia ihmisiä. Siksi muiden tämän ymmärtävän on autettava niitä, jotka eivät muualta apua saa.”

Motiivina on halu kohentaa toisen ihmisen hyvinvointia. Sama oli syynä myös Pelastusarmeijan avustustoimintaan osallistumiseen.

8 KOKEMUKSET VAPAAEHTOIS- JA AVUSTUSTYÖSTÄ JA TULEVAISUUDEN NÄKEMYKSET

Vapaaehtoistyön hyödyiksi haastateltavat kertoivat yleisen tyytyväisyyden lisääntymisen kaikkeen siihen mitä elämä tuo tullessaan, rauhan ja ilon saamisen sydämeen, epätäydellisuuden oppimisen ja sen hyväksyminen. Hyötynä he näkivät myös joulupataavustukset ja vähävaraisista ja heikompiosaisista huolehtimisen. Sielunhoito- ja keskusteluapu, yksinäisyyden lievittäminen, yhteen kokoontuminen esiintyivät lisäksi tärkeinä hyötyinä. Osa haastatelluista kertoi hyödyksi niiden ihmisten näkemisen, joilla menee vielä huonommin kuin itsellä ja sen, että saa rukoilla heidän puolestaan ja kokea syvää myötätuntoa, empatiaa ja sympatiaa heitä kohtaan. Toive siitä, että vapaaehtoistyö auttaisi pääsemään elämässä eteenpäin, saamaan suhteita ja korvaisi muita epäterveellisiä ajanviettotapoja luettiin myös hyödyksi.

Sitoutumistaan ja kiinnostavuuttaan vapaaehtoistyöntekoon haastateltavat kuvasivat muun muassa seuraavasti:

”Se on mun elämä.”

”Vapaaehtoistoiminta kiinnostaa, mutta elämäntilanne estää, kun ei jaksakaan.”

”Lopetin Sotahuutojen myynnin opiskelujen takia, mutta jos jään työttömäksi, niin jatkan jälleen.”

Pelastusarmeijaan ja vapaaehtoistyöhön liittyviksi tulevaisuuden näkemyksiksi ja toiveiksi haastateltavat mainitsivat lisärahan saamisen ja uusien sotilaiden vihkiytymisen toimintaan, ja sen että sotilaat kohtaisivat ihmisiä henkilökohtaisesti ja vastaisivat

ihmisten sosiaalisuudentarpeeseen. Hyvää toivottiin muille, mutta myös itselle muun muassa vertaistuen ja kuuntelun muodossa. Toiveena oli toiminnan tehostaminen muun muassa viikko-ohjelmien jakamisella mainosten yhteydessä. Lauluryhmän, naistenpiirin ja Pallero-kerhon palauttamista sekä rukouspiirin laajenemista toivottiin. Eräs haastatelluista toivoi vapaaehtoistoimijana oppivansa aidosti omana itsenään kohtamaan niitä ihmisiä, joita ei ole aina niin helppoa kohdata. Eräälle haastatelluista oli erittäin tärkeää se, että paikka olisi sellainen, että sinne voisivat tulla kaikki syrjäytyneet. Siellä he voisivat kokea olevansa kuin kotonaan ja samalla tasolla muiden kanssa, ja että paikassa olisi ihan vaan oleskelua ja juttelua. Hänen mukaansa olisi tärkeää uusien ei-uskossa olevien asiakkaiden saaminen mukaan toimintaan järjestämällä erityisesti heille tilaisuuksia, ja että heidän kanssaan voisi ystäväystyä. Myös muiden haastateltujen osalta tuli esille toiveena uusien kävijöiden toimintaan mukaan saaminen. Henkilökohtaisina toiveina eräs haastatelluista kertoi, että kysyttäisiin ja pääsisi joulupatavahdiksi, siviilijäseneksi tai sotilaaksi, ja että vapaaehtoistyö johtaisi työpaikan saamiseen. Henkilökohtaisena toiveena esiintyi myös tuottavuuden kasvu omassa toiminnassa:

”Toivon, että saisin myytyä enemmän Sotahuutoja, jotta Pelastusarmeija saisi enemmän rahaa.”

Eräs haastatelluista toivoi Joulupata –keräyksen olevan pidempi ja, että kesällä olisi vastaava keräys, koska tarve kuitenkin on ympärivuotinen. Myös uusien ystävien ja harrastuskavereiden saamista toivottiin. Keinoiksi uusien kävijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden mukaan saamiseksi haastateltavat uskoivat: lehti- ja Internet-mainokset, arkielämässä ihmisten kanssa keskustelemisen ja heidän kuuntelemisensa, luottamuksen saavuttamisen, tutustuttamisen Pelastusarmeijan toimintaan ja toiminnasta kertomisen, vapaaehtoistyökurssien järjestämisen, rukoilemisen ja Jumalan ohjauksen.

Suhteensa toiminnan järjestäjiin haastateltavat kuvasivat olevan erittäin hyvä.

”Koen suhteeni Pelastusarmeijan johtajiin olevan läheinen. He ovat ihania, rukoilevaisia ja Jumalan valitsemia.”

”Se on paras kaikkiin edellisiin kirkon toimijoihin verrattuna, koska heiltä saa ymmärrystä ja lohdutusta.”

”Oltii samankaltasii ihmisii. Meil jotekii niiku synkkas hirveen hyvin. Me oltii samal aaltopituudel, jotenkii samanhenkisii ihmisii. Nähtii se toiminta ja kaikki ne ajatukset meni meil hirveen hyvin yksii. Se oli mulle tärkeätä.”

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Timanttimalin anti Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyössä

Tutkimuksessani tulokset painoutuivat pääasiassa uskonnollisuuden rooliin ja juuri uskonnollisuuden vaikutuksessa haastateltujen pääperiaatteet näkyivät selvimmin. Vapaaehtoistyö voi toimia tekijälleen levon antajana, eräänlaisena pakopaikkana arjesta. Vapaaehtoistyöntekijän mielessä voi esiintyä *toive palkinnon* saamisesta Jumalan vastalahjan muodossa tai vastakohtana tälle *rangaistuksen saamisen* pelkona lopettamisesta seuraavien ongelmien muodossa. Vapaaehtoistyöllä tekijä voi niin sanotusti hoitattaa itseään. Kun nähtiin muilla menevän vielä huonommin, kuin itsellä, saatiin siitä voimaa toimia omassa elämässä. Vapaaehtoistyö toimi lääkkeenä masentuneisuuteen. Toisin kuin Yeungin tuloksissa toiminnan jatkuvuus esiintyi omissa tuloksissani voimakkaana motivaatiotekijänä haastatelluille. Toiminnan avulla haluttiin turvata toiminnan säilymistä Kouvolassa, koska se oli osallistujille itselleen tärkeää sekä Pelastusarmeijan tekemää työtä heikompiensaisten auttamiseksi yhteiskunnassa. Lisäksi olen tuonut ulottuvuuden läheisyys sisään ajatuksen ja käsitteen jumalayhteys. Uskovalle ihmiselle jumalayhteyden kokeminen antaa hänelle vahvasti lähimmäisyyden kokemuksia. Tutkimuksessani nousee haastattelijoiden vastauksissa esille *toiminnan turvaaminen* erittäin tärkeänä jatkuvuuden motivaatiotekijänä. Kouvolan Pelastusarmeija on kävijöilleen rakas paikka ja he ovat valmiita näkemään vaivaa sen säilymisen puolesta.

Tutkimukseni tukee Yeungin vapaaehtoistyön motivaatioteoriaa. Siitä löytyy lähes kaikki samat elementit kuin Yeungin tutkimuksesta. Eri ulottuvuudet yhdistyvät toisiinsa luoden timantin. Yeung on kyennyt tutkimuksessa palastelemaan vastaukset omiin ulottuvuuksiinsa. Minä en tähän kaikelta osin pystynyt. Vastauksen sisältämiä elementtejä oli mahdotonta erottaa toisistaan, koska jopa haastattelulause saattoi sisäl-

tää elementtejä jopa kolmesta eri ulottuvuudesta. Pilkkomalla haastatteluvastaukset kokonaan omien aihealueiden alle, tutkimuksen empiirisyys olisi kärsinyt ja tutkimuksesta olisi tullut siltä osin enemmänkin määrällinen kuin laadullinen. Siksi haastattemieni vapaaehtoistyöntekijöiden motiivit näkyvät useiden eri ulottuvuuksien alla samanaikaisesti. Ulottuvuudet linkittyvät toisiinsa, joskus kahden ulottuvuuden välisesti, joskus useamman. Eri ulottuvuuksien elementtejä löytyy myös Raamatusta ja sen ohjeistuksista. Sitä monet kirkon vapaaehtoistyöntekijöistä käyttävät ohjenuoranaan harjoittaessaan vapaaehtoistyötä. Tutkimukseni tuloksista nousi voimakkaimmin esille uskonnon vaikutus vapaaehtoistyön motivaatiotekijänä ja se on usein läsnä määrittämässä muidenkin ulottuvuuksien motiiveja. Myös emotionaalisten palkintojen saamisella oli merkittävä osuus vapaaehtoistyön motivaatiossa.

9.2 Altruismi Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyön motivaatiotekijänä

Elias Khalilin (kts. Hiilamo & Hiilamo 2007, 31-32) mukainen ”minän eheyden” vaatimisen taustalla voi olla kasvatus, joka opettaa ihmisiä lapsista alkaen samaistumaan. Siinä asenteet, arvot ja moraali siirtyvät sosiaalisesti vanhemmilta lapsille. Pohjana voi olla myös vertaisoppiminen. Sosiaalistavana siirtymänä taas toiminta yleistyy erilaisten rituaalien, kuten ja uskonnollisten seremonioiden ja opetusten välityksellä. Kun ihmisiä opetetaan lapsesta alkaen samaistumaan köyhien ja onnettomien ihmisten elämäntilanteisiin, synnyttää se tuskallisia ajatuksia ja opettaa ihmisiä pyyteettömyyteen. Tätä teoriaa tukevat Raamattuun pohjautuvat Pelastusarmeijan opetukset. Pelastusarmeija lisää opetuksillaan altruistista toimintaa. Asenteita, arvoja ja moraalialia siirretään myös sosiaalisesti oman esimerkin avulla.

Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden osallistumista määrittävät vahvasti moraaliset tekijät ja kristilliset arvot. Eettisessä eli ”epäitsekkäässä” altruismissa motiivina ei ole tekijän oma tyydytys, vaan moraalinen valinta. Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijät ovat uskovaisia ihmisiä, joiden toimintaa haastatteluvastauksien perusteella määrittävät kristilliset arvot. Koska eettinen altruismi toimii arvopohjalta, ihmisellä on velvollisuus auttaa muita. Kristinuskon painottaa velvollisuutta auttaa lähimmäistään. Toinen ihminen on auttamisen päämäärä, ei oman edun tavoittelun väline. Eettinen altruismi selittää hyvin Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden altruistisia taipu-

muksia. Neljä viidestä Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijästä kokee, että kristillisyyss velvoittaa heitä auttamaan muita ja kaikki heistä kokevat kristilliset arvojen ohjaavan sekä auttamista että kaikkea heidän elämäänsä.

Uskontoihin liitetty keinotekoisien sukulaisuuden käsite voi määrittää Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijöiden altruistisia taipumuksia. Erään pelastusarmeijalaisen kokemus siitä, että me kaikki olemme Jumalan lapsia, tukee tätä ajatusta. Pelastusarmeija mahdollisuudella vapaaehtoistyöhön organisoi ja lisää toisten hyvinvointia ja hyväntekeväisyystoimintaa sekä edistää ja houkuttelee esiin uskonnon avulla jäsenissään olevia altruistisia taipumuksia. Pelastusarmeija on uskollinen instituutio, jossa uskonto pyrkii ohjaamaan ihmisten käyttäytymistä pyyteettömyydenkin suuntaan. Sitä tukevat Pelastusarmeijan tehtävä julistaa evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta, joka velvoittaa kristittyä auttamaan. Siksipä myös sosialisatioteorian mukainen muiden hyväksynnän tavoittelu, kunnioitus, ihailu ja arvostus selittää hyvin vapaaehtoistyön motivaatiota. Kristinusko velvoittaa ihmistä pyyteettömyyteen. Uskovainen ihminen haluaa noudattaa Raamatun esimerkkiä ja olla toisten silmissä arvostettu. Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöistä kolme viidestä uskookin muiden arvostavan heitä enemmän heidän käydessä Pelastusarmeijassa, auttaessaan ja osallistuessaan Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöhön.

Sosiobiologian teoria vastavuoroisuudesta voisi selittää vain hieman Pelastusarmeijan vapaaehtoistyössä ja avustustoiminnassa esiintyvää altruismia? Sitä autetaan, joka vastavuoroisesti tulee auttamaan. Vastavuoroisuuden hyöty ei ole välitön, vaan ilmenee myöhemmissä tilanteissa. Yhden haastattelun ”*Tee toiselle niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän.*” –ajatus kuitenkin tulee Raamatun ohjeistuksesta. Joten tässäkin tapauksessa vastavuoroisuus toteutuu uskonnon ohjeistuksen kautta.

Kaksi viidestä haastatteluvastauksesta tukee sosiaalipsykologian mallia, jossa motiivina toimii halu kohentaa toisen ihmisen hyvinvointia. ”Lämpimän hehkun” teorian mukainen kurjuuden näkemisen herättämä tuskallinen aistimus menneisyydessä motivoi yhtä haastateltua auttamaan tulevaisuudessa. Menneisyydessä hän oli kohdannut heikompiosaisia, eikä silloin ollut voinut auttaa heitä, mutta myöhemmin oli tämän mahdollisuuden saanut Pelastusarmeijan vapaaehtoistyön kautta. Ajatus on kuitenkin

kaukaa haettu, joskaan ei täysin pois suljettu, sillä haastateltavan kohdalla tuskallisen aistimuksen ja auttamisen välinen aika oli suhteellisen pitkä.

Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden toimintaa näyttäisivät ohjaavan sekä egoistiset että altruistiset motiivit. Ja ne sekoittuvat keskenään. Näyttäisi myös siltä, että haastateltujen altruistisia taipumuksia ohjaisivat aina jonkinlaiset motiivit, eikä täysin puhdasta, motiiveista irrallista altruismia ole. Hiilamon & Hiilamon (2007, 47-48) mukaan ei olekaan mahdollista löytää vain yhtä ja yleistä altruismin teoriaa. Altruismiin liittyy kiinteästi myös muita ilmiöitä ja ne ovat läsnä kaikkien yhteisöjen ja yksilöiden elämässä. Pyyteettömyyden motiivit ovat vaihtelevia, eikä pyyteettömällä käyttäytymisellä ole vain yhtä motiivia. Tutkimukseni tukee tätä näkemystä. Tutkimukseni tuloksista löytyy monia eri motiiveja. Tutkimukseni tuloksien motiivit painottuvat kuitenkin huomattavasti voimakkaammin uskontoon kuin suurin osa vastaavista tutkimuksista. Myös Elias Khalilin (kts. Hiilamo & Hiilamo 2007, 31-32) mukaisella ”minän eheyden” vaalimisella näyttäisi olevan merkittävä vaikutus motiivien muodostumisessa. Pelastusarmeija välittää ja lisää opetuksillaan altruistista toimintaa. Se tapahtuu niin sanottuna sosiaalistavana siirtymänä Raamatun opetuksen välityksellä.

9.3 Tutkimuksen luotettavuus

On vaikeaa tutkia jo hyvin läpikotaisesti tutkittua aihetta, koska pelkona on tuottaako se mitään uutta lisää. Empiirisessä tutkimuksessa samasta aiheesta voidaan kuitenkin saada aivan eri tuloksia erilaisissa ympäristöissä. Näin kävi osittain minunkin kohdallani tutkimukseni kohdistuessa aiemmin tutkimattomaan kohteeseen Kouvolan Pelastusarmeijaan, vaikka aiheesta löytyikin kattavasti aiempaa tutkimustietoa. Opinnäytetyöni reliabiliteettia eli luotettavuutta tukee se, että paljon samoja elementtejä löytyi niin oman tutkimukseni tuloksista kuin muistakin vapaaehtoistyötä, avustustoimintaa ja altruismia käsittelevistä tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Eroavaisuudet tulivat esille voimakkaimmin tutkimukseni tuloksien painottuessa hyvin vahvasti uskonnollisuuden rooliin. Tulosten pohjalta voisi päätellä, että Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveja ja altruistisia taipumuksia ohjaavat pääsääntöisesti uskonnolliset motiivit. Uskonto ruokkii uskovaisen ihmisen altruistisia taipumuksia ja Pelastusarmeija uskonnollisena instituutioon houkuttelee niitä Pelastusarmeijan toi-

mintaan osallistujissa esiin. Samankaltaisiin johtopäätöksiin ovat päätyneet Saari ym. (2005) teoksessaan: Altruismi: Antamisen lahja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Tuloksistani löytyi monia samoja elementtejä kuin Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoismotivaation timanttimalistakin. Erityisesti emotionaaliset palkinnot näyttelivät merkittävää roolia haastateltujeni vastauksissa. Tutkimukseni luotettavuutta tukee myös teoria Elias Khalilin (kts. Hiilamo & Hiilamo 2007, 31-32) mukaisesta ”minän eheyden” vaalimisesta. Sillä näyttäisi olevan merkittävä vaikutus Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoisotiivien muodostumisessa. Pelastusarmeija välittää ja lisää opetuksillaan altruistista toimintaa. Se tapahtuu niin sanottuna sosiaalistavana siirtymänä Raamatun opetuksen välityksellä.

Tutkimukseni on tuottanut myös uutta lisää aiempaan tutkimustietoon. Eroina Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoismotivaation timanttimaliin olen tuonut uutena asiana käsitteen jumalayhteys. Olen jakanut läheisyyden ulottuvuuden pitämään sisällään sosiaalisten suhteiden saamisen, myötäelämisen tunteiden kokemisen ja jumalayhteyden. Vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan toteuttaminen uskovassa ihmisessä aikaan saa tunteen Jumalan, Jeesuksen ja Pyhän hengen läsnäolosta. Tutkimuksessani nousee myös haastattelijoiden vastauksissa esille toiminnan turvaaminen erittäin tärkeänä jatkuvuuden motivaatiotekijänä. Kouvolan Pelastusarmeija on kävijöilleen rakas paikka ja he ovat valmiita näkemään vaivaa sen säilymisen puolesta. Koska Yeungin mukaan (2005a, 83) vapaaehtoistyö itsessään on haaste ja vapaaehtoisuus riski toiminnan jatkuvuudelle, on halu turvata toiminnan jatkuvuutta Kouvolan Pelastusarmeijan vapaaehtoismotivaatiossa itsessään jo erittäin merkittävä motivaatiotekijä toiminnan jatkuvuuden kannalta.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin paljon vapaaehtoistyön toimintakentistä, -muodoista, -tavoista ja motiiveista. Opinnäytetyöni teko opetti minulle kuinka monisyinen käsite altruismi on ja miten ihmisen mieli toimii luodessaan tai torjuessaan vapaaehtoistyöhön ryhtymisen motiiveja. Sen lisäksi opinnäytetyöni syvensi kuvaani Pelastusarmeijasta ja sen historiasta sekä Pelastusarmeijan harjoittamasta sosiaalisesta ja muusta työstä. Opinnäytetyöni auttoi minua ymmärtämään, miksi näitä vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan tarpeen synnyttämiä ongelmia ei yhteiskunnassa kyetä ratkaisemaan. Osasyynä siihen on se, että ihminen, joka ei ole ollut kosketuksissa ongelmaan, ei myöskään kykene näkemään sitä. Auttamishalun taustalta löytyykin omaa kokemus-

maailmaa, joka monen kohdalla on avannut silmät auttamistyön tärkeydelle. Opinnäytetyön tekeminen on lisäksi opettanut minulle paljon ihmisten hyvyydestä, inhimillisyydestä ja tekijöistä, jotka siihen ovat johtaneet.

Opinnäytetyöni validiteettia eli pätevyyttä tukee se, että opinnäytetyöni teoria tukee hyvin saamiani tutkimustuloksia ja tulokset vastaavat hyvin asetettuihin kysymyksiin. Mielestäni olen kyennyt pysymään asettamani viitekehyksen sisällä. Tutkimuksen tilaajat Kouvolan Pelastusarmeijan entiset johtajat Arho ja Kaarina Ruohonen, jotka ovat sittemmin siirtyneet toiseen osastoon, toivoivat, että tutkimuksessa kerrottaisiin kattavasti Pelastusarmeijan toiminnasta ja tarkasteltaisiin myös uskonnon osuutta. Näin olen mielestäni tehnyt ja onnistunut siinä hyvin. Kouvolan Pelastusarmeijan uudet johtajat Kaisu ja Riku Leino pitivät valmistunutta opinnäytetyötäni mielenkiintoisena ja monipuolisena. Heidän mielestään aiheeseen oli paneuduttu ja nähty paljon vaivaa sen eteen. Tutkimukseni oli vahvistanut sitä käsitystä, joka heillä oli jo ollut vapaaehtoistyöntekijöistään ja antoi heille rohkaisua jatkaa työssään eteenpäin. Määrittelämäni tulevaisuuden haasteet heillä olivat olleet jo hyvin tiedossaan ja osaan esiin nousseisiin tulevaisuuden toiveisiinkin he kokivat jo pystyneensä vastaamaan. He kokivat olevansa ylpeitä siitä, että heidän osastonsa ihmisistä on tehty tällainen tutkimus.

Opinnäytetyöni onnistumisesta saan kiittää Pelastusarmeijan jäseniä, jotka ovat auliisti auttaneet minua toteuttamaan tutkimustani osallistumalla haastatteluihin. Toivon, että Pelastusarmeijan vapaaehtoistyön vetäjät kokevat, että he voivat hyödyntää tutkimustani juuri niissä asioissa, jotka alussa esitin. Selvittäessään niitä tekijöitä, jotka saavat ihmiset auttamaan, miten saada ihmisiä kiinnostumaan vapaaehtoistyöstä ja osallistumaan siihen, ja mihin asioihin tulisi vedota ihmisessä saadakseen heidät antamaan apua ja aikaansa. Vapaaehtoistyöntekijöiden motiivien tuntemusta tarvitaan lisäksi toiminnan kehittämisessä ja vapaaehtoistyöntekijöiden tukemisessa. Toivon, että muutkin vapaaehtoistyötä ja avustustoimintaa tekevät järjestöt, kristilliset yhteisöt ja ammattikunnat voivat hyödyntää tutkimustuloksiani omassa toiminnassaan.

9.4 Pelastusarmeijan sekä sen vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan haasteet

Anne Birgitta Yeungin (1999, 8) mukaan vapaaehtoistyötä tekevien ikääntyminen on noussut ongelmaksi myös Pelastusarmeijassa. Mukaan ei ole saatu riittävästi uusia

ihmisiä. Näin on myös Kouvolan Pelastusarmeijassa. Haastateltujen vapaaehtoistyöntekijöiden keski-ikä on 50 vuotta. Viime aikoina Kouvolan Pelastusarmeija on kuitenkin saanut mukaan uusia kasvoja, joista osa osallistuu säännöllisesti myös vapaaehtoistyöhön. Myös monet useita vuosia sitten toiminnassa mukana olleet kasvot ovat jälleen näyttäytyneet mukana jumalanpalveluksissa. Nuorekkuutta toimintaan on tuonut mukanaan vuoden 2013 kesän lopulla Pelastusarmeijan johtajina aloittaneet nuoret johtajat pariskunta Kaisu ja Riku Leino. He ovat tuoneet Kouvolan Pelastusarmeijaan mukanaan uusia tuulia, jotka jäsenet ovat ottaneet varsin auliisti vastaan. Toimintamuodot, kuten nuortenillat ovat vetäneet nuoria mukaan toimintaan, kuin myös säännöllisesti toimiva pyhäkoulu. Kuitenkin jäsenten keski-ikä on korkea, eivätkä kovin monet nuoremmat aikuiset enää hakeudu mukaan kirkon toimintaan. Toimintaan osallistuvat nuoret ovat pääsääntöisesti toimintaan osallistuvien aikuisten lapsia tai lapsien kavereita, jotka vierailevat Pelastusarmeijassa epäsäännöllisesti.

Tampereen osastossa johtajana toimivan, Kouvolan osaston aiemman johtajan Arho Ruohosen (2011) mukaan valtaosa lähialueiden osastoista on lopettanut toimintansa, viimeisimpänä niistä Lappeenrannan osasto. Näiden osastojen sotilaat on siirretty Kouvolan osaston kirjoihin. Matka lähikaupungeista Kouvolaan on kuitenkin pitkä. Myös Pelastusarmeijan ylisihteeri everstiluutnantti Arja Laukkasen mukaan Pelastusarmeija näyttää vanhalta. Hän uskoo, ettei toiminta vedä nuoria. Alkuperäinen ja vahvasti sitoutunut väki on vanhentunut 120 vuodessa. Hän arvelee, että koska kuva on vähän vanhahtava, niin ehkä nuori väkikin katselee, että menenkö tuonne. (Yle 2012.) Vaikka tällä hetkellä Kouvolan seurakunnassa on riittävästi väkeä vapaaehtoistyön toteutumiseen, niin tulevaisuuden haasteisiin kuuluu nuorten saaminen siirtymään mukaan aikuistentoimintaan ja vapaaehtoistyöhön. Haaste toiminnan jatkuvuudelle on lisäksi rahoituksen toteutuminen, josta vapaaehtoistyö on suoraan riippuvainen. Yeungin mukaan (2005a, 83) vapaaehtoistyö itsessään on jo haaste ja vapaaehtoisuus riski toiminnan jatkuvuudelle. Sen toteutumista määrittääkin henkilökohtainen motivaatio.

Tutkimukseen haastatellut Pelastusarmeijan vapaaehtois- ja avustustyöntekijät itse näkivät vapaaehtoistyön ja avustustoiminnan sekä Pelastusarmeijan haasteiksi seuraavia tekijöitä: Haasteeksi eräs haastatelluista mainitsi ryhmän vetäjänä olemisen silloin kun ihmisten välillä tulee ristiriitoja, pelon siinä tilanteessa oikein toimimisesta sekä mahdollisen konfliktin seurauksena Pelastusarmeijan maineen kärsimisestä. Rajoit-

teiksi ja vaatimuksiksi kaksi vapaaehtoistyöntekijää kertoi voimavarojen hupenemisen ja sen, ettei jaksa vapaaehtoistyötä enää niin paljoa. Toinen heistä kertoi syyksi iän lisääntymisen. Tarpeeksi kaksi mainitsi tuen terveyden asettamien rajoitteiden tai sairastumisen takia, mutta myös totesi, että sitä kyllä on aina saatukin. Pelastusarmeijan ja vapaaehtoistyön haasteiksi haastateltavat mainitsivat muun muassa osastojen kutistumisen, upseerien vähyyden, kävijöiden puutteen ja ei-uskossa olevien ihmisten saamisen mukaan toimintaan ja pelastukseen.

”Mä nimenomaan kaipaisin sinne ihmisiä, jotka ei oo uskos. Et ne ihmiset, jotka siel käy asiakkaana, et niitä tulis sinne ja niitten kans vois ystäväystyy. Ni se on se mitä mie oon aina kaivannu. Siel voitais oikeestaa järjestää jotain sellasii, onks siel ees järjestetty, tilaisuuksii, vaikka näille asiakkaille ihan niiku asiakkaitten tilaisuus tai joku sellain. Et saatais niiku näit, jotka ei oo uskossa. Mitä se pieni piiri pyörii siinä.”

Olemassa olevien haasteiden syyksi haastateltavat mainitsivat kannattamattomuuden, ihmisten itsekkyiden, maailman viettelykset, hengellisen tiedon puutteen, Pelastusarmeijan vanhahtavuuden, ja sen, ettei ole toimintaa ei-uskossa oleville ihmisille.

9.5 Jatkotutkimusaiheita

Tutkimustani voisi jatkaa kartoittamalla Kouvolan alueen eri toimijoiden harjoittamaa avustustoimintaa ja ulottaa tutkimuksen koskemaan tahoja, joita avustustoiminta ei tue. Siinä saattaisi nousta esille ryhmiä, jotka apua kipeästi tarvitsevat, mutta joille sitä ei vielä tarjota. Paikalliset yhdistykset kykenevät ehkä julkissektoria paremmin huomaamaan palveluita tarvitsevat ja heidän tarpeensa.

Pelastusarmeijan Kouvolan osaston ulkopuoliset lahjoittajat eivät voi tietää mihin heidän lahjoittamansa varat tarkalleen ottaen kohdistuvat. Tällaisia lahjoittajia ovat esimerkiksi yrityslahjoittajat, jotka kuitenkin voivat määritellä lahjoituksensa käytettävän toiminnan sijasta esimerkiksi sosiaalityöhön. Tämän kaltaisten lahjoitusten taustalla voivat olla niin arvot kuin egoistiset motiivitkin. Anne Birgitta Yeungin (2005b, 120) mukaan juuri toiminta erottaa vapaaehtoistyön esimerkiksi hyväntekeväisyyden rahallisesta tukemisesta. Näin ollen siis rahallista tukea ei laskettaisi varsinaiseksi vapaaehtoistyöksi, vaikka se altruismin piirteet täyttäisikin. Siksi aiheesta voisi luodakin oman

Pelastusarmeijaan ja avustamiseen liittyvän vapaaehtoistyöstä irrallisen tutkimuskoh-
teensa. Tässä voisi olla yksi jatkotutkimusaihe opinnäytetyölleni.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko 2014. Laadullisen aineiston analyysi. Osio 11a: Laadullisen tutkimuksen periaatteet. Erilaisille syvyytasoille ulottuvat analyysimenetelmien vaihtoehdot. Hermeneuttisen spiraalin idea. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu. Video. http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/koulutus/Ylempi_AMK_tutkinto/kudos/tutkiva_toiminta/laadullisen_aineiston_analyysi. Katsottu 2.7.2014. Ei päivitystietoa.

Dawkins, Richard 1993. Geenien itsekkyyks. Helsinki: Art House.

Eläketurvakeskus 2014. WWW-sivusto.

http://www.etk.fi/fi/service/el%C3%A4kkeiden_indeksointi/248/el%C3%A4kkeiden_indeksointi. Luettu 17.12.2014. Päivitetty 24.10.2014.

Eskola, Antti & Kurki, Leena 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hakala, Juha 2001. Menetelmällisiä koetuksia. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus, 10-23.

Hallitusohjelma 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Hallitusohjelma 2014. Pääministeri Alexander Stubbin hallituksen ohjelma. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Hiilamo, Heikki & Hiilamo, Kirsi 2007. Apua?: Lähimmäisyyden perusteet. Jyväskylä: Gummerus.

Hiltunen, Leena 2009. Graduaineiston analysointi. Jyväskylän yliopisto. Powerpoint-esitelmä.

http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/Esitysmateriaali/5%20aineiston_analysointi.ppt. Luettu 1.2.2015. Päivitetty 3.11.2009.

Hynynen, Eeva-Liisa 2013. Polemiikki-uutiset – SOSTE:n Riitta Särkelä: Sosiaalietuudet asialliselle tasolle ja stoppi puheelle väärinkäytöstä. Kunnallissalan kehittämissäätiö. WWW-dokumentti. <http://www.kaks.fi/node/5829>. Luettu 18.11.2014. Päivitetty 8.3.2013.

Johdatus etiikkaan 2015. Peda.net. WWW-dokumentti.

<http://www.peda.net/veraja/projekti/centraali/jao/filosof/5/a>. Luettu 12.1.2015. Ei päivitystietoa.

Junnila, Asta 2004. Köyhät aina keskuudessamme. Tilastokeskus. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_08_04_koyhat.html. Luettu 20.4.2014. Päivitetty 24.8.2004.

Kankainen, Tomi & Siisiäinen, Martti 2009. Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuudennäkymät Suomessa. Teoksessa Kankainen ym. (toim.). Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaiseen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tulevaisuuteen. Oikeusministeriö. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:5. PDF-dokumentti.
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200905suomalaisetosallistujina.katsaussuomalaisenkansalaisvaikuttamisentilaanjanjatutkimukseen/Files/OMJU.pdf>.
 Luettu 3.7.2014. Päivitetty 18.11.2009. 90-137

Kenraali Andre Coxin haastattelu 2013. Pelastusarmeija. WWW-dokumentti.
<http://pelastusarmeija.fi/ajankohtaista/artikkeli/article/kenraali-andre-coxin-haastattelu/>.
 Luettu 12.12.2013. Päivitetty 8.8. 2013.

Koivusaari, Leena 2013. Aktiiviset kansalaiset : Kolmen ikäryhmän kokemuksia kansalaistoiminnasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Konttinen, Esa 2014. Kolmas sektori. Kansalaistoiminnan tutkimusportaali. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>.
 Luettu 7.4.2014. Ei päivitystietoa.

Kortteinen, Matti & Tuomikoski, Hannu 1998. Työtön. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviytymisestä. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Kukkonen, Iida 2013. Näkökulmia vapaaehtoisuudesta : Järjestötyöntekijöiden näkemyksiä vapaaehtoisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Könönen, Elsa 1964. Hengen miekka – auttava käsi: Pelastusarmeijan vaiheet Suomessa. Porvoo: WSOY.

Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Tampere: Mainosmakasiini.

Leino, Kaisu & Leino, Riku 2014. Keskustelu 11.5.2014.

Markkola, Pirjo 2005. Kristillissosiaalinen työ, kansalaisaktivismi ja naiset 1800-luvulla. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot, osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 39-57.

Moisio, Pasi 2006. Suhteellinen köyhyys Suomessa. Teoksessa Yhteiskuntapolitiikka-YP 71 (2006) : 6. PDF-dokumentti.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101045/066moisio.pdf?sequence=1>.
 Helsinki: Stakes. 639-645.

Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot, osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 13-38.

Paatero, Sirpa 2013. Työllisyys ja hyvinvointi Suomessa. Nuorten yhteiskuntakoulu 22.3.2013. Luento.

Pelastusarmeija 2014. WWW-sivusto. <http://pelastusarmeija.fi/>. Luettu 15.4.2014. Ei päivitystietoa.

Pelastusarmeija tutuksi –koulutus 2014. Luentosarja keväällä 2014.

Pessi, Anne Birgitta & Saari, Juho 2008. Hyvä tahto: Auttamisen asenteet ja rakenteet Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Puohiniemi, Martti 2002. Arvot, asenteet, ajankuva. Espoo: Limor.

Raamattu 1992. Porvoo: WSOY.

Ruohonen, Arho 2011. Kouvolan Pelastusarmeija. Kouvolan Pelastusarmeijan sata-vuotishistoriikki.

Saari, Juho & Kainulainen, Sakari & Yeung, Anne Birgitta 2005. Altruismi: Antamisen lahja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.

Sinustako nuori sotilas? 2014. Pelastusarmeija. WWW-dokumentti. <http://pelastusarmeija.fi/me/tutustu/nuoriso/osastojen-lapsi-ja-nuorisotoiminta/nuoret-sotilaat/>. Luettu 4.1.2015. Ei päivitystietoa.

Sorri, Hannu 1998. Vapaaehtoisuus ja elämänkulku. Palvelevan puhelimen päivystäjien näkökulma tehtävään ryhtymisestä. Kirkon tutkimuskeskus sarja B Nro 78. Tampere.

Sotilas 2015. Pelastusarmeija. WWW-dokumentti. <http://pelastusarmeija.fi/me/tutustu/sotilas/>. Luettu 17.1.2015. Ei päivitystietoa.

Tala, Kirsti 2005. Altruismia vai sisällön etsimistä elämään? - haastattelututkimus vapaaehtoistyön merkityksestä vapaaehtoistyöntekijöille. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Pro Gradu –tutkielma.

Talvi, Veikko 1984. Kouvolan historia II osa. 1880-luvulta talvisodan syttymiseen. Kouvola: Kouvolan kaupunki.

The Salvation Army International 2013. WWW-sivusto. www.salvationarmy.org. Luettu 2.5.2013.

Tilastokeskus 2013. Aineellisen puutteen indikaattori – kansallisesta köyhyysmittauksesta EU-kansalaisten vertailuun. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_010.html?s=0. Luettu 17.9.2014. Päivitetty 11.3.2013.

Tilastokeskus 2014. Liitetaulukko 2 Pienituloisuusindikaattoreita 1966-2012. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/til/tjt/2012/01/tjt_2012_01_2014-03-20_tau_002_fi.html. Luettu 18.4.2014. Päivitetty 20.3.2014.

Veijola, Timo 2002. Diakonian juuret Raamatussa. Teoksessa Helosvuori, Riitta ym. (toim.). Diakonian käsikirja. Jyväskylä: Gummerus, 13-34.

Yeung, Anne Birgitta 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön: tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - Ihanteita vai todellisuutta?: Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Yeung, Anne Birgitta 2005a. Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteeriin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot, osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 83-103.

Yeung, Anne Birgitta 2005b. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot, osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 104-125.

Yle 2012. Pelastusarmeija toiminut jo Porvoossa 120 vuotta. WWW-dokumentti. http://yle.fi/uutiset/pelastusarmeija_toiminut_porvoossa_jo_120_vuotta/5617293. Luettu 21.9.2014. Päivitetty 4.6.2012.

HAASTATTELUKYSYMYKSET**VAPAAEHTOISTYÖTÄ JA AVUSTUSTOIMINTAA EDELTÄVÄT TEKIJÄT:**

- Elämäntilanne ja menneisyys.
- Oma luonne.
- Kiinnostuksen kohteet.
- Vapaaehtoiskokemukset.
- Mikä sai sinut alun perin tulemaan mukaan pelastusarmeijaan? Tunsitko jonkun, joka pyysi?

ALUSTAVAT KYSYMYKSET:

- Millaiseen Pelastusarmeijan vapaaehtois-/avustustyöhön osallistut?
- Mikä sai sinut ryhtymään avustus-/vapaaehtoistyöhön?
- Kuinka sitoutunut olet vapaaehtois-/avustustyön tekemiseen?
- Mihin vapaaehtoistyöhön/avustustoimintaan olet osallistunut aiemmin, mutta et enää osallistu? Miksi et enää osallistu? Lopetettiinko toiminta vai lopetitko henkilökohtaisista syistä? Mistä?
- Mikä on saanut sinut jatkamaan toimintaa? Oletko koskaan ajatellut lopettavasi tekemäsi vapaaehtois-/avustustyön? Miksi? Jos olet, mikä kuitenkin sai sinut jatkamaan sitä?
- Miten muita voitaisiin saada mukaan vapaaehtois-/avustustoimintaan? Oma näkemyksesi.
- Miksi osallistut vapaaehtoistyöhön ja avustustoimintaan?
- Mikä toiminnassa on tärkeää sinulle itsellesi?
- Mitä roolia uskonnollisuus näyttelee sinulle vapaaehtois-/avustustyössä?
- Mitä hyötyjä vapaaehtois-/avustustyöllä on sinulle?
- Mitä huonoja puolia vapaaehtois-/avustustyöllä on sinulle?

A. SAAMINEN

KOETKO SAAVASI VAPAAEHTOIS-/AVUSTUSTYÖNTEOSTA JOTAKIN, MITÄ?

1. Tunnen saavani palkkion, mielihyvää, kunniaa tai jonkinlaisen vastapalkkion.

2. Saan siitä itselleni taloudellista hyötyä.
3. Haluan kasvaa ihmisenä.
4. Haluan löytää oman minulle mielekkään paikkani seurakunnassa.
5. Saan siitä sisältöä arkielämään.
6. Koen saavani siitä apua omaan elämäni.
7. Saan iloa, mielihyvää tai hyvää oloa, kun saan auttaa avuntarpeessa olevia ihmisiä.
8. Koen saavani arvostusta tehdessäni vapaaehtoistyötä tai kun autan muita.
9. Toteutan itseäni ja luonnettani vapaaehtoistyötä/avustustoimintaa harjoittamalla.
10. Osallistun vapaaehtoistyöhön/autan, koska minulla on tarve olla tarpeellinen.

B. ANTAMINEN

KOETKO ANTAVASI VAPAAEHTOIS-/AVUSTUSTYÖLLÄ JOTAKIN MUILLE IHMISILLE, MITÄ?

11. Haluan auttaa, koska olen itse selviytynyt vaikeuksista ja ymmärrän kuinka paljon avun tarpeessa olevat tarvitsevat muiden tukea.
12. Haluan auttaa muita täyttämään fysiologisia tarpeitaan, koska mielestäni kaikilla on oikeus perustarpeisiin.
13. Haluan antaa läheisyyttä ja lämpöä muille.
14. Haluan auttaa avuntarvitsijaa tyydyttämään perustarpeensa, jonka jälkeen hänen on helpompaa auttaa itseään.
15. Haluan hyödyntää osaamistani ja kokemustani.
16. Minulla on ylimääräistä aikaa, jota haluan antaa muiden hyödyksi.
17. Haluan vapaaehtoistyöllä täydentää ammattilaisten tekemää työtä. Heillä ei ole riittävästi resursseja tehdä kaikkea itse.

C. UUTUUS

ONKO VAPAAEHTOISTYÖ/AVUSTUSTOIMINTA SINULLE UUTTA?
PYYSIKÖ JOKU SINUA MUKAAN?

18. Lähden helposti mukaan uusiin asioihin. Olen kokeilunhaluinen.

D. JATKUVUUS

TEETKÖ VAPAAEHTOISTYÖTÄ/AVUSTUSTOIMINTAA TURVATAKSESI
PELASTUSARMEIJAN JATKUVUUTTA JA TYÖTÄ YHTEISKUNNAN
PARISSA?

E. LÄHEISYYS

OSALLISTUTKO VAPAAEHTOISTYÖHÖN/AVUSTUSTOIMINTAAN
SAADAKSESI SOSIAALISIA SUHTEITA TAI VUOROVAIKUTTEISUUTTA?

19. Koen kuuluvani autettavien kanssa samaan ryhmään. Miksi? Oletko itsekkin kokenut avuntarvetta, köyhyyttä, sairautta tai muuta sellaista?
20. Osallistuminen antaa minulle lähimmäisyyden kokemusta.
21. Koen kuuluvani ryhmään vapaaehtoistyössä. Miksi?
22. Pidän yhteistoiminnasta muiden kanssa.

F. ETÄISYYS

OLETKO PELASTUSARMEIJAN
VAPAAEHTOISTYÖSSÄ/AUTTAMISTOIMINNASSA MUKANA SEN TAKIA,
ETTÄ SE ON VAPAA- JA OMAEHTOISTA, EIKÄ SIDO SINUA
SÄÄNNÖLLISESTI?

23. Oletko mukana, koska toiminta antaa sinulle mahdollisuuden osallistua silloin, kun sinulle itsellesi parhaiten sopii?
24. Haluan auttaa sitoutumattomasti, koska voimavarani eivät riitä enempään. Miksi?

G. TOIMINTA

OLETKO TOIMINNASSA MUKANA SIKSI, ETTÄ SE ON HARRASTUKSESI
TAI SINULLA ON YLIMÄÄRÄISTÄ AIKAA, JONKA HALUAT KÄYTTÄÄ
MUIDEN AUTTAMISEEN?

H. AJATTELUTAPA

25. En koe saavani auttamisesta itselleni mitään, haluan vain auttaa.
26. Tunnen kokevani häpeää, saavani tuomion tai joutuvani ikuiseen kadotukseen, jos en osallistu vapaaehtoistyöhön/auttamistoimintaan.
27. Osallistun, koska auttaminen on arvojeni mukaista.

28. Haluan olla muiden silmissä hyvä, arvostettu ja luotettava henkilö, siksi osallistun.
29. Tunnen olevani tärkeä, kun osallistun.
30. Mielestäni auttaminen kuuluu kristilliseen elämäntapaan kuuluvaksi lähimmäisenvastuuksi.
31. Koen vapaaehtoistyön/avustustoiminnan/auttamisen kuuluvan osaksi kirkon tehtäviäni.
32. Haluan toimia vapaaehtois-/avustustyöntekijänä Pelastusarmeijassa, koska mielestäni Pelastusarmeijalaisilla on oikeanlainen suhtautuminen minuun/ihmisiin yleensä.
33. Olen mukana auttamassa, koska kunnioitan Pelastusarmeijan harjoittamaa avustustoimintaa.
34. Koen, että Pelastusarmeija kaikista avustusjärjestöistä tekee kaikkein käytännölläheisintä työtä kaikista heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi.
35. Haluan toimia juuri Pelastusarmeijassa, koska heidän vapaaehtoistyössään/auttamistoiminnassa on mukana vahvasti kristillinen sanoma.
36. Osallistun/autan, koska minulla halu olla hyvänä esimerkkinä muille.
37. Minut on kasvatettu auttamaan muita.
38. Koen olevani oikeanlainen ihminen auttamaan muita. Minulla monia seuraavista ominaisuuksista: empatiakykyä, hyvä itsetunto, selkeä identiteetti, hyvät voimavarat, kristilliset arvot, pitkäjänteisyyttä, ulospäin suuntautuneisuutta, kykyä kuunnella tai/ja avoin mieli. Muita ominaisuuksia?
39. Mielestäni valtio ei kykene auttamaan riittävästi kaikkia ihmisiä ja siksi muiden tämän ymmärtävien on autettava heitä, jotka eivät muualta apua saa.
40. Minulla on halu auttaa.
41. Autan, koska olen kiinnostunut kansalaisista ja koen ymmärtäväni heidän hääntäänsä.

I. VELVOLLISUUS

AUTAN/OSALLISTUN, KOSKA KOEN SEN OLEVAN VELVOLLISUUTENI, MIKSI?

42. Autettavat ovat perheenjäseniäni, siksi autan.
43. Osallistun/autan, koska minua on pyydetty auttamaan.

44. Koen, että olemme kaikki Jumalan lapsia ja siksi meillä on velvollisuus auttaa toisiamme.

TÄYDENTÄVÄT KYSYMYKSET:

VAPAAEHTOISTYÖ/AVUSTUSTOIMINTA JA KOKEMUKSET:

- Suhde toiminnan järjestäjiin.
- Koulutukset ja kurssit.
- Oma kuva vapaaehtoistyöntekijänä.
- Toiminnan hyödyt ja haitat: Pelastusarmeijalle, autettaville, yhteiskunnalle.

TULEVAISUUS:

- Tavoitteet, toiveet, odotukset ja tarpeet.